

YESEVİ TÜRKÇE

C1
İLERİ DÜZEY
DERS KİTABI

2016
HOCA AHMET YESEVİ
YILI

YESEVİ TÜRKÇE

C1
İLERİ DÜZEY
DERS KİTABI

HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK KAZAK ÜNİVERSİTESİ
YESEVİ TÜRKÇE
ÖĞRETİM SETİ

HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK KAZAK ÜNİVERSİTESİ

C1 İLERİ DÜZEY DERS KİTABI

Yayın Koordinatörü

Doç. Dr. Nezir Temur

Editör

Doç. Dr. Nezir Temur

Doç. Dr. Mustafa Kurt

Hazırlayanlar

Mustafa Durmuş

Hande Aktaş

İlknur B. İşcanoğlu

Hande Bulduk

© Her Hakkı Saklıdır.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanlığının yazılı izni olmadan tamamen
ve kısmen kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

•

ISBN: 978-9944-237-45-1

Basım: 2016

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

YESEVİ TÜRKÇE C1 (İLERİ DÜZEY)

1. BÖLÜM: HİKÂYELERİN İZİNDE

1. Edebiyat ve Sinema.....	8
2. Atalar Mirası	15
3. Ben Bir Garip Keloğlanım	23
4. Aşkın Hikâyesi	34

2. BÖLÜM: EĞLENCE VE SPOR

1. Gökböri ve Cirit Oyunu	48
2. Geleneksel Çocuk Oyunları	54
3. Çağımızın Tutkusu Futbol	61
4. Bir Strateji Oyunu: Satranç	66

3. BÖLÜM: İNSAN VE SAĞLIK

1. Modern Dünyanın Hastalıkları	78
2. Uzun Yaşamın Sırları	87
3. Alternatif Tıp	97
4. Bir Hastalığın Süreçleri	107

4. BÖLÜM: YAZI - YORUM

1. İnsanın Anlatma ve Yazma İhtiyacı	120
2. Yazı Türleri	127
3. Nasıl Anlatalım?	134
4. Bilimsel Yazılar	140

SUNUŐ

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Türkiye ile Kazakistan Cumhuriyetlerinin uluslararası, özerk statüye sahip, ortak devlet üniversitesidir. 1993 yılında kurulan üniversite, dokuz fakültesi, bir yüksekokulu, altı enstitüsü ve araştırma merkezleriyle bulunduğu coğrafyanın en büyük eğitim kurumları arasında yer almaktadır.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, çok dilli öğretimin yapıldığı bir kurumdur. Üniversite bünyesinde faaliyet gösteren ve 1997 yılında kurulan Hazırlık Fakültesi, başta Kazakistanlı ve Türkiyeli öğrenciler olmak üzere Türk topluluklarından gelen pek çok öğrenciye Türkçe, Kazakça, Rusça ve İngilizce eğitimi vermektedir. Öğrenciler Hazırlık Fakültesinde iki yarıyıl dil eğitimi almaktadırlar. Farklı gruplarda iki dilde hazırlık eğitimi gören öğrenciler dil öğrenimini tamamladıktan sonra fakültelere geçerek dört farklı dilde branş eğitimlerini devam ettirmektedirler.

Elinizdeki Türkçe öğretim seti, Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesinde Türkçe eğitimi göreceğ öğrenciler için özel olarak hazırlanmıştır. "Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni" (Avrupa Dil Portfolyosu) esas alınarak hazırlanan bu Türkçe öğretim setinde, Türk Dünyasının inanç, kültür ve değerlerinin göz ardı edilmemesine özen gösterilmiştir. "Yesevi Türkçe" Öğretim Seti'nin Türkçeye ilgi duyan bütün öğrenci ve öğretmenlere faydalı olmasını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Musa YILDIZ

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası
Türk-Kazak Üniversitesi
Mütevelli Heyeti Başkanı

YES EVALUATION BRKCE

YESEVİ TÜRKÇE

Çİ

1. BÖLÜM

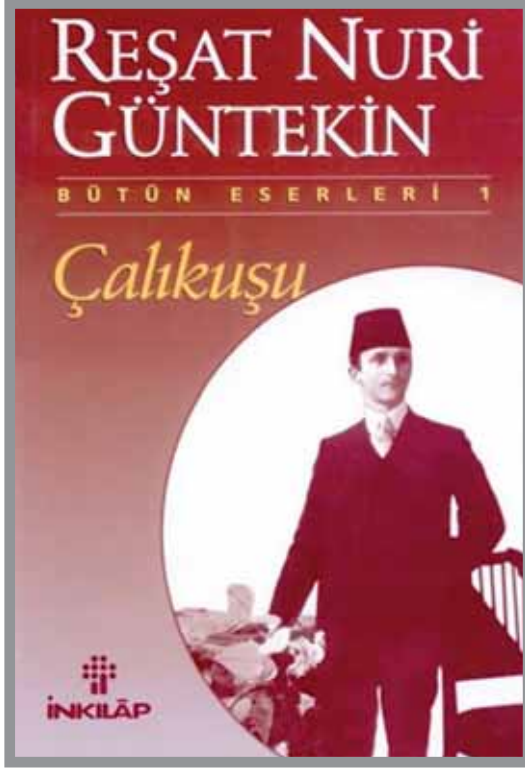
HIKÂYELELERİN
İZİNDE

1. EDEBİYAT VE SİNEMA

01 Okuyalım ve Dinleyelim

BİR İDEALİZMİN ROMANI: ÇALIKUŞU

Reşat Nuri Güntekin'i Türk edebiyatının en ünlü romancılarından biri yapan eseri hiç şüphe yok ki *Çalikuşu*'dur. Bundan dolayı Reşat Nuri, ömrü boyunca "Çalikuşu Yazarı" unvanıyla anılmıştır. Yazarın 1922'de yayımladığı *Çalikuşu*, onun ilk romanı olma özelliğine de sahiptir. Reşat Nuri, bu eseri önce *İstanbul Kızı* adında dört perdelik bir piyes olarak yazar ancak daha sonra aynı kurguyu farklı bir edebî türe evirir ve roman dünyasına taşır.

Çalikuşu, Türk edebiyatının en çok okunan ve en çok baskısı yapılan romanıdır. Yayımlanmasının üzerinden onlarca yıl geçmesine karşın edebiyat ve okur gündemindeki yerini hâlâ korumaktadır. Romanın temel konusunu *Çalikuşu* Feride ve teyzesinin oğlu Kâmrân arasındaki gönül macerası oluşturur. Ancak yazarın esas gayesi çıkmaza giren bu aşk hikâyesinin içinden idealize edilmiş bir Türk kızı çıkarmak ve toplumsal mesajlar vermektir.

Anne ve babasını küçük yaşta kaybeden Feride, Notre Dame de Sion Kız Mektebine yatılı olarak verilir. Çok hareketli, yerinde duramayan hatta haşarlık derecesinde afacan bir kız olduğu için okulda ona "Çalikuşu" lakabı takılır. *Çalikuşu*'nun hayattaki tek yakını teyzesidir. Bu nedenle yaz tatillerini teyzesinin evinde geçirir. Yaşı ilerleyip genç kızlığa adım attığında ise teyzesinin oğlu Kâmrân'a gönlünü kaptırır. Birbirine âşık bu iki genç nişanlanırlar ancak bugün için Feride'nin okulunun bitmesi beklenir. Bu sırada Kâmrân da yurt dışına gider. Aradan dört yıl geçer. Feride okulunu bitirir, Kâmrân da İsviçre'den döner. Evlilik hazırlıklarına başlanır. Düğünden üç gün önce genç bir kadın çıkar ve Feride'yle görüşmek istediğini söyler. Bu kadın, Kâmrân'ın yurt dışındayken Münevver adlı bir hanımla ilişki kurduğunu, ona evlilik vaatlerinde bulunduğunu anlatır. Kâmrân'ın Münevver'e yazdığı mektupları da delil olarak Feride'ye sunar. Öğrendikleri karşısında tüm hayalleri suya düşen Feride, kimseye bir şey demeden evi terk eder ve doğrudan Maarif Nezaretine gider. Oradaki yetkililere öğretmen olarak görevlendirilip Anadolu'ya gönderilmek istediğini söyler. İsteği uygun bulunur ve kısa süre içinde İstanbul'dan ayrılır. İlk tayin yeri Bursa'nın Zeyniler köyüdür. Ardından Çanakkale ve İzmir'in çeşitli kasaba ve köylerinde öğretmenliğe devam eder. İmkânları her yönden kısıtlı, merkezden çok uzaktaki okullara gönüllü öğretmen olarak gitmesiyle romana esas orijinal değerini veren olaylar başlamış olur.

Türk romancısı *Çalığışu* ile yönünü Anadolu'ya ve Anadolu'nun gerçeklerine dönmüştür. Dolayısıyla bu eserin ülke aydınını taşırayla buluşturduğu için ayrı bir önemi ve değeri vardır. Bir "İstanbul kızı" ne kadar havaî, haşarı ve gerçeklerden uzak görünürse görünsün, iş başa düştüğünde memleketinin ve insanının derdine derman olabilecek güçtedir. Bu mesaj, Feride'nin Anadolu'da başına gelen zorluklarla yılmadan mücadele eden karakter özellikleri ile okura iletilir. Devrine göre aykırı bile sayılabilecek Feride karakteri, kadının toplumdaki yerini ve rolünü güçlendirmiştir. Bu yönüyle Türk modernleşmesine de büyük katkı sağlamıştır.

Gelecek nesli var edecek ve eğitecek en büyük güç kadındır. Ancak bu kadın Feride gibi eğitilmiş, akılcı, aşırılıkları olmayan; batıl inançlara ve kadının toplumdaki yerini yok sayan saçma inançlara itibar etmeyen biri olmalıdır. Reşat Nuri, Feride'ye bu özellikleri yükler ve onu idealize edilmiş, sembol bir roman kişisi konumuna yükseltir. İşte *Çalığışu* romanının başarısı ve özgünlüğü tam da burada aranmalıdır.

Türk halkı *Çalığışu* Feride'nin macerasından çok etkilenir. Feride, özellikle birçok genç kızın umudu ve rol modeli olur. Feride, bir roman kişisi olarak sadece genç kızlar tarafından değil erkekler tarafından da son derece benimsenir. Hatta o yıllarda cepheye giden her Türk subayının çantasında bu romanın bir nüshasının olduğu dahi söylenir. Mustafa Kemal Paşa'nın da Büyük Taarruz devam ederken romanı okuduğu bilinmektedir.

Çalığışu sadece Türk edebiyatı için değil, dünya edebiyatı açısından da önemli bir eserdir. Yayımlandıktan kısa bir süre sonra başka dillere çevrilmiştir. 1930'lu yıllarda Azerbaycan Türkçesine çevrilmiştir. Yapılan çevirilerle hem Türk dünyasında hem de dünyanın farklı ülkelerinde bilinen ve çok okunan romanlar arasındaki yerini almıştır. Roman üzerine pek çok akademisyen bilimsel çalışmalar yapmıştır. Ayrıca roman 1966'da beyaz perdeye aktarılmış, sonra televizyon dizisi olarak da ekranlarda yer almıştır. *Çalığışu*, tiyatro sahnelerinde de yıllardan beri sevenleriyle buluşmaya devam etmektedir.

02 Cevaplayalım

1. Reşat Nuri Güntekin için "Çalığışu Yazarı" olarak anılmıştır?

.....

.....

2. Millî Mücadele Döneminde Feride Türk halkına nasıl rol model olmuştur?

.....

.....

3. Çalığışu'nun dünya edebiyatındaki önemi nedir?

.....

.....

03 Cevaplayalım

- 1. Aşağıdakilerden hangisi Reşat Nuri Güntekin'in 'Çalıkuşu' romanını yazma amacıdır?**
 - a. Anadolu hayatına dair örnekler vermek.
 - b. Dünya üzerinde gerçek aşkın olduğunu ispat etmek.
 - c. Aşk hikâyesi içerisinde idealize edilmiş bir Türk kızı çıkarmak.
 - ç. Piyes türünü Türk Edebiyatına kazandırmak.
 - d. Millî Mücadele Dönemindeki roman türünü tanıtmak.

- 2. Aşağıdakilerden hangisi romanın kahramanı Feride ilgili metinde verilen bilgilerden biri değildir?**
 - a. Bir Fransız okulunda yatılı olarak okur.
 - b. Teyzesinin oğlu Kâmrân ile birbirlerine âşık olurlar.
 - c. Çok hareketli ve yerinde duramayan bir kişidir.
 - ç. Kâmrân'la evlendikten sonra ilk görev yeri olan Zeyniler köyüne gider.
 - d. Çalıkuşu'nun tek akrabası teyzesidir.

- 3. "Çalıkuşu" romanı Türk Edebiyatında niçin önemlidir?**
 - a. Çalıkuşuyla ülke aydını, taşra ile buluşmuştur.
 - b. "İstanbul kızı" tipini gösteren ilk eserdir.
 - c. Taşradaki öğretmen hayatını sergilemiştir.
 - ç. İlk defa piyes şeklinde yazılmıştır.
 - d. Mustafa Kemal Paşa da okumuştur.

- 4. Aşağıdakilerden hangisi metne göre gelecek nesli var edecek ve eğitecek kadının özelliklerinden biri değildir?**
 - a. Eğitimli olmak.
 - b. Bâtil inançlara inanmak.
 - c. Aşırılıklara sahip olmak
 - ç. Toplumdaki kadına yönelik baskılara karşı çıkmak.
 - d. Akılcı olmak.

04 Eşleştirelim

1. Türk Edebiyatının en çok okunan ve en çok baskısı yapılan romanıdır.
2. Azeri Türkçesine çevrilmiştir.
3. İdealize edilmiş, sembol bir kişidir.
4. Reşat Nuri Güntekin Çalığışunu dört perdelik bir piyes olarak hazırlar.

- a. 1930 yılında
- b. Feride
- c. İstanbul Kızı
- ç. Çalığışu

1. 2. 3. 4.

D1 Dinleyelim ve Tamamlayalım**CEMİLE**

1. Biz de bu akşam size "Dünyanın aşkı anlatan en güzel hikâyesiyle" evlerinize konuk olacağız. Gelin hep birlikte bu aşk hikâyesinin bir bölümüne
2. Onların köyden nasıl ayrıldıklarını da hatırlıyor, ben de onlar gibi cesaretle, kararlılıkla mutluluğu aramak, bulmak için o sarp yola düşmek
3. Böyle derken annemin bana savaşta ölenlerimizi de hatırlayarak ağlayacağını sanmıştım. Ama yanılmış ve şaşırılmıştım. Ağlamadı. Yalnız acı acı şunları söyledi:
4. Belki gittiğin yerde Resim çiziktirmek, boya çalmak bir sanat değildir... Okuyunca bunu anlarsın... Git... ve evini unutma!
5. O günden sonra küçük ev bizden ayrıldı. Ben, öğrenim yapmak için köyden ayrıldım.
6. Tablonun kusursuz bir sanat eseri olmayışı umurumda değil. İnsan büyük usta olamaz. Ama, o benim için eşsiz bir değer taşıyor, onu çok, çok severim. O benim ilk bilinçli yaratma heyecanımdır.
7. Fırçayı her vuruşumda Danyar'ın türküsü çınlasın! Fırçayı her vuruşumda Cemile'nin

K1 Konuşalım**KİTAPTAN BEYAZ PERDEYE**

Çalıkuşu, Reşat Nuri Güntekin'in aynı adlı eserinden Osman F. Seden tarafından uyarlanan 1986 yapımı televizyon dizisidir. TRT kanalında 20 Nisan 1986 ile 1 Haziran 1986 tarihleri arasında ekrana gelmiştir.

Sizin de ülkenizde romandan beyaz perdeye aktarılmış eserler var mı? Varsa bu eserler hakkında bilgi veriniz.

1. Romanı kim yazdı?
2. Romanın konusu nedir?
3. Romandaki kahramanlar
4. Beyaz Perdeye ne zaman aktarıldı?
5. Oyuncular kimler?
6. Hangi tarihte ekrana geldi?

Y1 Yazalım**MUHTAR AVEZOV**

Kazak Edebiyatının önemli bir ismi olan Muhtar Avezov 1897 yılında dünyaya gelmiştir. On bir yaşında babasını kaybedince ona amcası bakmaya başlar. 1922 yılında Orta Asya Devlet Üniversitesi'ne girer. Bir yıl sonra da Leningrad Üniversitesi'nin Filoloji bölümüne geçer.

"Abay Yolu" Muhtar Avezov adını ölümsüz kılan eseridir. Dünya çapında önemli bir eserdir. Dört ciltten oluşur. Birinci cilt 1942, ikinci cilt 1947, üçüncü cilt 1950, dördüncü ise 1952 yılında çıkar. Avezov eserinde Kazak topraklarındaki keskin sınıf mücadelesini, Kazak halkının göçebe hayatını, sosyal eşitsizliği gözler önüne sermiştir. Kazak halkının binlerce yıllık birikimi bu eserde toplanmıştır.

Siz de edebiyatınızda önemli bir yere sahip yazar ve onun unutulmaz eserini tanıtınız.

Handwriting practice area with 12 horizontal dotted lines on a yellow background.

 Y2 Yazalım

Cengiz Aytmatov Manas'ı kendine ilham alarak nice eser kaleme almıştır.
Cengiz Dağcı, eserlerinde Kırım halkının sıkıntılarını dile getirmiş, eserlerinde tanık olduğu olayları yazmıştır.
Bahtiyar Vahapzade eserlerinde millî meseleler üzerinde durmuştur.

Bence yazarlar kolay yetişmiyor. Yazar olmak kolay değil, yaşanmışlıkların büyük önemi var.

İnsanı yaşadığı coğrafya, olaylar çok etkiler. Bu durum da onun kalemine yansır.

Yazar toplumun aynasıdır.

Şimdi sıra sizde! Siz de kendi düşüncelerinizi yazınız.

ATALAR MİRASI

01 Okuyalım ve Dinleyelim

TÜRK DÜNYASININ ORTAK MİRASI: KORKUT ATA VEYA DEDEM KORKUT

Türk dünyasının yakından tanıdığı, bugün dahi manevi şahsına ve hatırasına büyük saygı gösterilen en önemli kişilerden biri Korkut Ata'dır. Anadolu'da daha ziyade Dede Korkut adıyla bilinen Korkut Ata'dan bazı tarihî kaynaklarda söz edilir. Ancak tarihî kaynaklardan ulaşılabilen bilgiler yeterli ve kesin olmadığından Korkut Ata zamanla efsanevi bir kişilik hâline gelmiştir.

Halk arasında Korkut Ata'yı beyaz yüzlü bir devin doğurduğuna inanılır. Kaynakların kiminde 100, kiminde 295 yaşına kadar yaşadığı ve boyunun 60 arşın olduğu söylenir. Korkut Ata hakkındaki bu abartılı sözler aslında onun manevi büyüklüğünün bir dışavurumudur. Uzun ömür sürdüğüne inanılması ise yaşadığı topluma olan faydalarıyla ilişkilendirilebilir.

Rivayete göre Korkut Ata, Oğuz Türklerinin Bayat boyundandır ve Hz. Muhammet'le aynı dönemde yaşamıştır. Korkut Ata, Gök Tanrı inancından İslamiyet'e geçiş döneminde yaşadığı için hem evliya hem de şaman özellikleri göstermektedir. Ozanların piri olarak kabul edilen bu bilge kişinin dâhil olduğu bazı olaylar halk arasında nesilden nesle anlatılagelmiştir. Efsane yönü ağır basan bu anlatıların her birine "boy" adı verilmiştir ve boylar 15. yüzyılda yazıya geçirilmiştir. Boyların anlatıcısı bizzat Korkut Ata'dır. Elimizde *Dede Korkut Kitabı*'nın iki el yazma nüshası bulunmaktadır. Bunlardan biri Vatikan'daki diğeri Almanya'nın Dresden şehrindeki kütüphanededir. Vatikan nüshasında altı, Dresden nüshasında on iki boy -yani hikâye- bulunmaktadır. Boyların anlatımında şiir ve düzyazı birlikte kullanılmıştır. Her iki kitap da konargöçer hayattan yerleşik hayata geçen Türklerin tarihine ışık tuttuğu için ayrı bir öneme sahiptir.

Oğuzlar, Korkut Ata'yı "danişılan kişi" olarak görürler. Bu yönüyle o, Oğuz Türklerinin üst aklını, sağduyusunu ve vicdanını temsil etmektedir. Toplumun her kesimine iyi, doğru, âdil ve barış yanlısı olmayı öğütler. *Dede Korkut Kitabı*'ndaki her boyun sonunda ibret alınacak dersler vardır ve her zaman kötülük, iyilik karşısında kaybeder.

Dede Korkut Kitabı'ndaki tüm boylarda Korkut Ata'nın üstün vasıflara sahip olduğu görülmektedir. Herkesin yapamayacağı bazı önemli görevleri Korkut Ata gerçekleştirmektedir. Bu görev ona Oğuz toplumunun ortak kararı ve vicdanıyla verilmiştir.

Oğuzlardan bir çocuk, yiğitlik gösterip ad almaya hak kazandığında, Korkut Ata çağırılır ve çocuğa en uygun adı verir. "Adını ben verdim, yaşını Allah versin." sözüyle ad verme törenini sonlandırır. Korkut Ata'nın duası da makbuldür. Bu nedenle, Oğuzlar bir zorlukla karşılaştıklarında Korkut Ata'ya koşarlar. Yaşadığı devirde İslamiyet kabul edildiği hâlde Korkut Ata'nın Arapça yerine Türkçe dua etmesi ayrıca dikkate değerdir.

Korkut Ata'nın bir başka yüksek vasfı da bilgeliğidir. O, sorunlar karşısında sadece dua etmekle yetinmez. Çözüme dair gerçekçi, akılcı önerilerde bulunur ve bu öneriler her zaman işe yarar. Bundan dolayı Oğuz beyleri, hükümdarları dahi önemli bir karar alacaklarında veya bir işin içinden çıkamadıklarında Korkut Ata'ya başvururlar.

Korkut Ata'nın en önemli yönlerinden biri de sanatçı kişiliğidir. O, Oğuzlar içinde kopuzu en iyi çalan ozandır. Hatta bir efsaneye göre kopuzun mucididir. Hem müzisyenlik hem de şairlik vasfı taşıdığı için Türklerdeki ozanlık geleneğinin kurucularından kabul edilir.

Nerede doğduğu ve öldüğü kesin olarak bilinmeyen Korkut Ata, Türk dünyasının en büyük ortak miraslarından biridir. Sözüne itibar edilen "ata", teşkilatçılığı ve töreyi koruyan "reis", himmetine başvuru "bilge" ve kopuzundan hikmetler çıkaran bu büyük "ozan" geçmişte olduğu gibi gelecekte de gönüllerde yaşamaya devam edecektir...

02 Cevaplayalım

1. Korkut Ata niçin zamanla efsanevi bir kişilik olmuştur?

.....

2. Korkut Ata nasıl bir kişiliktir?

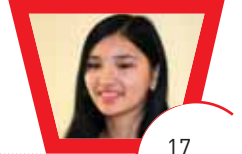
.....

3. Dede Korkut kitabı hakkında bilgi veriniz.

.....

4. Dede Korkut Türk Dünyasında nasıl tanınmaktadır?

.....

03 Cevaplayalım**1. Korkut Ata ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine metin içerisinde değinilmemiştir?**

- a. Korkut Ata'nın yaşadığı döneme
- b. Korkut Ata'nın yaşadığı toplumdaki önemine
- c. Korkut Ata'nın ne kadar yaşadığına
- ç. Korkut Ata'nın nerede yaşadığına
- d. Korkut Ata'nın kopuz çaldığına

2. Aşağıdakilerden hangisi Korkut Ata'nın toplum içerisindeki görevlerinden bir değildir?

- a. Olaylara gerçekçi ve akılcı çözümler bulur.
- b. Kahramanlık gösteren çocuklara isim verir.
- c. Zorluk karşısındaki halka dualarda bulunur.
- ç. Oğuz Beylerine bile kararsızlık anlarında fikirler verir.
- d. Toplum içerisinde iyiyi ödüllendirir, kötüyü cezalandırır.

3. "Yaşadığı devirde İslamiyet kabul edildiği hâlde Korkut Ata'nın Arapça yerine Türkçe dua etmesi ayrıca dikkate değerdir."**Aşağıdaki ifadelerden hangisi yukarıdaki cümleden çıkarılabilecek bir durum değildir?**

- a. Korkut Ata'nın yaşadığı dönemde İslamiyet kabul edilmiştir.
- b. Korkut Ata'nın yaşadığı devirde insanlar Türkçe bilmemektedir.
- c. Korkut Ata hem Arapça hem de Türkçe bilmektedir.
- ç. Korkut Ata'nın yaşadığı dönemde insanlar Arapça dua ederler.
- d. Korkut Ata'nın Türkçe dua etmesi oldukça şaşırtıcıdır.

4. "Korkut Ata'nın duası da makbüldür. Bu nedenle Oğuzlar bir zorlukla karşılaştıklarında Korkut Ata'ya koşarlar."**Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki ifadelerden çıkarılabilecek bir sonuç değildir?**

- a. Oğuzlar başları sıkıştığında Korkut Ata'dan yardım isterler.
- b. Korkut Ata'nın duası işleri kolaylaştırır.
- c. Korkut Ata'nın bir duası bile sıkıntıları yok etmeye yeter.
- ç. Korkut Ata'nın duası olmadan Oğuzlar hiçbir işe başlamazlar.
- d. Korkut Ata'nın duası ile zorluklar aşılr.

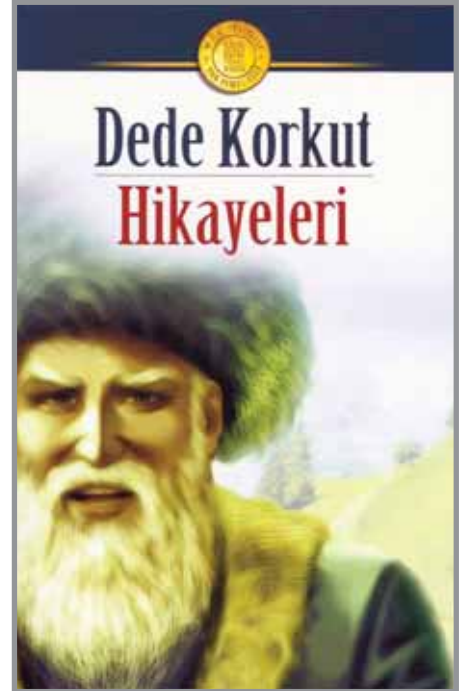
D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım

BAMSİ BEYREK

Aşağıdakilerden hangilerine dinleme metninde değinilmemiştir?

1.	Oğuz Beylerinin Kam Püre ve Pay Piçen'e çocukları olması için dua etmeleri.	
2.	Kam Püre'nin oğlunu kendisine hediye alması için İstanbul'a göndermesi.	
3.	Kam Püre'nin oğluna doğar doğmaz Dede Korkut'un , Bamsı Beyrek adını vermesi.	
4.	Bamsı Beyrek ve Banu Çiçek'in beşik kertmesi oldukları için birbirlerini çok iyi tanıyor olmaları.	
5.	Deli Karçar'ın kardeşi Banu Çiçek'le Bamsı Beyrek'i evlendirmek için bazı şartlar ortaya koyması.	
6.	Yaltacuk ve Banu Çiçek'in evlenip mutlu bir yuva kurması.	
7.	Yalatacuk'un kanlı bir gömlekle Bamsı Beyrek öldü diye yalan söylemesi.	

K1 Konuşalım**MANAS DESTANI**

Manas Destanı dünyanın en uzun destanlarından biridir. Manas'ın Kırgızları bir araya toplama çabasının anlatıldığı bir eserdir. Manas Destanı içindeki olaylar ve Kırgızların yaşayış şeklini göstermesi bakımından çok önemlidir. Destanın içerisinde Kırgız kültürüne ait pek çok unsur bulmak mümkündür. Bu destanı söyleyen kişilere Manasçı denir ve sadece Manas Destanı anlatıcıları bu adı alır. Destanın kahramanı Manas'ın babası Yakup Han'dır. Annesinin adı Çıırçı 'dır. Yakup Han ile Çıırçı Hanım evlendikten on dört

sene sonra Manas doğmuştur. Doğumu üzerine civardan gelen elçiler, onun bir kahraman olacağını hemen anlamışlardır. Aşağıda Manas Destanından bu durumu anlatan bir parça okuyacaksınız:

Cakıp Han, Çıırçı gibi kadından
Hem de erkek bala doğurttu.
Şimdi erkek balaya baksa,
Apak eti pamuk gibi,
Ak boz kısrak soydurdu,
Cakıp Han doğan balasının
Dört peygamber hocaya,
Adını Manas koydurdu,
Dört peygamber kucakladı,
Peygamber balayı sınıadı,
Cerken'den gelen yedi elçi
Centeğini usulünce yiyip gitti,
Manas cin gibi çıkacak deyip gitti.
Kıtay'dan gelen kırk elçi,
Kaynasını usulünce yiyip gitti,
Manas Kıtay'ı kıracak deyip gitti.
Nogoy'dan gelen elçi,
Manas kuvvetli çıkacak deyip gitti.

(Naciye Yıldız'ın "Manas Destanı" adlı eserinden alınmıştır.)

Siz de kendi ülkenizde bilinen bir destanı tanıtan bir sunum hazırlayınız.

Y1 Yazalım

KÖROĞLU DESTANI

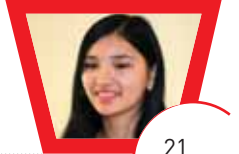
Benden selâm olsun Bolu Beyi'ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
At kişnemesinden, kalkan sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir

Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alnımıza kara yazı yazıldı
Tüfek icat oldu mertlik bozuldu
Eğri kılıç kında paslanmalıdır.

Köroğlu düşer mi eski şanımdan
Ayırır çoğunu er meydanından
Kırat köpüğünden düşman kanından
Çevrem dolup şalvar ıslanmalıdır

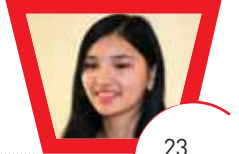

Siz de ülkenizdeki bir destandan bir parçayı yazınız.

Y2 Özetleyelim**RÜSTEM HAN DESTANI**

Eski çağlarda Aktaş vilayetinde Sultan Han denilen birisi yaşamaktadır. Sultan Han'ın üç hanımı vardır ve üçünden de çocuğu olmaz. İyice yaşlanan Sultan Han, çocuğu olmadığı için çok üzülmemektedir. Bir gün namazdan sonra dervişlere çocuğu olması için dua ettirir. Bir süre sonra ortanca hanımı Hürayim hamile olur. Sultan Han bir rüya görür. Buna göre padişah Kurudım ülkesine gidip orada on dört yıl kalarak geri dönerse çocuk yaşayacaktır. Aksi halde çocuk ölecektir. Sabah uyanınca rüyasını Hürayim'e anlatır. Başkadıların tavsiyelerine uyarak tahtını Hürayim'e bırakır. Doğacak çocuğa -şayet erkek olursa- Rüstem adının verilmesini ister ve yola çıkarak Kurudım'a varır.

Hürayim ve yardımcısı Himçe Ayim, ülkeyi adaletle yönetmeye başlarlar. Bir süre sonra doğan çocuğa Rüstem adı verilir. Biraz büyüdükten sonra eğitilmesi için bir hocaya teslim edilir. Sultan Han'ın diğer iki hanımı Hürayim'i çok kıskanmaktadır. Onun öldürülmesi için şehirdeki cadıların başkanı Mamagül'den yardım isterler. Mamagül, iftiralarla dolu bir mektup yazdırarak Sultan Han'a götürür. Han'ın huzuruna çıkar ve mektubu takdim eder. Han, mektubu okuduktan sonra cellatlara, Hürayim'i Çartut denilen yere götürüp Mansur'un darağacından asmaları yönünde emir verir. Cellatlar Aktaş'a gelip Hürayim'i alarak Çartut'a götürürler. Olup bitenleri öğrenen Rüstem, kendisi için özel yetiştirilmiş olan at ile tazıları da alarak annesini kurtarmak için yola çıkar. Bir süre yol aldıktan sonra, ordusuyla Kurudım ve Harezmi'den dönen babası Sultan Han'a rastlar. Birbirlerini tanımayan baba ve oğul bir süre ayaküstü konuşurlar. Yoluna devam eden Rüstem Çartut denilen yere ulaşır ve annesini son anda ölümden kurtarır. Orada bulunan üç yüz altmış cellatla savaşıyor tamamına yakını öldürür. Sağ kalanları Sultan Han'a gönderir. Aktaş'a geri dönmemeye karar veren Hürayim ve Rüstem, devlerin Aftabay için yaptırdıkları bir kaleye sığınır. Terkedilmiş olan bu kalede yaşamaya başlarlar. Rüstem, bir süre sonra alışveriş yapmak amacıyla bir şehre gitmek için yola çıkar. Yolda, elleri ve ayakları bağlı halde ejderhaya yem olmak için bekleyen Aftabay'a rastlar. Aftabay, Bucül şehrinin padişahı Hisrav Şah'ın kızıdır. Aftabay'dan ejderhanın yerini öğrenir ve gider onu öldürür. Yoluna devam ederek Bucül şehrine ulaşır. Bu arada Aftabay'ın annesi rüyasında kızının ejderhadan kurtarıldığını görür. Hisrav Şah, kızından haber getirmesi için dilencilerin başkanı Tağay'ı görevlendirir. Tağay, ejderhanın öldürüldüğü ve Aftabay'ın hayatta olduğu haberini getirir. Gidip Aftabay'ı Bucül şeh-

BEN BİR GARİP KELOĞLANIM

01 Okuyalım ve Dinleyelim

KELOĞLAN

“Masalların sivri dilli, pratik zekâlı ve işi hep rast giden kişisi kimdir?” diye sorulsa herhâlde hemen herkes “Keloğlan’dır.” cevabını verir. Keloğlan, masalların giriş bölümünde beceriksiz, tembel ve zayıf bir tip gibi anlatılsa da olaylar ilerleyip düğümler çözülmeye başlayınca onun tüm bu olumsuz özelliklerin zıddı bir mizaca sahip olduğu ortaya çıkar. Çünkü tüm masallar gibi Keloğlan masalları da “zıtlıklar” üzerine kuruludur. Keloğlan’ın dürüstlüğü, cesaretini, yardımseverliğini ve kurnazlığını daha iyi anlatabilmek için masalın başında bu mizaç özelliklerinin tam karşıtlarından bahsedilir.

Keloğlan, Türk dünyasının genelinde bilinmesinin yanında, Altaylardan Batı Avrupa’ya kadar uzanan geniş bir coğrafyanın ortak masal kişisidir. Bu sevimli kişilik; Kazakistan’da Taşza Bala, Azerbaycan’da Keçel, Irak Türkmenleri arasında Keçeloğlan, Türkmenistan’da Kelce Batır, Kırım’da Tazoğlan ve Altaylarda Tastarakay adıyla masal sahnesine çıkarılır.

Masallar üzerine akademik çalışmaları bulunan Tahir Alangu, Keloğlan tipinin kökeninin on yedinci yüzyıla kadar götürülebileceğini söyler. Fakat bu görüşe katılmayan araştırmacılar da vardır. Onlar Keloğlan’la aynı özellikleri gösteren masal kahramanlarının çok daha eski dönemlerde de var olduğunu dile getirirler.

Keloğlan, kahraman olarak dâhil edildiği masalların çoğunda ya kimsesiz ya da yaşlı annesinin dışında hiçbir yakını olmayan, gençlik çağının başında biri olarak tanıtılır. Eşeğinden başka hiçbir serveti bulunmayan bu genç, günlerini avarelikle geçirir. Masaldaki olay örgüsünün başlamasıyla Keloğlan’ın avarelik günleri sona erer ve o, kendini zorlu mücadelelerin içinde bulur. Zorlukların hepsini bazen zekâsıyla bazen de toplumun kendine gösterdiği hoşgörüyü atlatır. Keloğlan’a gösterilen hoşgörünün sebebi onun yetimliğidir. Çünkü Türk töresinde yetim hakkı kutsaldır ve yetim, koruyuculuğu toplum tarafından üstlenilmiş kişidir. Bu Türk töresi, günümüzde de çok kullandığımız “Tüyü bitmemiş yetimin hakkı yenmez.” atasözüyle yaşatılmaktadır. Yetim, büyüüp saçı sakalı çıkana kadar toplumun evladıdır. Keloğlan’ın kelliğinin sebebi de aslında burada gizlidir. Bu yüzden Keloğlan, padişahların tahtına bile otursa hoş görülür ve toplumdaki hiç kimse kolay kolay onun kusuruna bakmaz.

Türk halkının çok sevdiği Keloğlan’a ünlü aktör Rüştü Asyalı da kamera karşısında hayat vermiştir. Sinema filmi serisinin ilki *Keloğlan Aramızda* adıyla 1971’de izleyici karşısına çıkar. Günümüzde ise popülerliğinden bir şey kaybetmeyen bu masal kişi-

sinin çizgi filmleri yapılmakta, masal kitapları çocuklar arasında elden ele gezmektedir. Keloğlan'ı daha iyi tanımak ve hakkında söylenenleri anlamak için bir Keloğlan masalı okumaya ne dersiniz?

Açıl Sofram Açıl!

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde uzak köylerden birinde Keloğlan ve yaşlı annesi birlikte yaşamış. Bu ana oğul çok fakirlermiş. Bir gün annesi Keloğlan'a biraz buğday vermiş ve "Bu buğdayları değirmene götür, öğütüp un yaptır ve eve getir. Ekmek yapmam lazım." demiş. Buğday çuvalını omzuna alan Keloğlan, değirmenin yolunu tutmuş. Keloğlan, değirmene yaklaştığı sırada aç keklıklar görmüş ve çuvalındaki buğdayları bu keklıklere vermiş. Daha sonra ne yapacağını bilememiş ve bir müddet sonra eve dönmeye karar vermiş. Annesi "Un nerede?" dediği zaman "Değirmen kapalıydı, çuvalı oraya bıraktım yarın gidip alacağım." demiş. Ertesi gün olmuş ve "Belki biraz buğday kalmıştır." diye düşünerek değirmene gitmiş. Hiç buğday kalmadığını görünce sinirlenmiş ve elindeki değneği yere vurmuş. Onun değneği yere vurmasıyla ortaya bir dev çıkmış. Dev, keklıklere yaptığı iyilikten dolayı Keloğlan'a bir sofraya vermiş ve ne zaman "Açıl sofram açıl!" dese ortaya nefis yemeklerle dolu bir sofraya gelmeye başlamış.

Günlerden bir gün hırsızlar Keloğlan'ın sofrasını çalmışlar. O da tekrar devin yanına gitmiş ve durumu anlatmış. Dev bu defa ona bir topuz vermiş ve "Yarın akşam bir kazan çorba pişir ve herkesi çorba içmeye davet et." demiş. Keloğlan "Tamam." demiş ama ne olacağını anlayamamış. Köylüler çorba içerken tılsımlı topuz onlardan birinin başına vurmaya ve konuşmaya başlamış. Adama "Çabuk Keloğlan'ın sofrasını getir." demiş. Adam cebinden sofrayı çıkarmış ve Keloğlan'a vermiş.

Sofra sayesinde fakirlikten kurtulan Keloğlan, köyün en güzel kıızıyla evlenmiş. Annesi ve hanımıyla birlikte bir ömür boyu mutlu yaşamışlar. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

02 Cevaplayalım

1. Keloğlan masallarının başında, Keloğlan niçin beceriksiz, tembel ve zayıf bir tip olarak gösterilmektedir?

.....

.....

2. Keloğlan tipinin ilk olarak ne zaman çıktığı bilinmektedir?

.....

3. "Tüyü bitmemiş yetimin hakkı yenmez." atasözünün Keloğlan'la ilişkisi nedir?

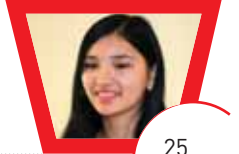
.....

.....

4. Keloğlan tipini masal kitapları dışında nerelerde görmekteyiz?

.....

.....

03 Cevaplayalım

1. “Keloğlan, masalların sivri dilli, pratik zekâlı ve işi hep rast giden kişisidir.” **Bu bilgi ışığında aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?**

- a) Keloğlan, sorunlarla karşılaştığında dört ayak üstüne düşer.
- b) Keloğlan, sorunlar karşısında çözüm bulmakta ustadır.
- c) Keloğlan’ın bazen dilinin kemiği yoktur, sert sözler söyler.
- ç) Keloğlan kendi işi yolunda giderken başkalarının başını belaya sokar.
- d) Keloğlan, şanslı yaver gittiği için masalların sonunda yüzü gülen kişi olur.

2. **Keloğlan tipiyle ilgili hangi bilgiye ulaşamaz?**

- a) Çok geniş bir coğrafyada farklı isimlerle bilinmektedir.
- b) Bir araştırmacı tarafından Keloğlan’ın kökeni araştırılmıştır.
- c) Keloğlan, masalarda genellikle fakir bir genç olarak tanıtılır.
- ç) Keloğlan’a toplum hoşgörü ve sevecenlikle yaklaşmaktadır.
- d) Keloğlan fakir ve avare olduğu için toplum tarafından dışlanır.

3. **Aşağıdakilerden hangisi masalda olağanüstü özelliklere sahip değildir?**

- a) dev b) sofra c) topuz
- ç) değnek d) çorba

4. **Hangisi bu masalla ilişkili olabilecek bir atasözüdür?**

- a) İyilik eden iyilik bulur.
- b) İyilikten maraz doğar.

c) Her iyiliğin bir bedeli vardır.

ç) İyiliğe nereye gidiyorsun demişler, kötülüğe demiş.

d) Her iyinin içinde bir kötülük, her kötünün içinde bir iyilik vardır.

5. **“Açıl Sofram Açıl” masalındaki olay örgüsünü doğru şekilde sıralayınız.**

a) Dev, bir plan yapar ve planı işe yarar. Keloğlan ve köylüler sofrada çorba içerlerken topuz köylülerden birinin başına vurarak sofrayı Keloğlan’a geri vermesini ister.

b) Dev, Keloğlan’ın kekliklere yaptığı iyiliği karşılıksız bırakmaz ve ona sihirli bir sofa verir.

c) Değirmene yaklaştığında yolda aç kekliklerle karşılaşır, buğdayları kekliklere verir ve eve eli boş döner.

ç) Ertesi gün tekrar değirmene gidip çuvalda buğday kalmadığını görünce sinirlenir, değneğini yere vurur ve bir dev ortaya çıkar.

d) Keloğlan bir gün, annesinin una ihtiyacı olduğu için buğdayları değirmene götürmek üzere yola çıkar.

e) Keloğlan başına gelen hırsızlık olayını deve anlatır ve dev bu defa ona sihirli bir topuz verir.

f) Annesi unu sorunca değirmenin kapalı olduğunu, çuvalı orada bıraktığını ve ertesi gün gidip alacağını söyler.

g) Sihirli sofrayı duyan hırsızlar Keloğlan’ın sihirli sofrasını çalarlar.

h) Kafasına topuzu yiyen adam sofrayı Keloğlan’a geri verir.

ı) Keloğlan sihirli sofrasına kavuşur, zengin olur ve köyün en güzel kızıyla evlenip mutlu bir hayat sürer.

Öğrenelim

CÜMLE TÜRLERİ

Yüklemine Göre Cümleler (Fiil ve isim cümlesi)

Fiil cümlesi: Yüklemi fiil olan cümledir.

- Yarın size geleceğiz.
- Dün seni okulda görmemişler.

İsim cümlesi: Yüklemi ek fiille çekimlenmiş bir isim veya isim soylu sözcükten oluşan cümledir.

- Sen çok yardımseversin.
- Ankara simidi meşhurdur.

Anlamına Göre Cümleler (Olumlu cümle, olumsuz cümle, soru cümlesi, ünlem cümlesi)

Olumlu cümle: Eylemin yapıldığı veya yargının gerçekleştiği cümlelerdir.

- Yarın saat ikide Kızılay'da buluşacağız.

Olumsuz cümle: Eylemin yapılmadığı veya yargının gerçekleşmediği cümlelerdir.

- Dünden beri hiçbir şey yemedi.

Soru cümlesi: Soru anlamı içeren cümlelerdir.

- Nasrettin Hoca'nın hangi fıkrasını biliyorsun?

• Bazı cümleler içinde soru ifadesi bulundurduğu hâlde soru anlamı taşımazlar. Bunlar soru cümlesi değildir ve cümlenin sonuna soru işareti yerine nokta konulur.

- Kendimi sana nasıl affettireceğimi bilmiyorum.

Ünlem cümlesi: Bir duyguyu (heyecan, şaşkınlık, korku vb.) ifade eden cümlelerdir.

- Ayy, bu ne güzel sürpriz! (sevinç)
- Eyvah! Yemeği ocakta unuttum. (telaş)

Ögelerin Dizilişine Göre Cümleler Kurallı (düz), kuralsız (devrik) ve eksiltili cümle

Kurallı (düz) cümle: Kurallı (düz) cümlede yüklem sondadır.

- Kitabı iki günde bitirdim.

Kuralsız (devrik) cümle: Kuralsız (devrik) cümlede yüklem sonda değildir. Türkçenin sözdizimi bu tür esnekliklere izin vermektedir.

- Gördüm sana nasıl baktığını.

Eksiltili cümle: Yüklemi olmayan cümlelerdir. Bu tür cümlelerin sonunda üç nokta (...) bulunur.

- Sofrada en sevdiğim yemek...

Yapısına Göre Cümleler (Basit, bileşik, sıralı ve bağlı cümle)

Basit cümle (tek yüklemlilik cümle): Tek yargı bildiren cümledir.

- Dün bütün akşam ders çalıştım.

Bileşik cümle: Bir yükleme bağlı en az bir yan cümle içeren cümlelerdir. Yan cümle, bir fiilimsi ile veya şart kipiyle ana cümleye bağlanabilir.

- Karanlıktan korkan kardeşimi sakinleştirmeye çalıştım. (fiilimsilerle yapılan bileşik cümle)

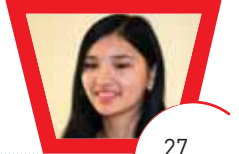
- Yola erken çıkarsak öğleye doğru orada oluruz. (şart kipiyle yapılan bileşik cümle)

Sıralı cümle: Basit veya bileşik yapıdaki birden fazla cümlenin virgül veya noktalı virgülle birbirine bağlandığı cümlelerdir.

- Dün çok yorucu bir gündü: Üç saat süren bir toplantı yaptık, derse girdik, seminere katıldık.

Bağlı cümle: Birbirine bağlaçlarla bağlanmış cümlelerdir.

- Dedem rahatsızlanınca apar topar evden çıktık ve onu hastaneye götürdük.

D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım**ALDAR KÖSE****1. Diyalogun girişinde Aygerim ve Burcu neye gülmektedirler?**

- a) Nasrettin Hoca fıkrasına
- b) Aldar Köse fıkrasına
- c) Arkadaşlarının şakasına
- ç) İzledikleri bir filme

2. Aldar Köse...

- a) ünlü bir fıkra yazarıdır.
- b) bir fıkra ve masal tipidir.
- c) Nasrettin Hoca'nın öğrencisidir.
- ç) dünyaca ünlü bir fıkra anlatıcısıdır.

3. Aşağıdakilerden hangisi, Aldar Köse ile ilgili metinde yer alan bir bilgi değildir?

- a) Eleştirilerini bazen sert bir dille yapar.
- b) Toplumsal konulara değinir.
- c) Zeki ve hazır cevap bir kişidir.
- ç) Güldürürken düşündürmeyi amaçlar.

4. "Eşek Çalındı" fıkrasında, mahalle sakinlerinin eşeği çalınan arkadaşlarına yaptığı eleştiriler arasında hangileri vardır?

- a) Eşeği daha sıkı bağlamalıydın.
- b) Bir köpeğin olsaydı başına bunlar gelmezdi.

- c) Yanında sert bir sopa bulundurmalıydın.
- ç) Çok derin uyumamalıydın.
- d) Pencereden dışarı tüm gücünle bağırarak yardım çağırmalıydın.
- e) Eşeği ayağına bağlamalıydın.
- f) Eşeği çadırda tutmalıydın.

5. Burcu ile ilgili hangi bilgiye ulaşamaz?

- a) Kültürel ortaklıkların keşfi onu heyecanlandırıyor.
- b) Türkçe ve Kazakçadaki ortak deyim ve atasözlerini merak ediyor.
- c) Aygerim'e dönem projesi için bir konu teklif ediyor.
- ç) Kazakça ve Türkçedeki ortak bir atasözünün anlamını açıklıyor.

6. Aygerim'in anlattığı fıkradan çıkaracağınız ders nedir?

.....

.....

7. "Birlik olmadan dirlik olmaz." atasözünün sizce anlamı nedir?

.....

.....

.....

.....

ELİN AĞZI TORBA DEĞİL Kİ BÜZESİN

Nasrettin Hoca oğlunu okulundan almaya eşekle gelmiş. Eşeğin sırtında oğluyla evlerinin yolunu tutmuşlar. Bir süre sonra, yolda bir grup insanla karşılaşmışlar. Gruptakilerden birisi Hoca'yı ayıplamış ve:

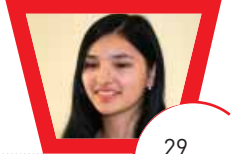
“Hoca, eşeğe yazık değil mi, o kadar yükü nasıl taşıyın?” demiş.

Bunun üzerine Hoca oğlunu eşekten indirmiş. Oğlu yayan, kendi eşeğin sırtında yollarına devam etmişler. Aradan zaman geçmiş. Yolda yanlarından geçen bir başkası: “Ayıp Hoca ayıp. Sen eşeğin üstünde rahat rahat giderken, küçücük çocuğu yürütüyorsun, vallahi pes.” diyerek serzenişte bulunmuş.

Hoca bu defa da oğlunu eşeğe oturtmuş. Oğlunun yanında yürüyerek yoluna devam etmiş. Bir süre sonra da bir başkası: “Ah ah! Bu zamane çocukları böyle işte. Eli ayağı zor tutan ihtiyar babalarını yürütüp kendileri eşeğe binerler.” deyince bu söz çocuğun gücüne gitmiş. Çareyi eşekten inip yürümekte bulmuşlar. Üstüne vazife olmayan bir başka kişi de: “Enayilere bakın, eşek önde boş gidiyor, bunlar arkada yayan.” deyivermiş. Nasrettin Hoca daha fazla dayanamamış, oğluna dönüp şöyle söylemiş: “Görüyorsun ya oğul, ağzı olan konuşuyor. Elin ağzı torba değil ki büzesin.”

Siz de kendi kültürünüzü yansıtan, deyim veya atasözü içeren bir fıkrayı arkadaşlarınızla paylaşınız.

K2 Konuşalım

TÜRKÇE ATASÖZLERİNDEN ÖRNEKLER	ATASÖZLERİNİN ANLAMI
1. Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.	a) Çalışmayan kişi körelir, iş yapma yeteneğini kaybeder; çalışan kişi çalıştıkça daha güzel ve yararlı işler yapar.
2. Akıl akıldan üstündür.	b) Büyük ve güzel şeyler elde edebilmek için önce eldeki küçük şeylerle yetinmeyi bilmek gerekir.
3. Ateş düştüğü yeri yakar.	c) Kazancından daha fazla harcamamalı, giderini gelirine uydurmalısın.
4. Ayağını yorganına göre uzat.	ç) İnsan sevdiği bir kişi, bir iş veya bir şey için onunla ilgili bazı sıkıntılara katlanır.
5. Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	d) Bir yaşamışlıktan gerekli dersi alan kişi sonraki adımlarını daha sağlam atar.
6. Gülü seven dikenine katlanır.	e) Bazı işleri tek başına yapmak zordur. Bu tür işlerin üstesinden gelmek ve başarıya ulaşmak için birlik olmak, birlikte hareket etmek gerekir.
7. Her işte bir hayır vardır.	f) Birisinin aklına gelmeyen bir fikir veya çözüm bir başkasının aklına gelebilir.
8. İşleyen demir pas tutmaz.	g) İnsanlara nasıl davranırsan, onlar da sana aynı şekilde karşılık verirler.
9. Ne ekersen onu biçersin.	h) Bazen susmak konuşmaktan daha doğru ve kıymetlidir, daha iyi sonuçlar getirebilir.
10. Söz gümüşse sükut altındır.	ı) Hayata olumlu bakmak, karamsarlığa ve umutsuzluğa düşmemek için olmuş kötü olayları bile iyiye yormak gerekir.
11. Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.	i) Bir yalan er ya da geç açığa çıkar, hiçbir zaman gizli kalmaz.
12. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.	j) Bir kişinin yaşadığı acıyı, ancak o acı veren durumu yaşayan kişi bilir, diğerleri tam olarak anlayamaz.

DURUMLAR

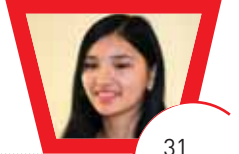
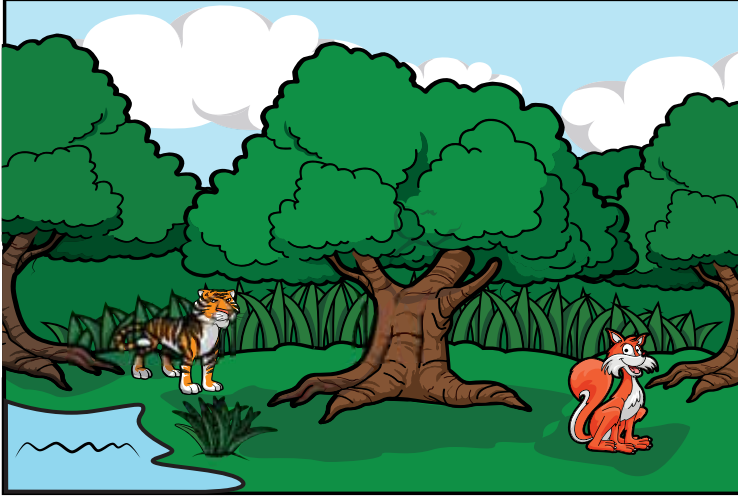
1. Nişanlısı askere gittiğinden beri **hiç keyfi yok**. Yüzünü bir kez bile gülerken görmedim.
2. Bugün Leyla Hanım'ın kızı üniversiteye kaydoluyor. **Kızcağızın gözlerinin içi parlıyor, mutlu olduğu her hâlimden belli.**
3. Onlar bu evi almak için tam yirmi yıl boyunca **canla başla çalışıp** birikim yaptılar ve çalışmalarının karşılığını aldılar.
4. Ben hastayken kimsenin bana yardım etmesine ihtiyacım yok. **Kendi işimi kendim halledebilirim.**
5. Burak Bey bugün **inanılmaz sinirli**. Sabah odasında birilerine bağırıyordu, az önce de beni azarladı.
6. O çocukla evlenmekten vazgeçsin diye herkes bir şeyler söyledi ama o hiç **kimseyi dinlemedi, yine kendi bildiğini yaptı.**
7. Bu ay alışveriş sektöründe dünya genelinde büyük indirimler olacak. Kampanyaları çok iyi **takip etmek** lazım.
8. Onca yaşanandan sonra artık **ne yaparsa yapsın** kendini affettiremez.
9. Bu yaşadıkların **sana ders olsun**. Bir daha asla bu kadar yüklü miktarda borcun altına girme.
10. Kemâl Bey bu proje için bizi önermiş. Maşallah diyelim, **bu kadar önemli bir işin içinde yer almak her kula nasip olmaz.**

TÜRKÇE DEYİMLER

a) ağzıyla kuş tut-	e) içi içine sığma-
b) ateş püskür-	f) kulağına küpe ol-
c) burnunun dikine git-	g) tadı tuzu kalma-
ç) canını dişine tak-	h) şansını yaver git-
d) gözünü dört aç-	ı) başının çaresine bak-

Yukarıdaki atasözlerini anlamlarıyla eşleştiriniz ve verilen durumlara uygun olan deyimleri bulunuz. Sizin dilinizde yukarıdaki deyim ve atasözlerine benzer örnekler varsa arkadaşlarınızla paylaşınız.

Y1 Yazalım**KURNAZ TILKI**

biraz daha kibarca: "Kaplancık, madem benim sözlerime inanmıyorsun, benimle birlikte ormana gel. Gel de oradaki bütün hayvanların benden nasıl korktuğunu kendi gözlerinle gör." demiş. Kaplan bu teklifi kabul etmiş ve tilkiyle birlikte yola çıkmışlar.

(3)

Sonunda ormana ulaşmışlar. Tilkinin peşinden yürüyen kaplanı görünce, ormandaki hayvanların korkudan ödleri patlamış, hepsi sağa sola kaçışverişmişler. Zavallı kuşlar bile yuvalarını terk etmiş. Bunun üzerine tilki kaplana dönerek: "İşte kaplancık, herkesin benden nasıl korktuğunu gördün, değil mi?" demiş. Kaplan da şaşkınlığını gizleyemeyerek: "Gerçekten de hayvanların hepsi sana saygı duyuyor ve senden korkuyorlar. Seninle mücadele etmeye, hele ki sana kötülük yapmaya gelmez." deyip kendi yoluna devam etmiş. Böylece kurnaz tilki, kurnazlığı sayesinde kaplanın elinden kurtulmuş. (4)

Biri bu masalı anlatana, biri okuyana, biri de dinleyene.

Zekeriya Karadavut'un Kırgız Masalları adlı kitabından uyarlanmıştır.

- Günlerden bir gün...
- Gökten üç elma düşmüş.
- Bir varmış, bir yokmuş.
- Az gitmişler uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, altı ay bir güz gitmişler. Bir de dönüp bakmışlar ki, gide gide bir arpa boyu yol gitmişler!

Yukarıdaki ifadeleri, masalda yer alan boşluklara doğru şekilde yerleştiriniz.

Y2 Tamamlayalım

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, fakir bir köyde gönlü zengin bir aile yaşarmış.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Masalınızda aşağıdaki ifadeleri de kullanmayı unutmayın:

- ***Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...***
- Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Bir de dönüp geriye bakmış ki, gide gide bir arpa boyu yol gitmiş!
- Günlerden bir gün...
- Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.
- Gökten üç elma düşmüş.

Y3 Yazalım

- ▶ **Yüklemine göre cümleler:** Fiil ve isim cümlesi
- ▶ **Anlamına göre cümleler:** Olumlu cümle, olumsuz cümle, soru cümlesi, ünlem cümlesi
- ▶ **Ögelerin dizilişine göre cümleler:** Kurallı (düz), kuralsız (devrik) ve eksilteli cümle
- ▶ **Yapısına göre cümleler:** Basit, bileşik, sıralı ve bağlı cümle

1. Zehra, kardeşine masal kitabı almaya gitti.

Yüklemine göre: fiil cümlesi

Anlamına göre: olumlu cümle

Ögelerin dizilişine göre: kurallı (düz) cümle

Yapısına göre: bileşik cümle

2. Şiirlerinde gül motifini bülbülle beraber kullanıyor şair.

Yüklemine göre:

Anlamına göre:

Ögelerin dizilişine göre:

Yapısına göre:

3. Senin sinirleneceğini bilsem onunla asla konuşmazdım.

Yüklemine göre:

Anlamına göre:

Ögelerin dizilişine göre:

Yapısına göre:

4. Everest, dünyanın en yüksek dağı mıdır?

Yüklemine göre:

Anlamına göre:

Ögelerin dizilişine göre:

Yapısına göre:

AŞKIN HİKÂYESİ

01 Okuyalım ve Dinleyelim

KÖLELİKTEN SULTANLIĞA GİDEN YOLUN HİKÂYESİ: YUSUF İLE ZÜLEYHA

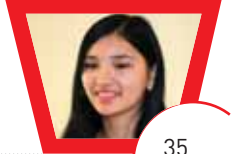
Din büyüklerinin başından geçen olayların anlatıldığı hikâyelere “kıssa” adı verilir. Bu hikâyelerin en bilinenlerinden biri ise *Yusuf u Züleyha*'dır. Hz. Yusuf ve Mısır azizinin hanımı Züleyha'nın adıyla anılan kıssaya ulaştığı şöhretten dolayı “ahsenü'l-kasas” yani “kıssaların en güzeli” denilmiştir.

Hz. Yusuf'un şahsından ve yaşadıklarından bahseden ilk metinler, kutsal kitaplardır. Önce Tevrat'ta, sonra İncil'de ve en sonunda Kuran-ı Kerim'de bu kıssaya yer verilir. Üç büyük semavi dinin kutsal kitabında yer alan kıssa, başta Türk ve Fars edebiyatları olmak üzere Doğu toplumlarından birçoğunun edebiyatına da girmiştir. Özellikle Türk dünyası edebiyatında, Orta Asya'dan Anadolu sahasına kadar çok geniş bir coğrafyada birçok Türk edibi bu kıssadan esinlenmiştir. 13. yüzyıldan itibaren *Yusuf u Züleyha* hikâyeleri yazılmaya başlamıştır. Şairlerin, yazarların elinde her defasında yeni eklemelerle zenginleşen hikâye, halk tarafından da çok ilgi görmüştür. Bu ilgi sonucunda *Yusuf u Züleyha* hikâyesinin kişileri edebiyat âleminde birer sembol kişi konumuna yükselmiştir. Artık onlar herhangi bir konuda ve türde yazılan edebî eserin içinde kendilerine yer bulabilmektedir.

Yusuf, kendi gibi peygamber olan Hz. Yakup'un en küçük oğludur. On iki oğluyla birlikte Kenan şehrinde yaşayan Hz. Yakup'a oğlu Yusuf, bir gün gördüğü rüyayı anlatır. Rüyada on bir yıldız, ay ve güneş Yusuf'a secde etmektedir. Hz. Yakup bu sözleri duyar duymaz endişeye kapılır ve oğlunu ağabeylerine hiçbir şey söylememesi konusunda tembihler. Çünkü ağabeyleri, Yusuf'u çok kıskanmaktadır.

Hz. Yakup, Yusuf'u ne kadar sakınsa da bir gün ağabeyleri kırlarda gezmek bahanesiyle onu babalarının yanından uzaklaştırırlar. Yusuf'u bir kuyuya atarlar ve gömleğini kana bularlar ve babalarına “Yusuf'u kurt kaptı.” diye yalan söylerler. Hz. Yakup'un ağlamaktan gözleri görmez olur. Yusuf'u ise kuyunun yanından geçmekte olan bir kervancı bulur, kuyudan çıkarır ve beraberinde Mısır'a götürür. Kervancı çok güzel olan bu çocuğu köle pazarında Mısır azizinin hanımı Züleyha'ya satar. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra Yusuf yakışıklılığı dillere destan bir genç olur. Züleyha ise onun bu güzelliğine karşı koymaz ve kölesi Yusuf'a âşık olur. Fakat Züleyha ne yapsa ne etse de Yusuf'tan beklediği karşılığı bulamaz. Yusuf, birçok erkeğin “Hayır!” diyemeyeceği bu durumda nefsiyle mücadele etmeyi başarır ve

iffetini korur. Karısının bu durumundan haberdar olan Mısır azizi çok sinirlenir ve suçsuz olduğunu bile bile Yusuf'u zindana attırır. Yusuf, sabırlı olmanın ve iffetini korumasının mükâfatını alır ve zindandayken peygamberlikle görevlendirilir. Allah, mucize olarak Hz. Yusuf'a rüya tabiri bilgisi verir. Onun bütün rüyaları anlamlandırması Mısır sultanının kulağına kadar gider. Sultan, gördüğü bir rüyayı Yusuf'un yorumlamasını ister, Yusuf da rüyayı doğru yorumlayınca zindandan çıkarılır ve sultanın yardımcısı yapılır. Sultan, bir rüya daha görür ve Yusuf'a anlatır. Rünyayı dinleyen Hz. Yusuf, sultana ülkesinde önce yedi yıl bolluk sonraki yedi yılda ise kıtlık olacağını söyler. Sultan, Yusuf'un dediklerine dikkat eder ve gerekli tedbirleri aldırır. Bolluk yılları geçer ardından kıtlık zamanı başlar. Kenan şehrinde açlıkla mücadele eden Yusuf'un kardeşleri erzak istemek için Mısır'a gelirler. Yusuf, ağabeylerini tanır ama bunu onlara belli etmez. Gereken yardımı yapar, yeteri kadar erzakı develere yükletir. Babaları Hz. Yakup'a götürmeleri için de ağabeylerine kendi gömleğini verir. Hz. Yakup, gömleğin kokusundan onun oğlu Yusuf'a ait olduğunu anlar ve ağlamaya başlar. Akan gözyaşlarını Yusuf'unun gömleğiyle silen Hz. Yakup'un o anda gözleri açılır. Hz. Yakup, oğullarını da yanına alır ve Mısır'a gider. Saraya vardıklarında on bir kardeşi ve babası, Hz. Yusuf'u selamlamak için başlarını öne eğler... Böylece Yusuf'un yıllar önce gördüğü rüya gerçekleşmiş olur...

02 Cevaplayalım

1. Yusuf ile Züleyha için neden kıssaların en güzeli denilmiştir?

.....

.....

2. Yusuf ile Züleyha kıssasının Doğu toplumlarındaki yeri nedir?

.....

.....

3. Kıssadaki Yusuf ile Züleyha kimdir? Bu karakterlerin özellikleri nelerdir?

.....

.....

4. Yusuf'un yıllar evvel gördüğü rüya nasıl gerçekleşmiştir?

.....

.....

5. Yusuf ile Züleyha kıssasında sizi en çok etkileyen şey ne oldu?

.....

.....

03 Cevaplayalım

1. Yusuf ile Züleyha kıssasıyla ilgili hangi bilgiye ulaşamaz?

- a) Bu kıssadaki karakterlerden biri dinî bir kimliğe sahiptir.
- b) Bu kıssadaki karakterler edebî eserlerde birer sembol olarak kullanılmaktadır.
- c) Çok geniş bir coğrafyadaki şair ve yazarların eserlerinde bu kıssadan izler olduğu görülür.
- ç) Şairler ve yazarlar hikâyeye ekleme yapmamış, hikâyenin özgün biçimine bağlı kalmıştır.
- d) Kıssa üç semavi dinin kutsal kitabında da yer almaktadır.

2. Aşağıdakilerden hangisi Yusuf'un başından geçenlerden biri değildir?

- a) Ağabeyleri tarafından kuyuya atılması
- b) Bir kervancının onu köle pazarında satması
- c) Mısır azizi tarafından zindana atılması
- ç) Allah tarafından peygamberlikle görevlendirilmesi
- d) Yusuf'un memleketine geri dönmesi

3. Yusuf'un rüya tabiri yapmasıyla ilgili hangisi söylenemez?

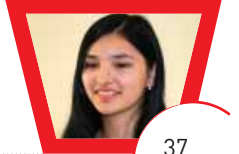
- a) Rüya tabiri bilgisi Yusuf'a Allah tarafından bahşedilmiştir.
- b) Mısır sultanı gördüğü bir rüyayı doğru yorumlayan Yusuf'un cezasına son verir.
- c) Yusuf rüyaları doğru yorumladığı için sultan tarafından ödüllendirilir ve ailesine kavuşturulur.
- ç) Yusuf'un bir rüya tabirine göre ülkede yedi yıl bolluk ve yedi yıl kıtlık yaşanacaktır.
- d) Yusuf'un rüya tabiri doğrultusunda ülkede birtakım tedbirler alınır.

4. Aşağıdakilerden hangisi kıssadaki karakterlerle ilgili doğru bir bilgi değildir?

- a) Yusuf, kendisine kötülük yapanlara kötülükle karşılık vermez.
- b) Yakup, oğullarının Yusuf'a yaptığı kötülüğe şahit olunca gözlerini kaybeder.
- c) Yusuf'un abileri, Yusuf'a tuzak kurarak ona büyük bir kötülük yaparlar.
- ç) Züleyha, Yusuf'a duyduğu sevgiye Yusuf'un da karşılık vermesi için çok uğraşır.
- d) Mısır sultanı, Yusuf'u kendi yardımcılığı mertebesine yükseltir.

5. Metinde geçen "Aradan birkaç yıl geçtikten sonra, Yusuf yakışıklılığı dillere destan bir genç olur." cümlesinde yer alan "dillere destan ol-" ifadesi hangisinde "güzellikle ilişkili" olmayan bir anlamda kullanılmıştır?

- a) Bu şehir, yetiştirdiği bilim adamlarıyla dillere destan oldu.
- b) Masmavi gözleri, altın sarısı saçlarıyla dillere destan genç kız, çok da iyi yürekliydi.
- c) Antalya, cennet misali tabiatıyla göz kamaştıran, dillere destan olmuş bir şehir.
- ç) Sultan Ahmet Camisi, muhteşem görüntüsüyle dillere destan bir sanat eseri.
- d) Ünlü pastacının rengarenk, birbirinden süslü pastaları dillere destandır.

Öğrenelim

CÜMLENİN ÖGELERİ

Özne ve Yüklem

Yüklem: Bir cümledeki iş, oluş, hareket veya yargı bildiren ögedir.

- Bugün edebiyat dersinde edebî akımları *öğrendik*.
- Leyla ile Mecnun mesnevisi Fuzuli'nin önemli bir *eseridir*.

Özne: Yüklem bildirdiği iş, oluş, hareket veya yarıdan sorumlu olan ögedir. Özne cümledeki temel bir ögedir ancak her cümlede bulunmak zorunda değildir, buna gizli özne de denir.

Açık özne:

- Ben yarın okula gelmeyeceğim.

Gizli özne:

- Yarın okula gelmeyeceğim. (*Ben*)

Sözde özne: Cümlede işi kimin gerçekleştirdiği belli değildir, cümlede bildirilen işten etkilenen öge özne kabul edilir.

- *Ali* kazada yaralandı. ("Kim yaralandı?, bu belli değildir ama yaralama eyleminden etkilenen kişi *Ali*'dir. Bu sebeple *Ali* sözde özne kabul edilir.)

• Özne bir topluluk adı olduğu zaman yüklem tekil olmalıdır.

- *Ailem* pikniğe gitti.

• Özne çoğul ama insan dışında başka bir varlıkta yüklem tekil olmalıdır.

- *Çiçekler* açtı.

• Belirsizlik zamirleri özne olduğu zaman yüklem tekil olmalıdır.

- *Herkes* pencereden dışarı bakıyor.

Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı)

Cümlenin yüklemine yer anlamıyla tamamlar. Yer tamlayıcısı konumundaki sözcük veya sözcük grupları -A, -DA, -DAN ekleriyle birlikte kullanılır. Cümledeki dolaylı tümleci bulmak için yüklem "Kime? / Kimde? / Kimden? / Nereye? / Nerede? / Nereden? / Neye? / Neyde? / Neyden?" soruları sorulur.

- Teyzem *İstanbul'da* oturuyor. (Nerede?)
- Alelacele *sınıftan* çıktık. (Nereden?)
- *Yere* dikkatli bakınca paramı buldum. (Nereye?)
- Kitaplarım *Zeynep'te* kaldı. (Kimde?)

Zarf Tümleci

Cümlenin yüklemine zaman, yön, miktar ve tarz anlamlarıyla tamamlayan sözcük veya sözcük gruplarıdır. Cümledeki zarf tümlecini bulmak için yüklem "Ne zaman? / Saat kaçta? / Nasıl? / Niçin? / Ne kadar? / Kiminle? / Neyle?" soruları sorulur.

- *Yarın* kardeşim bize geliyor. (Ne zaman?)
- Eve *yürüyerek* döneceğim. (Nasıl?)
- *İki saat* soğukta seni bekledim. (Ne kadar?)

Belirtisiz Nesne ve Belirtili Nesne

Belirtili nesne: Yükleme sorulan "Neyi? / Kimi?" sorularına cevap veren sözcük veya sözcük gruplarıdır. Belirtili nesne konumundaki sözcük veya sözcük grupları, belirtme hâli ekiyle (-I) yükleme bağlanır.

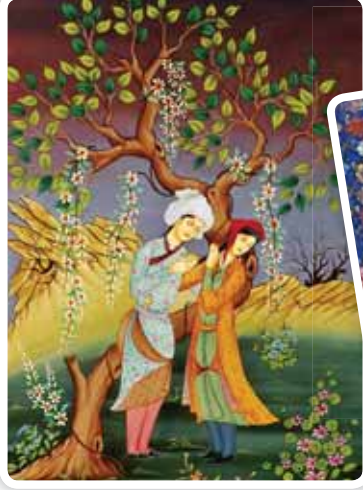
- Yarın *seni* ziyaret etmek istiyorum. (Kimi?)
- Dünkü *maçı* izledin mi? (Neyi?)

Belirtisiz nesne: Özne haricinde, yükleme sorulan "Ne?" sorusuna cevap veren sözcük veya sözcük gruplarıdır. Belirtisiz nesne, belirtme hâli eki (-I) almaz.

- Dün anneme *çiçek* topladım. (Ne topladım?)
- Az önce hep birlikte *pasta* yedik. (Ne yedik?)

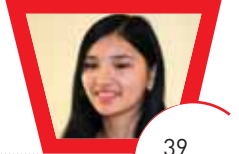

D1 Dinleyelim ve Tamamlayalım

LEYLA İLE MECNUN

1. Dersin konusu:
2. Kays kimdir?
.....
3. Leyla kimdir?
.....
4. Kays ve Leyla'nın aşkını öğrenince Leyla'nın ailesi
5. Kays artık Mecnun olmuştur. Çünkü
6. Mecnun'un babası Leyla'yı babasından istemiş. Ancak
7. Leyla, Mecnun'u çöllerde aramaya çıkmış ve sonunda bulmuş ama
8. Babası iyileşmesi için Mecnun'u Kabe'ye götürmüş
9. Ailesi Leyla'yı zengin bir adamla evlendirmiş ama Mecnun'un ahı tutmuş ve
10. Mecnun, Allah yolunda Leyla'nın maddi varlığını unutmuştur. Bu durumu kabullenemeyen Leyla
11. Hikâyenin sonunda Mecnun da
12. Mecnun'un arkadaşı Zeyd gördüğü rüyayı anlatır. Rüyasında

FERHAT İLE ŞİRİN

Mehmene Banu Sultan'ın kız kardeşi Şirin ile mesleği nakkaşlık olan Ferhat'ın hikâyesi dillere destan olmuş. Efsaneye göre Sultan, kız kardeşini Ferhat'a layık görmediği için Ferhat'tan asla gerçekleştiremeyeceğini düşündüğü bir istekte bulunur. Eğer Ferhat Elma Dağ'ını delip şehre su getirebilirse kız kardeşi Şirin'le evlenmesine ikna olacaktır. Ancak tek arzusu Şirin'ine kavuşmak olan Ferhat, zekâsı, cesareti, bilgisi ve elbette aşkından aldığı güçle dağları delip şehre su getirecekken Şirin'in öldüğü haberiyle yıkılır. Elinde tuttuğu külüngü havaya fırlatır. Ferhat, başına isabet alarak dağın yamacında can verir. Onun ölüm haberini alır almaz yanına koşan Şirin, oracıkta Ferhat'ın cansız bedenini görünce dayanamaz ve kayalıklardan yuvarlanarak kendi canına kıyar. İki sevgiliyi kayalıkların başında yan yana gömerler. Rivayete göre her bahar iki mezar üstünde biri beyaz biri kırmızı iki gül açarmış. Güller tam birbirlerine kavuşacakken mezarların ortasında bir karaçalı biter ve güllerin kavuşmasını engellemiş. Amasya'da bu gençlere ait

olduğu rivayet edilen mezarları halk tarafından korunup hiç yalnız bırakılmamış. "Senin için dağları delirim." sözü ise gözü kara âşıklara bu hikâyeden bir miras olarak kalmış.

Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Raymalı Aga ile Begimay, Varka ile Gülşah, Romeo ile Juliet ve daha niceleri... Onlar destansı aşk hikâyelerine isimlerini vermiş kahramanlar. Siz de yukarıdakine benzer nitelikte, kültürünüze özgü bir hikâyeyi ve kahramanlarını tanıtınız.

Y1 Yazalım

ROMEO VE JULIET

Shakespeare'in "Romeo ve Juliet" adlı eseri, aşkları için ölümü bile göze almış genç bir çiftin hüznü öyküsünü anlatır. Romeo ve Juliet, birbirine düşman olan iki ailenin çocuklarıdır: Capuletler (Kapuletler) ve Montague'ler (Montagüler). Montague'lerin oğlu Romeo, Rosaline isimli bir kıza duyduğu karşılıksız aşkın pençesinde kıvrılırken onun çektiği acıya şahit olan yakın dostu Benvolio, arkadaşı Romeo'yu Capuletlerin balosuna gitmeye ikna eder. Romeo, Juliet'i ilk defa orada görür ve birbirlerine ilk görüşte âşık olurlar. Ancak ailelerinin birbirine düşman olduklarını öğrenince çareyi aşklarını gizlemekte bulurlar.

Büyük bir cesaretle kısa süre sonra evlenmeye karar vererek rahipten yardım isterler. Rahip, ailelerin arasındaki düşmanlığın biteceğini, yüreklerinin biraz yumuşayacağını düşünerek gençlerin nikahını kıyar. Juliet'in ailesinin bu evlilikten haberi yoktur ancak aralarındaki münasebeti öğrendikleri zaman ortalık fena karışır. Ölümle sonuçlanan bir arbede yaşanır ve Romeo, Verona Prensi tarafından sürgün edilir. Ailesi Juliet'i Kont Paris'le evlendirme hazırlığı yaparken Juliet bu evliliğin gerçekleşmemesi için rahipten yardım ister. Rahip de ona kendisini iki gün ölü gibi gösterecek bir iksir verir. Juliet Romeo'ya bir mektupla planını anlatır ancak mektup Romeo'nun eline çok geç ulaşır. Bu plandan habersiz olan Romeo, Juliet'in evlendirileceğini duyunca Verona'ya geri döner, düğün yerinde Juliet'in cansız bedenini yerde yatarken görünce gözü döner, kavgaya tutuştuğu Kont Paris'i öldürür. Ardından Juliet'in yanına uzanır ve kendini zehirleyerek ebediyen Juliet'ine kavuşmayı bekler. İksirin etkisi geçip Juliet uyanınca Romeo'nun cansız bedenini görür. Bu büyük acıya dayanamayıp Romeo'nun hançerini göğsüne saplar.

Olayların tek şahidi olan rahip, ailelere her şeyi baştan sona anlatır. Aileler arasındaki düşmanlık son bulur ancak hayatlarının baharındaki iki genç çoktan hayata gözlerini yummuştur.

William Shakespeare'e, ölümsüz eseri Romeo ve Juliet ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi, beğenilerinizi ve varsa eleştirilerinizi sunacağınız bir mektup yazınız.

Saygıdeğer Shakespeare,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Y2 Cümlelerin Öğelerini Bulalım

1. Biz yirmi yıl önce bu sahilde, şu ağacın altında seninle çay içmiştik.

.....

2. Yaşlı kadın kaybolan torununu saatlerce her yerde aradı.

.....

3. Size sunumumda yaklaşık kırk dakika boyunca "dünyaca ünlü şairlerin en bilinen eserlerini" anlatacağım.

.....

4. Son günlerde Aynur bize soğuk davranıyor.

.....

5. Hastalandığı zaman hiçbir şey yemiyor, annesinin tavsiyelerini dinlemiyor, doktora gitmiyordu.

.....

Y3 Yazalım

1. arkadaşlarıyla / Görkem / birlikte / konsere gidecek / yarın akşam

.....

2. kütüphanede / yasaktır / yüksek sesle konuşmak / öğrencilerin dikkati dağıldığı için

.....

3. öğretmenimizin / arkadaşlarıma / sordum / ödev verip vermediğini / yarın için

.....

4. başından geçen maceraları / eğlenceli bir dille / bu fantastik filmde / anlatıyorlar / eski bir destan kahramanının

.....

5. evdeki ilk günlerimde / bana / yardımcı oldular / apartmandaki komşularım

.....

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Cevaplayalım

Reşat Nuri, bu eseri önce İstanbul Kızı adında dört perdelik bir piyes olarak yazar ancak daha sonra aynı kurguyu farklı bir edebi türe evirir ve roman dünyasına taşır.

Aşağıdaki kullanımlardan hangisi yukarıdaki cümlede geçen **taşı-** fiili ile aynı anlama sahiptir?

- a) Yanında nazar değmesin diye sürekli nazar boncuğu taşımış.
- b) Hiç kimsenin aracı olmadığı için yaşlı kadını hastaneye kadar sırtlarında taşıdılar.
- c) Dünyanın bütün yükünü sanki omuzlarında taşıyordu.
- d) İki kız benzer özellikleri taşıyabilecekleri gibi farklı özellikleri de taşıyabilirler.
- e) Taşdığı sorumluluk duygusu onun böyle davranmasına sebep oluyordu.

2. Aynı Anlamdakini Bulalım

Çok hareketli, yerinde duramayan hatta haşarılık derecesinde afacan bir kız olduğu için ona Çalığışu lakabı takılır.

- a) Zavallı kadın, ayağı taşa takılınca yere öylece düşmüş.
- b) Yolda arkadaşlarına takılınca eve geç gitmiş.
- c) Sınıfta en yüksek puanları almaya başlayınca arkadaşları ona da yeni isimler takmaya başlamış.
- d) Son günlerde nerelerde takılıyorsun acaba?
- e) Annemin sözüne takıldım, neden böyle bir şey dedi ki?

3. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öznel bir yargı vardır?

- a) Çalığışu 1930'lu yıllarda Azeri Türkçesine çevrilmiştir.
- b) Çalığışu romanı 1966'da beyazperdeye aktarılmıştır.
- c) Çalığışu sadece Türk edebiyatı için değil dünya edebiyatı için de önemli bir eserdir.
- d) Çalığışu Reşat Nuri Güntekin'in eseridir.
- e) Reşat Nuri Çalığışundan sonra Çalığışu yazarı olarak anılmaya başlanmıştır.

4. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "gözler önüne sermek" deyimiyle aynı anlama gelebilecek bir ifade kullanılmamıştır?

- a) Yazar sonunda son eserinin adını açıkladı.
- b) Eserinde 2. Dünya Savaşı yıllarındaki hayatları gösterdi.
- c) Yazarların eserleri onların hayatlarından bir parça sergiler.
- d) Şiirleriyle bu akımı doğru şekilde tanıttığına inanıyor.
- e) Son şiir kitabıyla tüm sevenlerini derinden etkiledi.

5. Tamamlayalım

Korkut Ata, çözüme dair gerçekçi, akılcı önerilerde bulunur ve bu öneriler her zaman işe yarar. Bundan dolayı

- a) Korkut Ata'ya herkes akıl danışır.
- b) Oğuz Beyleri de önemli kararlar verecekleri zaman Korkut Ata'ya başvurur.
- c) İçinden çıkılamayan işlerde Korkut Ata'ya gidilir.
- d) Korkut Ata'nın fikirleri önemlidir.
- e) Korkut Ata'nın fikirleri kendisinden daha çok sevilmiştir.

6. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "Üstünlük" anlamı vardır?

- a) Hem müzisyenlik hem de şairlik vasfı taşıdığı için Türklerdeki ozanlık geleneğinin kurucularından kabul edilir.
- b) Korkut Ata, Oğuzlar içinde kopuzu en iyi çalan ozandır.
- c) Korkut Ata'nın bir başka yüksek vasfı da bilgelidir.
- d) Dede Korkut Kitabı'ndaki tüm boylarda Korkut Ata'nın üstün vasıflara sahip olduğu görülmektedir.
- e) Halk arasında Korkut Ata'yı beyaz yüzlü bir devin doğurduğuna inanılır.

<7. Aynı Anlamdakini Bulalım

"Türk Tarihi içerisinde destan yazan nice ismi barındırır. Destan yazan bu isimler kendi hayatlarını hiçe sayıp vatani uğruna gözlerini kırpmadan canlarını vermişlerdir."

- a) Olağanüstü kahramanlık göstermek.
- b) Yeni icatlarda bulunmak.
- c) Yeniliklere açık olmak.
- d) Sorgulamak.
- e) Yeni metinler yazmak.

8. Aynı Anlamdakini Bulalım

Masallar üzerine akademik çalışmaları bulunan Tahir Alangu, Keloğlan tipinin kökeninin on yedinci yüzyıla kadar götürülebileceğini söyler.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi yukarıdaki cümleyle en yakın anlamdadır?

- a) Masallar üzerine akademik çalışmalara sahip Tahir Alangu, Keloğlan tipinin ortaya çıkışının on yedinci yüzyıla dayandırılabilceğini söyler.
- b) Keloğlan'la ilgili çalışmaları olan Tahir Alangu, Keloğlan'ın on yedinci yüzyılda çok meşhur olduğunu söylemektedir.
- c) Tahir Alangu on yedinci yüzyıldan sonra Keloğlan'la ilgili çok fazla masalın olmadığını ifade eder.
- d) Kendisi de bir masal yazarı olan Tahir Alangu, on yedinci yüzyıldan beri Keloğlan'ın pek çok ülke tarafından sevildiğini söyler.
- e) Tahir Alangu'ya göre Keloğlan tipine on yedinci yüzyıldan önce de kimi kültürlerde rastlanmaktadır.

9. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisi "Elin ağzı torba değil ki büzesin." atasözü için uygundur?

- a) Bazen susmak konuşmaktan daha kıymetlidir.
- b) İnsanların ne söyleyeceklerine engel olmazsın.
- c) Çok konuşmak kişiyi zarar uğratar.
- d) Tatlı bir sözle karşındakine istediğini yaptırabilirsin.
- e) İnsan bir sözle geri dönülemeyecek bir hata yapabilir.

10. Bulalım

Bir daha sınavda kopya çekmemen gerektiğini anlamışsındır. Bu sana ders olsun.

Aşağıdakilerden hangisi altı çizili ifadenin anlamını karşılayacak bir deyimdir?

- a) kulağına küpe ol-
- b) kulak misafiri ol-
- c) göz kulak ol-
- d) kulağı çınla-
- e) göze çarp-

11. Bulalım

Aşağıdakilerden hangisi bir masalın giriş cümlesi olamaz?

- a) Bir varmış bir yokmuş
- b) Bir zamanlar
- c) Güzel bir günün sonunda
- d) Günlerden bir gün
- e) Uzak diyarlardan birinde bir gün

12. Cevaplayalım

Ferhat, başına isabet alarak dağın yamacında can verir.

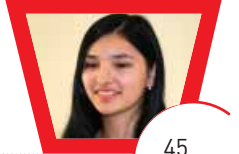
Aşağıdaki cümlelerden hangisinde *can ver-* ifadesi yukarıdaki cümledeki anlamından farklıdır?

- a) Uçurumdan düşen gezi otobüsündeki yolcular feci şekilde can verdi.
- b) Depremde can vermiş insanlar için her yıl bir anma töreni düzenlemekteyiz.
- c) Bu vatan için binlerce şehit gözü kapalı canını verdi.
- d) Sen bana can verdin, beni yeniden hayata döndürdün.
- e) Eşi ve çocukları için canını vermeye hazır bu adamın önünde kimse duramazdı.

13. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir öğüt anlamı yoktur?

- a) Ayağını yorganına göre uzat.
- b) Bugünün işini yarına bırakma.
- c) İşleyen demir pas tutmaz.
- d) Sakla samanı gelir zamanı.
- e) Savaşın iyisi barışın kötüsü yoktur.

14. Cevaplayalım

Çocukken her gece yatmadan önce annem bize masal okurdu.

Tabloda yer alan sınıflandırmaya göre hangisi doğrudur?

Yüklemine göre	Anlamına göre	Ögelerin dizilişine göre	Yapısına göre
a) isim cümlesi	olumlu cümle	devrik cümle	basit cümle
b) fiil cümlesi	olumlu cümle	düz cümle	bağlı cümle
c) fiil cümlesi	olumsuz cümle	eksilteli cümle	sıralı cümle
d) isim cümlesi	ünlem cümlesi	düz cümle	bileşik cümle
e) fiil cümlesi	olumlu cümle	düz cümle	bileşik cümle

15. Bulalım

Kervancı çok güzel olan bu çocuğu köle pazarında Mısır azizinin hanımı Züleyha'ya satar.

Bu cümlede aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- a) Kime?
- b) Nerede?
- c) Kimi?
- d) Ne zaman?
- e) Kim?

YES EVERY CHILD CAN

YESEVİ TÜRKÇE

C1

2. BÖLÜM

EĞLENCE VE SPOR

GÖKBÖRİ VE CİRİT OYUNU

01 Okuyalım ve Dinleyelim

KÖKBÖRÜ'DEN CİRİT'E

Göçebe hayat tarzında at insanın en büyük yardımcısı olmuştur. Konar-göçer hayat tarzında at, insan ve eşyaların taşınmasında önemli bir görev almıştır. Ancak Türk Dünyasına bakıldığında at sadece eşya taşıyan bir hayvan olarak görülmemiş, hayatın her anında insanın yanında olmuş. Ata verilen sevgi ve önem ona verilen isimlerle kendini göstermiş, savaşta kahramanın yardımcısı olmuş, çeşitli dönemlerde ilahi güçlere kurban olarak sunulmuş ve ona saygı

duyulmuştur. Kaşgarlı Mahmut'un eseri Divanü Lügati't-Türk'te geçen "At, Türk'ün kanadır." sözü Eski Türk yaşamında atın ne kadar da önemli olduğunun bir ispatıdır.

Savaşta, barışta, göçte... kısacası hayatın pek çok anında insanın yanında olan at, insanın eğlence anlayışı içerisinde de bulunmuş, atın içinde bulunduğu pek çok oyun Türk kültür tarihinde yerini almıştır. At ile oynanan oyunlar içerisinde yer alan ve Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan "Kökbörü" oyunu, at ile insanın birlikteliğini, uyumunu gösteren önemli bir oyundur. Adı Manas Destanı'nda da geçen kadim bir oyun olan kökbörü oyunu Türk Dünyasından Anadolu'ya "Cirit" adıyla ulaşmış, önceleri her zaman savaşa hazır olması gereken yiğitleri canlı ve zinde olmalarını sağlayan atlı bir spor iken, değişen zaman ve mekânla birlikte eğlencelerde ve düşünlerde bir eğlence unsuru olarak yerini almıştır. Özellikle Anadolu'da cirit adıyla tanınan bu oyunun 11. yüzyılda Anadolu'da savaş oyunu olarak oynandığı ve 19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda da en büyük gösteri sporu olarak tanımlandığı görülür. Kökbörü, bozkurt anlamına gelmektedir ve oyunun ortaya çıkışıyla ilgili farklı görüşler mevcuttur. İlk görüşe göre halk bu oyunu oynayan kişilere bakarak ve bu kişilerin yiğitliklerini dikkate alarak onlara kökbörü demiştir. "Bozkurt" anlamındaki kökbörü, sembolleri kurt olan Köktürklere ilişkilendirilmiş ve Kökbörünün Köktürklere ait olduğu düşünülmüştür. Bir diğer görüşe göre ise çok eskiden bir savaş olur ve köyün bütün erkekleri bu savaşa katılır. Köyde kalanları koruyacak kimse kalmamıştır. Köye kurtlar gelir ve geçimini hayvancılıkla sağlayan halk bu durumdan son derece sıkıntı yaşar. Bu sırada köyün savaştan dönen erkekleri, köye dadanan kurtları görünce onları öldürürler. Canlı kalan kurtları da at üzerinde birbirlerine atarak eğlenmeye başlarlar. Bu durum hoşlarına gider ve bunu bir oyun haline getirirler. İşte bu oyuna Kökbörü derler. Oyunun böylelikle ortaya çıktığına inanırlar ancak zamanla kurdun yerini kafası ve bacakları yarısına kadar kesilmiş oğlak alır.

Cirit ve Kökbörü at üzerinde oynanan bir oyundur. Her iki oyun da geniş bir sahada oynanır. Oyunda 5 ila 7 oyuncu ve her bir oyuncunun da atı bulunur. Cirit oyununda oyuncu cirit adı verilen süngü ve mızrağını kullanırken, kökbörü oyununda oyuncu içi doldurulmuş oğlak postunu kullanır. Her iki oyun da son derece hareketlidir. Anadolu'daki cirit oyunu sırasında oyuna daha fazla heyecan katmak amaçlı kenarda davul ve zurnayla "Cirit Havası" denilen bir ezgi çalınır. Kökbörü oyununda amaç oyunun başında sahanın ortasına koyulan oğlağı takımın kazanının içerisine bırakmaktır. Kazan içerisine bırakılan oğlak takıma puan kazandırır. Cirit oyununda ise oyuncu elindeki ciritini rakip takımın oyuncusuna isabet ettirmeye çalışır. Rakip takımın oyuncusu da kendisine cirit isabet etmemesi için atın sağına, soluna, altına saklanır. Oyuncu bu hareketleriyle atıyla olan uyumunu gösterir.

Bugün cirit adıyla Anadolu'da: Kars, Ardahan, Erzurum ve Uşakta oynanan; Türk Dünyasında da Kökbörü adıyla Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Moğolistan, Tacikistan, Afganistan'da tanınan ata yadigârı bu sporu unutmamak ve hatırlamak için günümüzde etkinlikler, turnuvalar düzenlenmekte; gençlerde ataların ruhu yaşatılmaya çalışılmaktadır.

02 Cevaplayalım

1. Sizce "At Türk'ün kanadır." sözü neyi anlatmaktadır?

.....

2. At tarih boyunca Türk kültüründe hangi amaçla ve hangi alanlarda kullanılmıştır?

.....

3. Kökbörü oyununun eski bir oyun olduğunun kanıtı nedir?

.....

4. Kökbörü oyunu nasıl oynanır ve kuralları nelerdir?

.....

03 Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi tarih boyunca oynanan Kökbörü oyununun oynanma amaçlarından biri değildir?

- a. Yiğitlerin her zaman canlı olmalarını sağlamak için oynanır.
- b. Gösteri sporu olarak oynanmıştır.
- c. Eğlence amaçlı oynanmıştır.
- ç. Savaşa hazırlık amaçlı oynanmıştır.
- d. Oyunu unutmamak amaçlı oynanmıştır.

2. Aşağıdakilerden hangisi hem "Cirit" hem de "Kökbörü" oyunun özelliklerinden biridir?

- a. Geniş bir sahada oynanır.
- b. Her ikisinde de mızrak ve süngü kullanılır.
- c. Cirit havası çalınır.
- ç. Sahanın ortasına doldurulmuş oğlak postu koyulur.
- d. Oyuncular kendilerine cirit isabet etmemesi için uğraşırlar.

3. Cirit havası

- a. oyuna heyecan katmak amaçlı çalınan ezgiye verilen addır.
- b. şimdiki gençlerin Cirit oyununu unutmamalarını sağlar.
- c. cirit oyununun günümüze ulaşmasına olanak sağlamıştır.
- ç. sadece davul ile çalınır.
- d. kökbörü oyunu bittikten sonra çalınır.

4. Aşağıda verilen şehir ve ülke çiftlerinden kaçında Kökbörü ve Cirit oyunu oynanmamaktadır?

Kars-Moğolistan

Tacikistan-Ardahan

Erzurum-Afganistan

Uşak-Afganistan

Ankara-Tacikistan

a. I

b. II

c. III

ç. IV

d. V

Öğrenelim

FİİLDE ÇATI

Öznelerine Göre Fiiller

1. Etken Fiiller
2. Edilgen Fiiller
3. Dönüslü Fiiller
4. İşteş Fiiller

Nesnelerine Göre Fiiller

1. Geçişli Fiiller
2. Geçişsiz Fiiller
3. Ettirgen Fiiller

K1 Konuşalım

ATIN EVCİLLEŞTİRİLMESİ

Türkler, tarih araştırmalarına göre avcılık yaşamından hayvanları evcilleştirme yoluna geçmişlerdir. Atı, Türkler evcilleştirmişlerdir. MÖ 3000 yıllarına ait olduğu düşünülen mezarların içerisinde ağızlarında demir ağızlık izi bulunan at iskeletleri bulunmuştur. Tarih içerisinde insanlık, atın etinden yararlanmış ve atın etini yemiştir; sütünden yararlanmış ve sütünden kımız yapıp içmiştir. Ayrıca atı ilahi güçlere kurban olarak sunmuştur. Türk kültürü içerisinde at çok önemlidir. Birçok destanda at kahramanın yanında yer almış ve kahramana yoldaşlık yapmıştır. Manas Destanı'na göre Manas'ın ilk ölümünde atı onun için yas tutmuş, yemeden içmeden kesilmiştir. Köroğlu Destanı'nda Köroğlu'nun meşhur atı tıpkı insan gibi bir anlayışa sahiptir.

Size göre insanlık tarihinde hayvan evcilleştirmenin nasıl bir önemi vardır? Açıklayınız.

D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım

SİNSİN

1. Sinsin nedir?

.....

2. Sinsin oyunu ne zaman ve niçin oynanır?

.....

3. Sinsin oyunu sırasında oyuncu neler yapar?

.....

4. Sinsin oyununda müziğin oyuna ne gibi etkisi vardır?

.....

Öğrenelim

ÖZNELERİNE GÖRE FİLLER

1. Etken Fiiller

Gerçek özne veya gizli özne alan fiillerdir.

NOT: Gerçek Özne: İşi gerçekten yapan kişi ya da şeydir.

Sınav iki saat kadar sürdü. (Sınav, gerçek öznedir.) (Sür- fiili etken bir fiildir.)

Ahmet tüm soruları çözebildi. (Ahmet, gerçek öznedir.) (Çöz- fiili etken bir fiildir.)

NOT: Gizli Özne: Cümlede saklanmış öznedir.

Bütün gece ders çalıştım. (KİM çalıştı? Ben, gizli özne) (çalış- fiili etken bir fiildir.)

Geçen yaz tatilinde Antalya'ya gittik. (KİM gitti? Biz, gizli özne) (git- fiili etken bir fiildir.)

2. Edilgen Fiiller

Gerçek ve gizli öznesi olmayan, sözde özne alan fiillerdir.

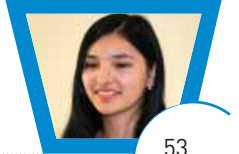
NOT: Sözde özne: İşi gerçekten yapmayan kişi ya da şeydir. Böyle fiilli cümlelerde nesne, özne görevini üstlenir.

Örnek: Ahmet camı kırdı. (Bu cümlede Ahmet, gerçek öznedir ve kır- fiili etken bir fiildir.)

Cam kırıldı. (Bu cümlede cam, sözde öznedir ve kırıl- fiili edilgen bir fiildir.)

Tüm soruları **çözdük.** (Çöz- fiili etken bir fiildir.)

Tüm sorular **çözüldü.** (çözül- fiili edilgen bir fiildir.)

Y1 Yazım Yanlışlarını Düzeltelim

KIRGIZİSTAN'DA KUŞ EĞİTİCİLİĞİ

Kırgızistan eşsiz tabiatıyla pekçok kuş çeşidini barındırmaktadır. Bu gün kırgızistan ormanlarında ve dağların da üçyüzaltmışsekiz kuş türü yaşamaktadır. Çok çeşitli kuş türlerinin arasında şahin ve kartal gibi yırtıcı kuş türlerine de rastlana bilir. Kırgızistanda ki bu kuş çeşitliliği Kırgızlar arasında kuş eğiticiliğinin doğmasına olanak sağlamıştır. Kırgızların kuş eğiticiliği çok eski yıllara hatta yüz yıllara dayanmaktadır. Yüzyıllardır Kırgızlar bu kuşları eğiterek birlikte avlanırlar. Günümüz de ise kuşlarla avcılık tamamen spor amaçlı yapılmaya başlanmış. Kartal, şahin, atmaca gibi kuşların eğitilmesi insanların onlarla ilişkisini kolaylaştırmıştır. Kuş eğiticiliğince bilinen ve kabul gören tek düşünce varki oda kuşları eğitmenin tek yolunun sevgi olduğu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Y2 Tekrar Yazalım

1. Manas Destanı, Manas'ın Kırgızları bir araya toplama çabasını anlatır.

*Manas Destanı'nda Manas'ın Kırgızları bir araya toplama çabası **anlatılır**.*

2. Manas'ın doğumu üzerine civardan gelen elçiler onun bir kahraman olacağını anlarlar.

.....

3. Halk Korkut Ata'yı beyaz yüzlü bir devin doğurduğuna inanır.

.....

4. Oğuzlardan bir çocuk, yiğitlik gösterip ad almaya hak kazandığında Korkut Ata'yı çağırırlar.

.....

5. Korkut Ata'yı Anadolu'da Dede Korkut adıyla bilirler.

.....

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI

01 Okuyalım ve Dinleyelim

OYUN OYNAMAYI KİM SEVMEZ!

Dünya üzerinde oyunun tarihi insanın varlığıyla başlar. İnsanoğlu çevresinde gördüklerini taklit ederek ve kendi yaptıklarını hareketlerle karşındakilere anlatarak bilinçli bir şekilde olmasa da oyunun ilk örneklerini vermiştir. Doğa olaylarını, avını ve daha pek çok şeyi taklit eden insan zamanla bu taklitlerini belirli zamanlarda, dönemlerde ve mekânlarda yapmaya başlamış ve yaptığı bu taklitler tören hâline gelmiştir. Yapılan bu törenler insanlık tarihi içerisinde oyunun ilk örnekleridir denilebilir. Günümüzde pek çok kültürde ortak olan oyunların temelini avcılık dönemindeki hareketlere dayandığı söylenebilir.

Gerek Türk kültüründe gerekse farklı kültürlerde oyun deyince akla çocuk gelir. Oyun çocukların zihinsel, bedensel, psikolojik ve sosyal gelişimleri için çok önemlidir. Çocuğun oyunla ilgilenmesi bekleliğin ilk evrelerinde başlar. Çocuklar oyunla hayata hazırlanır, oyunla hayatı öğrenir. Oyun, çocuğun kendini tanımasını ve kendi özelliklerinin farkına varmasını sağlar. Sosyal kuralları ve değerleri oyunla çocuk kolayca kazanır.

Kültürel farklılıklar çocuk oyunlarında da kendini gösterir. Farklı kültürlerde farklı çocuk oyunları ile karşılaşılır ancak bazı çocuk oyunlarının da evrensel olduğu ve aşağı yukarı aynı kurallarla oynandığı görülür. Dünyanın her yerinde oynanan çocuk oyunları nesilden nesle aktarılır, aktarılırken de bazen aynı şekilde bazen de farklılıklarla aktarılır. Bazı çocuk oyunlarının da unutulduğu görülür. Dünya üzerindeki çocuk oyunları sınıflandırılacak olursa ilk olarak çocuk oyunları açık hava oyunları ve ev oyunları şeklinde sınıflandırılabilir. Bir diğer sınıflandırma ise şöyledir:

1. Denge ve yetenek oyunları
2. Kovalamacalar
3. Top oyunları
4. Kâğıt-kalem oyunları
5. Bellek ve algı oyunları
6. Müzik ve şarkılı oyunlar
7. Sözcük oyunları
8. Binek oyuncaklarıyla oynananlar
9. Cezalar

Anadolu'da neredeyse tüm yetişkinlerce bilinen çocukluklarında oynadıkları oyunlardan olan birdir-bir, çelikçomak, misket, seksek denge ve yetenek oyunları saklambaç, köşe kapmaca kovalamaca oyunlarıdır. Yakar top ve istop da topla oynanan geleneksel çocuk oyunlarından.

Türk Dünyası çocuk oyunlarına bakıldığında da oyunların isimleri değişse de benzer oyunlar oynandığı dikkati çeker. Türk Dünyasında oynanan oyunları da oynayanların yaşına ve cinsiyetine göre sınıflandırmak mümkündür. "Ak Terek, Akıyneke, At Cabış, Beş Taş..." Türk Dünyasında karşılaşılan bazı oyunlardır.

Oyun, çocuğun dünyasıdır. Kendi dünyasında bazen topla, bazen ipe bazen de akıyla mutlu olabilen, oyun oynamayı seven çocuğu hangi kültürde olursa olsun oyunsuz düşünmek imkânsızdır.

02 Cevaplayalım

1. İnsanlık tarihi içerisinde oyun nasıl bir gelişim sergilemiştir?

.....

2. Oyun, çocuk için neden önemlidir?

.....

3. Çocuk oyunlarındaki çeşitliliğin nedeni nedir?

.....

4. "Oyun çocuğun dünyasıdır" sözüyle ne anlatılmak istenmektedir?

.....

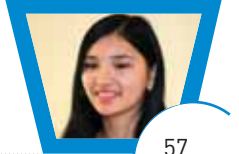
03 Cevaplayalım

- 1. Okuduğunuz metne göre aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?**
 - a. Her kültürde çocuk deyince akla oyun gelir.
 - b. Oyun çocukların farklı açılardan gelişimini sağlar.
 - c. Kültürel farklılıklar oyunun nesilden nesile aktarılmasını sağlamıştır.
 - ç. Oyun sayesinde çocuk kendini ve çevresini tanır.
 - d. Maalesef zaman içerisinde bazı çocuk oyunları unutulmuştur.

- 2. Aşağıdakilerden hangisi oyunun ilk örneklerinin ortaya çıkışında etkili olmamıştır?**
 - a. taklit
 - b. doğa olayları
 - c. hareketler
 - ç. avcılık
 - d. kültür

- 3. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?**
 - a. birdirbir - Anadolu
 - b. ak terek - Türk Dünyası
 - c. saklambaç - Anadolu
 - ç. at cabış - Anadolu
 - d. yakar top - Anadolu

- 4. Aşağıdaki sınıflandırmalardan hangisi oyuna ait değildir?**
 - a. top oyunları
 - b. sözcük oyunları
 - c. bellek ve algı oyunları
 - ç. kağıt-kalem oyunları
 - d. yaş ve cinsiyet oyunları

Öğrenelim

ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİLERİNE GÖRE FİİLLER

3. Dönüslü Fiiller

Öznenin yaptığı işten öznenin kendisi etkilenir.

"-n, -lan, -len" ekleri ile dönüslü fiiller yapılır.

NOT: Dönüslü fiiller gerçek özne veya sözde özne alırlar.

Örnek: Çocuk hızlıca giyindi. (KİM giyindi? Çocuk giyindi, çocuk gerçek özne ve giyin- fiili dönüslü fiil.)

Sınıf bayram için süslendi. (NE süslendi?, sınıf, sözde özne ve süslen- fiili edilgen fiil.)

Teyzem düğün için süslendi. (KİM süslendi?, teyzem, gerçek özne ve süslen- fiili dönüslü fiil.)

K1 Konuşalım

OYUN VE OYUNCAK MÜZESİ

Müze gezmek pek çok insan için sıkıcı gelebilir. Ancak bu müze sizin bildiğiniz müzelerden oldukça farklı. Bu müzede dolaşırken çocukluğunuza geri dönecek, gördüğünüz her oyuncakla çocukluğunuzu belki de arkadaşlarınızı hatırlayacaksınız. Sizi çocukluğunuza götürecek bu müze İzmir'de. İzmir Konak Belediyesi tarafından açılan bu müzede bebekten topa, aşık kemiğinden tahta ata kadar pek çok oyuncak çeşidini görmek mümkün. İzmir Konak Belediyesi Ümrân Baradan Oyuncak Müzesinde dünyanın çeşitli yerlerinden oyuncaklar da yer almakta. İstanbul Oyuncak Müzesinin kurucusu Sunay Akın'ın da katkılarıyla 1850'lerden 1970'lere kadar gelen süreçte çeşitli malzemelerden yapılmış dünya tarihinin önemli oyuncakları da burada bulunmakta.

Sizin de ülkenizde / şehrinizde böyle bir oyuncak müzesi var mı? Varsa bu müzeyi tanıtırız. Yoksa da gelecekte siz böyle bir müze kurmak ister misiniz? Açıklayınız.

D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım

1. Aşağıdaki eşleştirmeleri tamamlayınız.

- a. Japonya
 b. Zıplamak Serbest
 c. Fransa
 ç. Horozların Dövüşü
 d. Ortayı Bul

2. Aşağıdaki oyun özelliklerini oyunlar ile eşleştiriniz.

		Değiş- Tokuş	Büyük Fener	Fasulyeleri Yakala
1.	Oyunda sandalye kullanılır.			
2.	Oyunda gözü kapalı bir ebe vardır.			
3.	Oyunda fasulyeler vardır.			
4.	Oyunda yapılan hareket ve söylenen söz farklıdır.			
5.	Oyunda bir çukur gereklidir.			
6.	Oyun 4-6 kişiyle oynanır.			

Öğrenelim

ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİLERİNE GÖRE FİİLLER

4. İsteş Fiiller

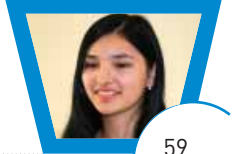
İşin, hareketin birden fazla kişi tarafından karşılıklı ya da birlikte yapıldığını anlatan fiillerdir.

İsteş fiiller "-ş" eki ile yapılır.

NOT: Gece boyunca birbiriyle sinirli bir şekilde bakıştılar. (**Karşılıklı**)

Öğrenciler zilin sesiyle koridorda koşuştular. (**Hep birlikte**)

Ağaçtaki yapraklar uçustu. (**Hep birlikte**)

Y1 Yazalım

Çocukluğumuzun en önemli oyunudur saklambaç. Hiç saklambaç oynamadım diyen var mıdır?

Şimdi siz kendi ülkenizde çocukların sıklıkla oynadıkları geleneksel bir çocuk oyununu kurallarıyla tanıttınız.

Saklambaç en az üç kişiyle oynanan bir çocuk oyunudur. Oyuncular arasından bir kişi ebe seçilir ve seçilen ebe duvara veya ağaca gözlerini kapatarak belirlenen sayıya kadar saymaya başlar. Belirlenen sayıya gelince ebe gözlerini açar ve etrafında saklanan oyuncuları arar. Ebe, oyuncuları gördükçe gözlerini kapattığı yere sobelemek için koşarak geri döner ve gördüğü oyuncunun adını söyleyerek onu sobeler. Saklanan oyuncular da ebeye görünmeden ebenin sayı saydığı yeri sobelemeye çalışır.

A large yellow notepad with a spiral binding on the left side, featuring horizontal dashed lines for writing.

Y2 Sıralayalım

TOPAÇ

- a.** Topaçla oynanan bir başka oyunda ise ipi aracılığıyla yerde döndürülen topaç ele alınır ve elin üzerinde döndürülüp tekrar yere bırakılır. Bunu başarılı bir şekilde yapan oyuncu başarılı sayılır.
(.....)
- b.** Bir diğer topaç oyununda da topacı en uzun dönen oyuncular oyunu kazanmış sayılırlar.
(.....)
- c.** Topaç oyunu tek veya grup hâlinde oynanabilir. Topaç oyunu için ilk önce yere bir daire çizilir. Sonra pamuktan yapılmış 1,5-2 metrelik ipin bir ucu parmağa dolanır ve diğer ucu da topaca sarılır. Topaçlar düz bir zeminde atılır ve yere çizilen dairenin içerisinde döndürmek gerekir. Topacı daireden çıkan oyuncu yenilmiş sayılır.
(.....)
- ç.** Topaç hem Asya hem de Avrupa'da yüzyıllardır bilinir. Topaç koni şeklinde sivri ucu üzerinde ve dikey bir eksen etrafında dönen bir oyuncaktır.
(.....)
- d.** Topaç oyunlarının oynanma şekli şehirlere göre farklılık gösterse de oyunun asıl amacının topacı iyi çevirmek olduğu görülür.
(.....)

ÇAĞIMIZIN TUTKUSU FUTBOL

01 Okuyalım ve Dinleyelim

FUTBOL TUTKUSU

“Dünyanın en çok ilgi gören sporu nedir?” diye sorsalar şüphesiz hepimiz aynı cevabı veririz: Futbol! Peki, futbol ilk kez ne zaman ve nerede oynanmıştır? Aslında bu konuyu biraz araştırınca ilginç veriler elde ettik. Pek çok millet tarafından farklı şekillerde, bambaşka amaçlara hizmet edecek nitelikte ama benzer özelliklere sahip kurullarla futbolun tarihinin çok eskilere dayandığını keşfettik. Modern futbol ise ancak yakın bir zaman sayılabilecek 19. yüzyılda kurullarında değişiklikler yapılarak günümüzdeki şeklini almıştır.

Türk dünyasında futbol benzeri ilk oyun “tepük” ismiyle karşımıza çıkar. Kaşgarlı Mahmud’un Divanü Lügati’t-Türk eserinde de adı geçen, Orta Asya’daki eski Türklerin oynadığı bir oyunmuş bu. Eskiden kurşunun eritilip “ağırşak” denilen yuvarlak bir şekil oluşturacak biçimde dökülmesinin ardından üzerine keçi kılı veya buna benzer yumuşak bir şey sarılmasıyla top benzeri bir eşya yapılmış. Erkek çocuklar, bu topu ayaklarıyla teperek oynadıkları için de oyuna “tepük” ismi verilmiş.

Bir zamanlar kimilerinin eğlenmek, kimilerinin güçlenmek, kimilerinin de düşmana galip gelmek için oynadığı futbol bugün uluslararası bir spor dalı hâline gelmiştir. FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği) 1904’ten beri bu spor dalı için dünyada üst düzey yönetim organı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Dünyada çalışmalarını FIFA’ya bağlı sürdüren altı konfederasyon bulunmaktadır. Türkiye, Kazakistan ve Azerbaycan futbol federasyonları; bu altı konfederasyondan UEFA’ya (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği) bağlı olanlar arasında yer alır.

Her ülkenin futbol federasyonuna bağlı ligleri var. Türkiye’de toplamda yüz yirmi yedi takım, Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı profesyonel liglerde mücadele ediyor. Bu takımların içinde Türkiye sınırlarını aşarak adını duyurmuş olan dört büyük takım şunlardır: Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe ve Trabzonspor. Dört büyüklerin kadrosunda yer almış bazı futbolcularımız, dünyaca ünlü takımlara transfer olup uluslararası başarılarla imza atmışlardır. Örneğin son yılların futbol gündeminden hiç eksik olmayan Arda Turan... 1987 İstanbul Bayrampaşa doğumlu olan Arda Turan, henüz sekiz yaşındayken Bayrampaşa’da amatör bir takımda futbol oynuyordu. On iki yaşında Galatasaray’a geçti. Yirmi iki yaşında Galatasaray’ın takım kaptanı olunca önce Türkiye’de, sonra dünyada giderek nam salmaya başladı. 2011’de Atletico Madrid’e, 2015’te ise Barcelona’ya transfer olan Arda, hâlâ Barcelona’nın kadrosunda futbol oynamaya devam ediyor.

Ülke sınırlarının ötesine geçmişken Mesut Özil'i anmamak olmaz herhâlde. Türk asıllı Alman millî futbolcu, 1988'de Almanya'da doğmuş. O da büyüdüğü mahallede ismi "Maymun Kafesi" olan bir futbol sahasında gece gündüz, yağmur kar demeden top peşinde koşanlardan. Şimdiye kadar Real Madrid ve Arsenal gibi tanınmış takımların kadrolarında yer aldı.

Amblesinde ay-yıldızımızı taşıyan İrlanda futbol takımının hikâyesini de duymayan kalmamıştır. 2010'da İrlanda Cumhurbaşkanı Mary McAleese'in Türkiye'ye yaptığı resmî ziyaret, aynı renkleri taşıyan İrlandalı ve Türkiyeli iki futbol takımının kardeşliğinin uzun süre gündemde kalmasını sağlamıştı. Aslına bakarsanız bu kardeşliğin, eşine az rastlanır bir de hikâyesi var: 1845-1850 yılları arasında açlık ve salgın hastalıklar nedeniyle İrlanda zor günler geçirmiş, öyle ki bir milyon insan hayatını kaybetmişti. O dönemde Osmanlı Devleti Padişahı II. Abdülhamid, adaya içi gıda dolu gemiler göndermiştir. İrlanda halkı bunu hiç unutmamış, ay-yıldız bölgenin sembolü kabul edilmiştir. İşte 1919'da kurulan Drogheda United futbol takımı da amblesinde o gün bu gündür ay-yıldızla yer vermektedir. Böylece bordo-mavili Drogheda United ile aynı renkleri taşıyan Trabzonspor kardeşliği de 2010 yılında kâğıt üzerinde resmîleştirilmiştir.

02 Cevaplayalım

1. **Metinde aşağıdakilerden hangisine değnilmemiştir?**
 - a) İrlanda Cumhurbaşkanı McAleese'in Türkiye'yi ziyaret nedenine
 - b) Türk dünyasında futbol benzeri ilk oyunla ilgili bilgilere
 - c) Geçmişte pek çok milletin futbol benzeri oyunlar oynadığına
 - ç) Futbol takımlarının bağlı buldukları kuruluşlarla ilgili bilgilere
 - d) Türkiye'nin ünlü futbol takımlarının adlarına
2. **Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek bir sonuç değildir?**
 - a) Arda Turan hem yurt içindeki hem de yurt dışındaki futbol takımlarında oynamıştır.
 - b) Orta Asya'da oynanan "tepük" oyunun ismi "tepmek" fiilinden gelmektedir.
 - c) Trabzonspor ve Drogheda United futbol takımlarının renkleri farklı değildir.
 - ç) Geçmişte futbol benzeri oyunlar farklı amaçlar için oynanmıştır.
 - d) UEFA'ya sadece Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan futbol federasyonları bağlıdır.
3. **"Osmanlı Devleti Padişahı II. Abdülhamid"**
Yukarıdaki cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanabilir?
 - a) İrlanda futbol takımını kurmuştur.
 - b) savaş zamanında İrlanda'ya destek olmuştur.
 - c) İrlanda'ya yardım gemileri göndermiştir.
 - ç) devletini açlıktan ve salgın hastalıklardan korumuştur.
 - d) 1845-1850 yılları arasında Osmanlı Devletini yönetmiştir.
4. **"Arda Turan giderek nam salmaya başladı."**
Yukarıdaki cümlede altı çizili söz yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılırsa cümlenin anlamı değişmez?
 - a) başarılı olmaya
 - b) ününü her yere yaymaya
 - c) göze girmeye
 - ç) dikkat çekmeye
 - d) beğeni toplamaya

03 Yanlış Bulalım**1. Tepük**

- a) futbol benzeri bir oyundur.
- b) Orta Asya'da oynanırdı.
- c) Türk dünyasının ilk oyunlarından.
- ç) adı Divanü Lügati't-Türk'te geçmektedir.

2. Drogheda United

- a) 2010'da kurulmuştur.
- b) İrlanda futbol takımıdır.
- c) Trabzonspor'la kardeş takımdır.
- ç) ambleminde ay-yıldız taşımaktadır.

3. Arda Turan

- a) ünlü bir Türk futbol oyuncusudur.
- b) 2011'den beri Barcelona'da futbol oynuyor.
- c) Türkiye'deyken Galatasaray'ın futbolcusuydu.
- ç) futbol oynamaya Beşiktaş'ta başladı.

4. Mesut Özil

- a) 1988 Almanya doğumludur.
- b) Türk asıllı bir futbol oyuncusudur.
- c) Arsenal ve Real Madrid'de futbol oynadı.
- ç) şu anda Türk millî takımının kadrosundadır.

K1 Konuşalım

Kutu içinde verilen söz varlığını inceleyiniz ve kelimelerin anlamlarını açıklayınız. Bir grup oluşturunuz. Birlikte futbol maçı izleyen kişiler arasında geçebilecek diyalogları, tartışmaları grup arkadaşlarınızla canlandırınız. Tartışmanızda kutu içinde verilen söz varlığından da yararlanınız.

gol / ofsayt / penaltı / taç / hakem / sarı kart / kırmızı kart / korner / faul / köşe vuruşu / pas / kale şut / saha / ceza sahası / jübile...

K2 Konuşalım

1. "Holigan" sözünün anlamı nedir?
2. Sporda şiddetle ilgili ne düşünüyorsunuz?
3. Sporda şiddetin sebepleri nelerdir?
4. Sporda şiddeti önlemek için neler yapılmalıdır?

D1 Cevaplayalım

1. "Cuju" hakkında bilgi veriniz.

.....

.....

2. "Kemari" hakkında bilgi veriniz.

.....

.....

3. "Episkiros" hakkında bilgi veriniz.

.....

.....

4. FIFA, hangi oyunun futbola benzerliğini kabul etmiştir?

.....

BİR STRATEJİ OYUNU: SATRANÇ

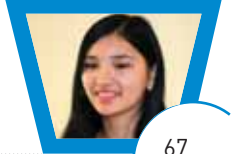
01 Okuyalım ve Dinleyelim

SATRANÇ MAKİNESİ

Bir strateji oyunu olan satranç, farklı isimlerle pek çok kültürde var olan bir oyundur. Satranç, iki oyuncu arasında satranç tahtası ve taşları ile oynanan bir masa oyunudur. Satrancın zamanımızdan en az 4000 yıl önce Mısır'da oynandığına dair bulgular olarak piramitlerdeki kabartmalar gösterilmektedir. Satranç ile ilgili ilk yazılı belgeler ise Hindistan'dan kalmadır. Satranç tarih içerisinde Çin, Mezopotamya ve Anadolu'da oynanmıştır. MS 10. yüzyılda da Asya'ya, Orta Doğu'ya ve Avrupa'ya yayılmıştır. Avrupa'ya yayılmasıyla ilgili olarak ise Hindistan'dan İran'a, oradan Araplara, Endülüsler sayesinde de İspanya üzerinden Avrupa'ya yayıldığı şeklindeki görüş hâkimdir. Avrupa'ya ulaşan satranç oyunu hakkında ilk basılı kitap İspanyol Lucena'nın 1497 tarihli kitabıdır. Lucena kitapta oyunun kurallarını açıklar. Kitaptaki kurallara bakıldığında geçmişten günümüze oyunun kurallarının pek değişmediği görülür. Satranç oyunun amacı rakip şahı mat etmektir. Oyunun temeli rakibin taşlarını alarak onu güçsüz bırakmaktır. Oyun sırasında taşları avantajlı yerlere yerleştirmek ve rakibin hareketini kısıtlamak önemlidir. Satranç tahtası sekiz satır ve sekiz sütundan oluşur. Bu sütun ve satırların yarısı açık yarısı koyu renkte toplam 64 kareden oluşur. Satrançta piyon, kale, at, fil, vezir ve şah isimli taşlar bulunur. Her taş gelişigüzel oynanmaz, her bir taşın bir hamle kuralı vardır.

Satrancın tarihine bakıldığında onu belki de diğer akıl oyunlarından farklı kılan bir durumla karşılaşılır. 18. yüzyılda bir satranç makinesi yapıldığı görülür. Bu satranç makinesinin ünü sadece yapıldığı ülkede kalmaz, pek çok ülkeye de yayılır. "The Turk" adındaki bu makine 1769 yılında yapılmaya başlanır ve altı ay içerisinde makine tamamlanır. Makinenin mucidi olan Wolfgang Von Kempelen, makineyi hizmetinde çalıştığı İmparatoriçe Marie Therese'ye sunar. Makine tekerlekli bir zemin üzerine oturtulmuş bir satranç tahtasından oluşur. Makineyi daha ilginç kılan ise satranç tahtasının başında pelerinli, sarıklı ve bıyıklı bir Türk figürünün yerleştirilmiş olmasıdır. Makine kurulur ve karşısına oturan kişiyle "Turk" adındaki kişi satranç oynar. Oyun sırasında bu figür arada bir kafasını hareket ettirir ve gözleriyle satranç tahtasını tarar. Makine hakkında ilginç olan bir diğer durum ise makinenin zaman zaman gerçekten çok iyi hamleler yapmasıdır. "Turk" hamlesi bitince başını üç kez sallar ve böylece karşı taraftaki kişi onun hamlesinin bittiğini anlar. Makineyi izleyenler daima onun nasıl çalıştığını merak etmişlerdir. Makinenin içerisine bir satranç ustasının oturtulduğu ve satrancı onun oynadığı da düşünülmüştür. Makine insanlar üzerindeki etkisi sebebiyle kitaplara konu olmuştur. Makinenin mucidi Kempelen bu makine ile çok para kazanmıştır, makineyle farklı ülkeler gezmiştir ve turnuvalar düzenlemiştir. Kempelen'in ölümünden sonra makine pek çok el değiştirmiştir. Makinenin farklı ellere geçmesiyle makinenin ünü daha da artmıştır. 1809 yılında makine Napolyon'la bile oyun oynamıştır, 1817-1837 yılları arasında da tüm Avrupa ve Amerika'yı gezmiştir.

Hem kendisine verilen isimden hem de insanoğlunun zekâsını kullanarak çok eski dönemlerde bile neler yapabildiğinin bir örneği olan, dünyada tek olarak gösterilen bu makine dünya insanlık tarihinde yerini almıştır ve geçmişte olduğu gibi günümüzde de kendisine olan ilgi ve merakı hâlâ korumaktadır.

02 Cevaplayalım

1. Satrancın çok eski bir oyun olduğunun kanıtı nedir?

.....

2. Satranç hakkındaki ilk kitabı tanıtınız.

.....

3. Satranç oyunu nasıl oynanır? Oyunun kuralları nelerdir?

.....

4. Metne göre satranç neden diğer akıl oyunlarından farklı olarak görülmektedir?

.....

03 Cevaplayalım

1. Metne göre aşağıdakilerden hangisi satrancın oynandığı yerlerden biri değildir?

- a. Çin
- b. Mezopotamya
- c. Amerika
- ç. Anadolu
- d. Asya

3. Aşağıdaki özelliklerden hangisi metinde geçen "Satranç Makinesi"nin özelliklerinden biri değildir?

- a. Makineyi Wolfrang Von Kempelen icat etmiştir.
- b. Makinenin başında Avrupalı görünümünde bir adam figürü oturmaktadır.
- c. Makine tekerlekli bir zemin üzerindedir.
- ç. Makinenin nasıl çalıştığı hâlâ gizemini korumaktadır.
- d. Makine dönemin önemli isimleriyle de satranç oynamıştır.

2. Metne göre aşağıdaki özelliklerden hangisi satranç oyunu hakkında basılmış kitabın özelliklerinden biri değildir?

- a. Kitapta oyunun kuralları anlatılmaktadır.
- b. Kitap Avrupa'da basılmıştır.
- c. Kitabın yazarı belli değildir.
- ç. Satranç hakkındaki ilk basılı kitaptır.
- d. 1497 yılında yazılmıştır.

4. Metne göre aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- a. Makinenin başındaki figür oyun boyunca hiç kıpırdamaz.
- b. Satranç makinesi mucidi olan Kempelen'in ölümüne kadar Kempelen'de kalmıştır.
- c. Satranç Makinesi pek çok ülke gezmiştir.
- ç. Makinenin ünü mucidi Kempelen'in ölümünden sonra daha da artmıştır.
- d. Bir makine olmasına rağmen satranç makinesi oyun sırasında oldukça başarılı hamleler yapar.

Öğrenelim

NESNE-YÜKLEM İLİŞKİLERİNE GÖRE FİİLLER

Fiiller nesne alıp almadıklarına göre "Geçişli Fiil ve "Geçişsiz Fiil" olmak üzere ikiye ayrılır.

1. **Geçişli Fiil:** "ne, neyi, kimi" sorularına cevap veren fiillerdir. Nesne alan fiillerdir.

Gazeteyi okumuş. (Neyi okumuş? - Gazeteyi)

Çocuk marketten ekmek aldı. (Ne aldı? - Ekmek)

2. **Geçişsiz Fiil:** Nesne almayan fiillerdir.

Genç kadın sebepsiz ağladı. (Ne ağlamak? - Herhangi bir cevap yok / geçişsiz fiil)

Bugün erken uyanmışsınız. (Ne uyanmak? - Herhangi bir cevap yok / geçişsiz fiil)

K1 Konuşalım

SATRANÇ OYUNUNUN FAYDALARI

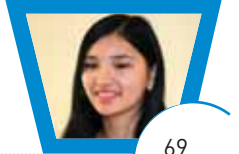

Hiç düşündünüz mü? Satranç oynamanın insana nasıl bir katkısı olabilir? Son dönemlerde yapılan araştırmalar satrancın insan zekâsını özellikle de görsel zekâyı geliştirdiğini söylemektedir. İnsan gündelik hayatı sırasında ve okulda aldığı eğitimle sözel ve sayısal zekâsını kullanmaktadır. Görsel zekâ hep geri planda kalmaktadır. İşte satranç geri planda kalan görsel zekânın gelişiminde önemli bir yere sahip görülmektedir. Özellikle küçük yaşta satranç oynamak ve bunu alışkanlık hâline getirip hayatın her anında satranca yer vermek zekanın gelişmesine önemli katkıda bulunmaktadır. Peki, satranç oynamak insana neler kazandırır:

1. Kişiyi özgüven verir.
2. Hızlı ve doğru kararlar almasını sağlar.
3. Dikkatin yoğunlaşmasına imkân verir.
4. Sistemi, düzeni ve disiplini hayata kazandırır.
5. Hafızayı geliştirir.
6. Konsantrasyonu artırır.

Siz de ülkenizde oynanan bir zekâ oyununu tanıtınız ve insana sağladığı yararlardan bahsediniz.

D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım

Dinleme metninde aşağıdakilerden hangisine / hangilerine değinilmiştir?

1.	Şampiyonaya katılma koşulları.	
2.	Şampiyonaya kimlerin katılabileceği.	
3.	Geçmişte yapılmış şampiyona örneklerine.	
4.	Çeşitli yıllara göre şampiyonada dereceye girmiş ilk üç isme.	
5.	Satranç şampiyonası hakkında katılan ülkelerin fikirlerine.	

Tabloyu metne göre tamamlayınız.

Düzenlenen Yıllar	Turnuvanın Yapıldığı Ülke	Turnuva Birincileri	
		Erkeklerde	Kadınlarda
2007
2000
1992
1998

Y1 Cümleleri Yeniden Yazalım

Aşağıdaki cümleleri uygun fiilimsi ekleri ile yeniden yazalım.

GARRİ KASPAROV

1. Garri Kasparov 13 Nisan 1963'te dünyaya gelmiştir. Garri Kasparov satrancın büyük ustasıdır.

.....
.....

2. Kasparov, Anatoli Karpov'u yenmiştir. Bu şekilde Dünya Şampiyonu olmuştur.

.....
.....

3. 1978 yılında Minsk'te satranç turnuvası düzenlenmiştir. Bu turnuvada master unvanını almıştır.

.....
.....

4. 1984'te Anatoli Karpov ile Dünya Şampiyonluğu maçı oynamıştır. Bu maçta akıllardan silinmeyecek anlar yaşanmıştır.

.....
.....

5. 1985 yılında Karpov ve Kasparov karşılaşması çekişmeli geçer. Bu karşılaşma sonucunda Kasparov 22 yaşında Dünya Şampiyonu olur.

.....
.....

Öğrenelim

NESNELERİNE GÖRE FİİLLER

1. Ettirgen Fiiller

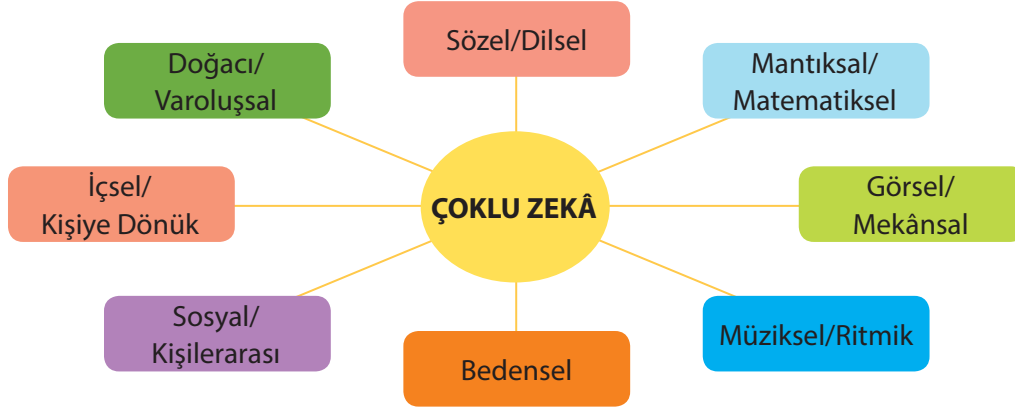
"-r, -dır, -t" ekleri ile ettirgen fiiller yapılır.

Bir işi başkasına yaptırma ve işi, başkasının üzerinde yapma anlamı verir.

Örnek: Anne çorbayı ıçirdi. (ıçir-, ettirgen fiil.)

Ödevlerini sürekli kardeşine yaptırmış. (yaptır-, ettirgen fiil)

Şiirleri öğrencilere okuttular. (okut-, ettirgen fiil.)

Y2 Yazalım

Sözel-Dilsel Zekâ: Kelime hazineleri çok geniştir. Dilleri kolay öğrenirler.

Matematiksel Zekâ: Analiz yetenekleri yüksektir. Kolayca somutu soyuta çevirirler.

Görsel Zekâ: Çizmekten, boyamaktan zevk alırlar.

Bedensel Zekâ: Organizasyon yapma yetenekleri iyidir.

Sosyal Zekâ: Liderlik yapma da yetenekleri vardır.

İçsel Zekâ: Özgüven sahibi insanlardır ve bireysel çalışmayı severler.

Müziksel Zekâ: Sese duyarlı, ritm konusunda başarılıdırlar.

Doğacı Zekâ: Canlıları tanıma, araştırma konularında iyidirler.

Yukarıdaki zekâ türlerine ait açıklamaları dikkate alarak hangi zekâ türüne sahip insanlar hangi meslekleri seçmeli, niçin? Açıklayınız.

A large yellow rectangular area with a spiral binding on the left side, intended for writing answers to the question above.

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Aynı anlamdakini bulalım

“Savaşta, barışta, göçte... kısacası hayatın pek çok anında insanın yanında olan at, insanın eğlence anlayışı içerisinde de bulunmuş, atın içinde bulunduğu pek çok oyun Türk kültür tarihinde yerini almıştır.”

Aşağıdaki kullanımlardan hangisi yukarıdaki cümlede geçen yerini al- fiili ile aynı anlama sahiptir.

- a) Sizinle aynı karede yer almak benim için büyük bir onurdur.
- b) Oyunu sabırsızlık içerisinde bekleyen seyirciler salondaki yerlerini aldılar.
- c) Son kitabınızda Kurtuluş Savaşı'na dair hangi olaylar yer alıyor?
- d) Konferanstaki eğitimin konusunun yerini oyun konusu almıştı.
- e) Yayının başlamasına son iki dakika, lütfen yerlerinizi alın!

2. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işi yapan kişi belli değildir.

- a) Çok eskiden bir savaş olur ve köyün bütün erkeleri bu savaşa katılır.
- b) Kökbörü sembolleri kurt olan Köktürklerle ilişkilendirilmiştir.
- c) Kazan içerisine bırakılan oğlak takıma puan kazandırır.
- d) Geçmişini hayvancılıkla sağlayan halk bu durumdan son derece sıkıntı yaşar.
- e) “Cirit ve Kökbörü” at üzerinde oynanan oyunlardır.

3. Aynı Anlamdakini Bulalım

“Atı, Türkler evcilleştirmiştir. M.Ö. 3000 yıllarına ait olduğu düşünülen mezarların içerisinde ağızlarında demir ağızlık bulunan at iskeletleri bulunmuştur.”

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bulun-” fiili yukarıdaki paragrafta yer alan anlamıyla kullanılmıştır?

- a) İçinde bulunduğu durumun zorluklarının kendisi de farkındaydı.
- b) Hasta için aranan kan sonunda bulundu.
- c) Bulduğunuz zamanın tadını çıkarmaya çalışın.
- d) İkranda bulunmak üzere çayları hazırlamaya başladık.
- e) Buldukları çağda bulaşıcı hastalıklar baş gösterir.

4. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “Yemeden içmeden kesilmek.” ifadesiyle çelişen bir durum söz konusudur?

- a) O kadar iştahlı ki tabaktaki bütün yemeği silip süpürdü.
- b) Karnım çok ağrıyor bu sebeple hiçbir şey yiyip içemiyorum.
- c) Çocuk hastalık dolayısıyla çok iştahsızdı.
- d) Toplantının heyecanından kimse bir şey yemedi.
- e) Korkusundan ağızına yemek değdirmedi.

5. Eşleştirelim

- I. Yapılan törenler insanlık tarihi içerisinde oyunun ilk örnekleridir denilebilir.
- II. Oyunların temelinin avcılık dönemindeki hareketlere dayandığı söylenebilir.
- III. Çocuk oyunları açık hava oyunları ve ev oyunları şeklinde sınıflandırılabilir.

	I	II	III
a)	rica	istek	olasılık
b)	yasak	rica	yeterlik
c)	yeterlik	yeterlik	yeterlik
d)	olasılık	olasılık	yeterlik
e)	yetersizlik	olasılık	rica

6. Bulalım

“Doğa olaylarını, avını ve daha pek çok şeyi taklit eden insan zamanla bu taklitlerini belirli zamanlarda, dönemlerde ve mekanlarda yapmaya başlamış ve yaptığı bu taklit tören haline gelmiştir.”

Yukarıdaki paragrafta göre aşağıdakilerden hangisinin cevabı yoktur?

- a) İnsanların neleri taklit etmişlerdir?
- b) İnsanlar taklitleri ne zaman yapmışlardır?
- c) İnsanlar taklitlerini nerede yapmışlardır?
- d) Taklitler zaman içerisinde nasıl bir gelişim göstermiştir?
- e) İnsanlar ne sebeple taklitler yapmışlardır?

7. Aynı Anlamdaki Bulalım

“Anadolu’da nerede tüm yetişkinlerce bilinen çocukların da oynadıkları oyunlardan olan; birdirbir, çelikçomak, misket, seksek denge oyunlarıken; saklambaç, köşe kapmaca kovalamaca oyunlarıdır.”

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili ifade ile aynı anlama gelebilecek bir ifade kullanılmıştır?

- a) Tüm halk yapılanlar karşısında şaşkınlık içerisindeydi.
- b) Bütün gün öylece olacakları sessiz sessiz düşünmüştü zavallı kadın.
- c) Aşağı yukarı bir haftadır ağzına tek bir lokma sürmemişti.
- d) Artık tam anlamıyla neler olduğunu anladılar.
- e) Müfettişe hepsini bir bir söyleyecekti çocuk.

8. Bulalım

“Oyun çocuğun dünyasıdır.” ifadesi ile aşağıdaki ifadelerden hangisi çelişir?

- a) Çocuk deyince akla oyun gelir.
- b) Çocuk oyunla hayatı öğrenir.
- c) Oyunla çocuk kendini tanır.
- d) Sosyal kuralları çocuk oyunla öğrenir.
- e) Oyun çocuğu hayâl dünyasına hapseder.

9. Bulalım

"Körebe, tüm dünyada bilinen ve çocuklar tarafından oynanan bir oyundur. Bu oyunda körebe denen oyuncunun gözleri bir kumaş veya mendille kapatılır ve böylece körebe etrafını göremez ve bu şekilde körebe diğer oyuncuları yakalamaya çalışır."

- Oyun kaç kişiyle oynanır?
- Oyun nerede oynanır?
- Oyun ne kadar süre oynanır?
- Oyun nasıl oynanır?
- Oyunun farklı ülkelerde oynama şekli nasıldır?

10. Eşleştirelim

- "Makine kurulum ve karşısına oturan kişiyle "Turk" adındaki kişi satranç oynar."
- Satranç zamanımızdan en az 4000 yıl önce Mısır'da oynandığına dair bulgular olarak piramitlerdeki kabartmalar gösterilmektedir.
- Oyunun temeli rakibin taşlarını alarak onu güçsüz bırakmaktır.

	I	II	III
a)	işteş	dönüşlü	etken
b)	etken	edilgen	etken
c)	ettirgen	edilgen	etken
d)	işteş	etken	etken
e)	dönüşlü	dönüşlü	etken

11-12 sorularını aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

11. Bulalım

Gerçek veya yapay çimle kaplı dikdörtgen şeklinde iki kaleli bir sahada, on birer oyunculu iki takımın meşin yuvarlakla verdiği mücadelenin adıdır futbol. El ve kol hariç vücudun her yeri kullanılarak top, rakibin kalesine atılmaya çalışılır. Geçmiş milattan önceki dönemlere kadar uzanan futbol, 21. yüzyıldan bu yana dünyanın en çok ilgi gören sporudur.

Metinde altı çizili sözlerin yerine sırasıyla hangi ifadeler getirilirse metnin anlamı aynı kalır?

- sunî – futbol topuyla – dışında
- yapma – topla – dâhil
- sahte – yuvarlak topla – olmadan
- yapılan – meşinle – kullanmadan
- yalancı – meşin daireyle – değmeden

12. Bulalım

Metinde futbol sahasının fiziksel özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi yer almamaktadır?

- dikdörtgen şeklinde
- yapay çimli
- gerçek çimli
- iki kaleli
- on birer oyunculu

13. Bulalım

Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek bir sonuçtur?

- a) Sahanın fizikî özellikleri, oyunun iyi oynanabilmesi bakımından önemlidir.
- b) Futbolun çok da eskiye dayanan bir tarihi yoktur.
- c) Futbol, ortaya çıktığından beri dünyanın en çok ilgi gören sporu olmuştur.
- d) Topa el ve kolla müdahale etmemek, oyunun kuralları gereğidir.
- e) Sahada toplamda yirmi iki oyuncu oynamaktadır.

14. Bulalım

“Çaykur Rizespor-Osmanlıspor maçının hakemi Cüneyt Çakır, 67. dakikada yardımcı Bahattin Duran’ın uyarısı üzerine ev sahibi takım lehine penaltı kararı verdi.”

Aşağıdakilerden hangisi bu cümleye göre varılabilecek bir yargı değildir?

- a) Maç, Çaykur Rizespor ve Osmanlıspor arasında oynanmaktadır.
- b) Penaltı kararı ev sahibi takımdan yana olmayan bir karardır.
- c) Ev sahibi takımın hangi takım olduğu bu cümleden anlaşılamamaktadır.
- d) Bahattin Duran, Çaykur Rizespor-Osmanlıspor maçının yardımcı hakemidir.
- e) Cüneyt Çakır’ın penaltı kararında yardımcısının uyarısı etkili olmuştur.

15. Bulalım

Aşağıdaki altı çizili ifadelerin eş anlamlılarını bulalım.

Satranç oynamak insana neler kazandırır:

- 1. Kişiyi özgüven verir.
- 2. Hızlı ve doğru kararlar almasını sağlar.
- 3. Dikkatin yoğunlaşmasına imkân sağlar.
- 4. Sistemi, düzeni ve disiplini hayata kazandırır.
- 5. Hafızayı geliştirir.
- 6. Konsantrasyonu artırır.

- a) kendine güvenen, ihtimal, düzenli, dikkat.
- b) utangaç, ihtimal, düzenli, dikkat.
- c) güvenli, olasılık, disiplinli, dikkatli
- d) sakin, tahmin, düzen dikkatli.
- e) kendine güvenen, olanak, düzen, dikkat.

YES EVERYTHING IS POSSIBLE

YESEVİ TÜRKÇE

CH

3. BÖLÜM

İNSAN VE SAĞLIK

MODERN DÜNYANIN HASTALIKLARI

01 Okuyalım ve Dinleyelim

MODERN ÇAĞIN HASTALIKLARI

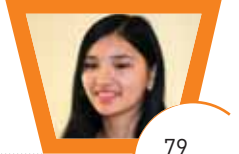

Devir değişti. Gün yine yirmi dört saat ancak modern dünyanın hızına yetişmek mümkün değil. Sürekli bir koşuşturmaca ve telaş içindeyiz. Bizler bir yerlere yetişme, bir şeyleri yetiştirme derdindeyken teknoloji âdeti bizim sağ kolumuz olma görevini üstlenmiş. Kendi adıma söyleyeyim. Bir yandan teknolojiyle işlerimi yoluna koyup çağa ayak uydurabilmenin hazzını yaşarken diğer yandan teknolojik ürünlerin hayatıma bu kadar egemen olması beni korkutuyor. Çünkü farkında olduğum bir gerçek

var: Teknoloji hayatımıza öyle bir demir attı ki bu limandan asla ayrılmayacağı benziyor. Haksız mıyım? Şöyle bir etrafıma bakıyorum da yediden yetmişe herkesin elinde akıllı cep telefonları. Bir an olsun onları elimizden düşürmüyoruz. Özellikle sosyal medya gündeminden geri kalacağız diye ödümüz kopuyor. Durum şunu gösteriyor ki akıllı telefona, İnternet'e, bilgisayara bağımlı yaşar hâle geldik. "Nomofobi" ve "tekno-bağımlılık" isimlerini daha önce duymuş muydunuz? Evet, diyenleriniz olabilir ama duymayanlarınız için açıklık getireyim. Bunlar, değişen ve gelişen dünyanın yeni moda hastalıkları.

Akıllı telefonların yaygın ve etkin kullanımıyla beraber İnternet bağımlılığı hayatımıza girmiş, telefon bağımlısı bireylerin, iletişimden ve sosyal medyadan uzak kalma korkusu "nomofobi" olarak adlandırılmıştır. Ne yazık ki ben de nomofobiye yakalananlardanım. Bana göre bu hastalık, teknolojinin insan beynine nasıl hükmettiğinin, insan doğasının ruhsal ve zihinsel açıdan teknoloji karşısında ne kadar aciz kaldığının somut bir göstergesi.

Siz de şu durumu yaşıyor musunuz? Telefonum benden uzakta olduğu zaman içimi bir huzursuzluk ve endişe kaplıyor. İnternet'e ve sosyal medya hesaplarıma uzak kaldığım zaman kendimi eksik, güçsüz, bazen işe yaramaz ve tedirgin hissediyorum. Her saniye her yerde telefonumla dolaşıyorum. Öyle ki geçenlerde telefonumu okulda bir yerlerde unutunca arkadaşlarım hiç hoş olmayan bir duruma şahit oldular. Elim ayağıma dolaştı, sinirden ne yapacağımı bilemedim. Onlar da seferber olup telefonumu aramaya koyuldular. Kendim de dâhil çevremdekileri zor durumda bıraktığımı anladığım için bu konunun peşine düşmeye karar verdim. Biraz İnternet'ten araştırma yaptım. Sonra baktım olacak gibi değil, araştırma yaparken yine telefonu kullandığımı idrak edince bir psikoloğa danışmaya karar verdim. Psikolog bana bu hastalığın bir tür "tekno-bağımlılık" olduğunu söyledi. Tekno-bağımlılar teknolojiyi aşırı ve takıntılı şekilde kullanan kişilermiş. Nomofobi ise daha çok telefon bağımlılığı olarak kastedilen bir tür tekno-bağımlılıkmış.

Bir de tekno-gerginlik adında bir rahatsızlık varmış. Meğer erkek kardeşimin yaşadığı şey de tam olarak buymuş. Kendisi bilgisayar mühendisi. Bir süredir vaktinin neredeyse tamamını bilgisayar karşısında geçirmekten son derece şikâyetçi olduğu için bu konuda uzman desteği almaya karar vermişti. Görüşme neticesinde psikolog, kardeşimin yaşadığı durumun tekno-gerginlik olarak adlandırıldığını ve iş dışında katiben bilgisayar başında vakit geçirmemesi gerektiğini söylemiş. Bu rahatsızlığın başlıca belirtileri arasında, teknolojinin çok fazla kullanımına bağlı olarak kişinin kendisini hâlsiz, sinirli ve endişeli hissetmesi, özgüven eksikliği yaşaması, kendini yavaş yavaş dış dünyaya kapatması bulunmaktaymış.

Zaman zaman siz de teknolojiyle içli dışlı olduğunuz için kendinizi kötü hissediyor musunuz? Ben sürekli ekrana bakmaktan acaba yüzüm ne zaman ekrana dönüşecek diye merak ediyorum. Gülmeyin, çok ciddiylim. Ruhsuz, hissiz, ifadesiz, robot gibi insanlarla dolu bir dünya... Bence hiçbirimizin istediği şey bu değil. Bunun için teknolojinin hayatımıza getirdikleri kadar hayatımızdan götürdüklerini de hep birlikte değerlendirmeli, ayrıntılarıyla tartışmalıyız. Gelin, akıllı telefonun daha fazla aklımızı çelmesine izin vermeyelim.

02 Cevaplayalım

1. Yazar teknolojiye ayak uydurabildiği için mutluken aynı zamanda onu korkutan şey nedir?

.....

.....

2. Nomofobi psikolojik olarak nasıl bir durumu tarif etmektedir?

.....

.....

3. Yazar, yaşadığı hangi olay sonrasında tekno-bağımlı olduğunu öğreniyor?

.....

.....

4. Tekno-gerginliğin belirtileri nelerdir? Siz zaman zaman bu belirtileri taşıyor musunuz?

.....

.....

5. Yazarın dünyanın geleceğiyle ilgili duyduğu endişe nedir?

.....

.....

03 Cevaplayalım**1. Yazarın kendisinin de yaşadığı ama aynı zamanda eleştirdiği durum nedir?**

- a) teknolojinin hayatımıza hükmetmesi
- b) akıllı telefon sahibi olmak
- c) hayatın pek çok alanında teknolojiden yardım almak
- ç) insanların telefon üzerinden iletişim kurması
- d) teknolojiye çok hızlı ayak uydurmak

2. Metne göre nomofobiye yakalanmış bir birey aşağıdakilerden hangisini yaşamaz?

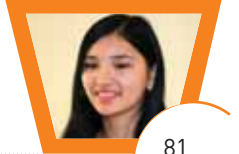
- a) elinden telefonu düşürmemek
- b) sosyal medyadan uzak kalma korkusu yaşamak
- c) telefonsuz, kaygılı ve huzursuz hissetmek
- ç) telefonu kaybettiğinde panik hâli yaşamak
- d) kaygısızlıktan telefonu bir yerlerde bırakmak

3. Aşağıdakilerden hangisi, yazarın kardeşinin yaşadığı durumla ilgili verilmiş bir bilgi değildir?

- a) kişinin vaktinin çoğunu bilgisayar karşısında geçirmesi
- b) kişinin kendisini yorgun hissetmesi
- c) kişinin kararsızlık yaşaması
- ç) kişinin kendisiyle ilgili güven sorunu yaşaması
- d) kişinin yavaş yavaş yalnızlaşması

4. Aşağıdakilerden hangisi, yazarın teknoloji bağımlılığıyla mücadele konusundaki önerisidir?

- a) Teknolojinin nimetlerine karşı kayıtsız kalmamalıyız.
- b) Teknolojinin hayatımıza katkılarını ve zararlarını doğru değerlendirmeliyiz.
- c) Teknolojinin hayatımızdaki etkisini asgari düzeyde tutmalıyız.
- ç) Telefonlarımızla daha verimli zaman geçirmeliyiz.
- d) İnternet'i sosyal ilişkilerimizi geliştirmek için kullanmamalıyız.

04 Cümle Yazalım

1. Eşler zaman içinde birbirlerinin karakter özelliklerine, davranış biçimlerine, alışkanlıklarına ve zevklerine ayak uydururlar yani birbirlerine uyum sağlarlar.

ayak uydur-

.....

2. İki yıldır Ankara'ya resmen demir attık. İş yoğunluğundan hiçbir yere kıpırdayamıyoruz.

demir at-

.....

3. Ayrılacaklar diye ödümüz koptu. Ayrılсалardı o zavallı çocukların hayatları nasıl olurdu kim bilir?

ödü kop-

.....

4. Sınavdayken hocamız, "Son beş dakika." deyince elim ayağıma dolaştı. Kalan soruların hiçbirini yapamadım.

eli ayağına dolaş-

.....

5. Hafta sonu ders çalışacaktım ama arkadaşlarım aklımı çeldi. Hep birlikte Eskişehir'e gezmeye gittik.

aklını çel-

.....

Öğrenelim

KÖK (Kelimenin en küçük anlamlı parçası.)

İsim Kökü

Fiil Kökü

GÖVDE: En az bir yapım eki almış kelimelere verilen addır.

Örnek: sil-gi (sil-: fiil kökü, ilgi: isim gövdesi)

göz-lük (göz: isim kökü, gözlük: isim gövdesi)

Öğrenelim**TÜRKÇEDE EKLER****Çekim Ekleri**

Çokluk Eki
İyelik Eki
Şahıs Ekleri
Zaman Ekleri
Hâl Ekleri

Yapım Ekleri

İsimden İsim Yapım Ekleri
İsimden Fiil Yapım Ekleri
Fiilden Fiil Yapım Ekleri
Fiilden İsim Yapım Ekleri

**NOT: Çekim Ekleri: Yeni anlamda kelime türetmez.
Yapım Ekleri: Yeni anlamda yeni kelimeler yapar.**

D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım**SÜPER ANNE SENDROMU****1. Murat'ın yüzünden düşen bin parça. Çünkü...**

- Eşi Buket'in bir sağlık sorunu vardır.
- Doktorun teşhisi onu çok korkutmuş.
- Eşiyle şiddetli geçimsizlik sorunu yaşamaktadır.
- Hastalıklar onu çok yormuştur.

2. Metne göre süper anne sendromu nedir?

- Kadınların iyi bir anne olmadıklarına inanmaları
- Kadınların her alanda iyi olma çabası altında ezilmesi
- Kadınların kendilerini çok güçlü hissetmesi
- Eşinden boşanmış kadınların yaşadığı ruhsal sorun

3. Murat doktor tavsiyelerinin aksine ne yaparak eşinin yarasına tuz biber olmuştur?

- Eşine, ilgi ve sevgi konusunda yetersiz olduğunu söylemiştir.
- Eşine, hayat mücadelesinde başarısız olduğunu söylemiştir.
- Eşine, meseleleri fazla abarttığını söylemiştir.
- Eşine, herkesin kendisiyle aynı durumda olduğunu söylemiştir.

4. Hastalığın tedavisinde hangi disiplinlerin birlikte çalışması gerekmektedir? Üç tanesini yazınız.

-
-
-

5. Hastalığın belirtileri arasında aşağıdakilerden hangileri vardır?

- bıkkınlık ve tükenmişlik hâli
- baş ağrıları
- baş dönmesi
- unutkanlık
- solunum yetmezliği
- kramplar
- ateş ve üşüme hâli

6. Murat'ın Kerem'e tavsiyesi nedir?

- a) Eşini vakit kaybetmeden alanında uzman bir doktora götürsün.
- b) Eşini anlamaya çalışarak mutsuzluğunda yanında olsun.
- c) Kendi eşi Buket'le görüşerek hastalık hakkında bilgi edinsin.
- ç) Çocuklarla ve evin işleriyle ilgilensin.

K1 Konuşalım

Kaliforniya Sendromu

Sizlere, başlangıçta bir yaşam tarzı olduğu düşünülen ama zamanla psikolojik sorunlarla gündeme gelen Kaliforniya Sendromundan bahsetmek isterim. Kaliforniya Sendromu, ismini, ABD eyaletlerinden Kaliforniya'da yaşayan bir kısım halkın zenginlik, eğlence, lüks ve şatafat dolu yaşam tarzından almıştır. Bu insanlar zevk ve eğlenceyi hayatın amacı olarak görürler. Ancak zamanla içlerinde bir boşluk ve amaçsızlık duygusu hissetmeye başlarlar. Bu duygudan kurtulmak için daha çok tüketmek ve eğlenmek gerektiğini düşünerek her defasında eğlencenin dozunu daha da artırırlar. Bir metropol hastalığı olarak görülen bu sendrom ne yazık ki hayata dair amacı olmayan, kendinden başkalarını düşünmeyen ve merhamet duygusu körelmiş insanlar ortaya çıkarır.

Yukarıda anlatılan hastalıkla ilgili ne düşünüyorsunuz? Bu insanlara hak verdiğiniz veya onlara katılmadığınız noktalar neler? Sizce bu rahatsızlıktan kurtulmanın yolu nedir?

K2 Konuşalım

Kronik yorgunluk sendromu: Yoğun çalışma temposu ve sorumluluklar altında kalmış modern insanın hayatının genelinde yaşadığı yorgunluk durumudur.

Obezite: Modern dünyanın vazgeçilmez bir parçası olan hazır gıda sektörünün yarattığı şişmanlık hastalığı olarak bilinir.

Ortoreksiya: Sağlıklı beslenme takıntısı olarak bilinen psikolojik sorundur. Katkı maddesi olma endişesiyle evinde inek besleyenler bile bulunmaktadır.

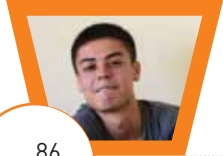
Modern dünyanın yukarıda bahsi geçen hastalıklarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu hastalıklar nelerden kaynaklanmaktadır? Psikolojik olarak sağlıklı bireylerden oluşan bir toplum için neler gerekmektedir? (Örneğin, daha insancıl çalışma koşulları, eğitim...)

Y1 Kelimeleri Doğru Şekilde Tamamlayalım

Alışverişin beyindeki mutluluk hormonu artışına sebep (1) ol..... biliyor muydunuz? Aslında bu, alışverişin neden çok (2) sevil..... ispatı. Bilim insanları tarafından (3) yap..... araştırmalar gösteriyor ki alışveriş bağımlıları, alışverişleri sayesinde önce rahatlama duygusu hissederler. Ancak bu rahatlama duygusu bir süre sonra yerini pişmanlık duygusuna bırakır. Pişmanlığın (4) yarat..... gerginlikle tekrar alışveriş yapar, yaptıkça rahatlarlar ama sorasında tekrar pişmanlık duygusu baş gösterir. Ruhsal yönden yıpratıcı (5) ol..... bu kısır döngüde alışveriş bağımlısı kişi bir süre sonra yaptığı alışverişten tatmin (6) ol..... başlar.

Etiket bile (7) kesil....., bir kez bile (8) giyil..... giysilerle dolu bir dolabınız varsa bu durumu ciddiye alma zamanınız çoktan gelmiş demektir.

86

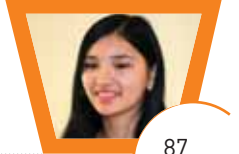
YESEVİ
TÜRKÇE

Y3 Yazalım

Modern çağın hastalıklarından "İnternet ve sosyal medya bağımlılığı" hakkındaki düşüncelerinizi anlatan bir metin yazınız.

A large yellow rectangular area with horizontal lines, intended for writing the text. A vertical red line is positioned on the left side, approximately one-fifth of the way across the page.

UZUN YAŞAMANIN SIRLARI

01 Okuyalım ve Dinleyelim

100 YAŞINDA SAĞLIKLI OLMAK

Alaaddin'in sihirli lambasını buldunuz. Üç dilek tutma hakkınız var. Ne dilerdiniz? Aşk mı, huzur mu, para mı yoksa başarılı bir kariyer mi? Hayata benim gözümle bakanlar eminim benimle aynı şeyi dilemişlerdir: Sadece sağlık! Her gece kafamı yastığa koyduğumda bu dileğim hiç değişmiyor: "Allah'ım bana ve sevdiğime sağlıklı ve uzun bir ömür ver!" Sağlık benim için bu denli önemliyken hayatımla ilgili alacağım önemli karar da buna hizmet etmeliydi. Sevgili okurlarım, dün akşam itibarıyla Kazdağları'na yerleşmeye karar verdim. Hayatımın geri kalanını, Balıkesir'in bu oksijeni bol, doğası tertemiz cennet bahçesinde, sağlıklı ve kaliteli yaşamın keyfini sürerek, hakkını vererek geçirmek istiyorum.

Bu kararı alma arifesinde çok düşündüm. Yönetici olarak çalıştığım firmadan nasıl ayrılacağım? Hareketli şehir hayatını nasıl ardımda bırakacağım? Bunlar gözümü korkutmadı değil. Aslında tam olarak istediğimiz şeyin uzun bir hayat sürmek olmadığını, bunun yanında sağlıklı ve kaliteli bir hayat sürmek olduğunu fark edince tereddüdü bir kenara bıraktım. Yeri geldikçe dile getirmeyi çok sevdiğim: "Allah kimseye muhtaç etmesin." sözünü de hatırıma getirince, kimseye muhtaç olmadan yaşamak için kendime ve geleceğime yatırım yapmaya karar verdim. Aslına bakarsanız sağlık uzmanları da benimle hemfikir. Kaliteli ve uzun bir yaşamın sırrının günlük alışkanlıklarımız ve yaşantımızda gizli olduğunu söylüyorlar. Uzmanlara göre, kolay ve akılcı birkaç yöntemle hayatımızda yapacağımız küçük değişiklikler, daha kaliteli bir yaşam sürdürmemizi sağlayabilir. Doğru beslenmek, yani, vücudun ihtiyaç duyduğu protein, yağ ve karbonhidrat dengesini iyi kurup sebze-meyveyi özellikle su tüketimini ihmal etmemek önemli. Bunun yanında zararlı alışkanlıklardan uzak durmak, mümkün olduğunca hareket hâlinde olmak, uyku düzenine dikkat etmek ve mutluluk hormonu salgılayacağımız eğlenceli etkinliklerde bulunmak, uzmanların önerdiği belli başlı diğer maddeler.

Ben de araştırma yaparken uzun ve sağlıklı bir ömrün sırrına ilişkin birkaç güzel detay yakaladım. Araştırmalarım sonucunda dünyanın en uzun süre yaşayan insanların Doğu Çin Denizi'ndeki Okinawa adası sakinleri olduğunu keşfettim. Burada ortalama insan ömrü yaklaşık seksen yıl. Üstelik diğer yerleşim yerleriyle karşılaştırıldığında yüz yaşına gelmiş kişilerin sayıca üstünlüğü söz konusu. Bu bulgular

birçok bilim insanının dikkatini çekmiş. Willcox ve arkadaşları, Okinawa adasındaki insanların yaşam tarzını incelemiş ve bazı tespitlerde bulunmuşlar. Öncelikle bu insanların daha az stresli ve tasasız bir hayat yaşadıklarını görmüşler. Halk, balıkçılık ve tarımla geçimini sağlayan ortalama bir hayata sahipmiş. "Azıcık aşım, kaygısız başım." sözü onların yaşam tarzı için uygun anlayacağınız. Ada insanı birbirini koruyup kollar, birbirlerinin ihtiyaçlarını gözetir ve yaşlılarını asla yalnız bırakmazmış. Tam bir takım ve dayanışma ruhuyla hareket etmekteymiş. Ayrıca insanlar yaşlansalar bile çalışmaya devam edip sosyal yaşamla bağlarını hiçbir suretle koparmazlarmış.

Şimdi Kazdağları'na yerleşme kararına tekrar dönelim. İtiraf etmeliyim. Bu kararı almamda "Benim Okinawalılarından neyim eksik?" sorusu etkili oldu. Ben de onlar gibi doğayla iç içe, büyük şehir çilesinden uzakta bir ömür sürmek istiyorum. Her sabah dağlardan ormana dolan tertemiz havayı ciğerlerime çekerek güne başlamak, küçücük bahçemde kendi yetiştirdiğim böğürtlen ve yaban mersinlerinden reçeller yapmak, pişirdiğim sıcak ekmeğe bu lezzetleri denemek istiyorum. Kendi mahsulüm domatesi- biberi dalından koparıırken mutluluktan gözlerim dolu dolu olsun istiyorum. Hele bir de bu doğal yaşamda kurduğum krallığı arkadaşlarımın ziyaretleriyle taçlandırdığını düşünüyorum da... Bir yanda cırcır böceklerinin sesi, diğer yanda şöminede yanan odunun hışırtısı ve sıcak ıhlamurun odaya dağılan kokusu... Bir de evlere şenlik dost meclisi... Uzun yaşamak için daha başka ne gerekir ki?

02 Cevaplayalım

1. Yazar, niçin Kaz Dağları'na yerleşmeye karar vermiştir?

.....

.....

2. Yazar, Kaz Dağları'na taşınma kararı alırken tereddüt etmiş midir? Niçin?

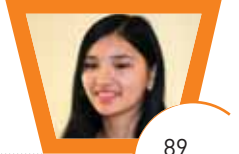
.....

.....

3. Okinawa halkının uzun ömürlerinin sırrı nedir?

.....

.....

03 Cevaplayalım

1. "Allah kimseye muhtaç etmesin." sözü, yazar üstünde nasıl bir etki bırakmıştır?

- a) Unutamadığı, hoş olmayan bir anısını aklına getirmiştir.
- b) Kendisinde yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etme isteği uyandırmıştır.
- c) Gelecekle ilgili maddi birikimde bulunması gerektiğini anlamıştır.
- ç) Kendisine ve geleceğine yatırım yapma düşüncesini uyandırmıştır.
- d) Anne ve babasının yaşlılığında elinden geleni yapması gerektiğini anlamıştır.

2. Aşağıdakilerden hangisi kaliteli bir yaşam için uzmanların dikkat çektiği konulardan biri değildir?

- a) beslenme
- b) uyku düzeni
- c) fiziksel hareketlilik
- ç) keyifli uğraşlar
- d) sağlık kontrolü

3. Aşağıdakilerden hangisi, Okinawa adasındaki yaşamla ilgili doğru bir çıkarım değildir?

- a) Ortalama insan ömrünün uzun oluşunun genetikle ilişkili olduğu tespit edilmiştir.
- b) Okinawalılar mütevazı bir yaşam tarzı sürmektedirler.
- c) Ada sakinleri zor zamanlarında birbirlerine destek çıkmaktadırlar.
- ç) Okinawa halkı yaşlanınca da çalışmaktan ve sosyal etkinliklerden vazgeçmez.
- d) Bu adadaki insanlar olabildiğince gerginlikten uzak ve rahat insanlardır.

4. Aşağıdakilerden hangisi, yazarın hayalleriyle ilgili doğru bir bilgi değildir?

- a) Yazar doğayla baş başa bir yaşam sürmek istemektedir.
- b) Kendi ürünü organik gıdalarla beslenmek istemektedir.
- c) Kendi çabasının mutluluğunu ve gururunu yaşamak istemektedir.
- ç) Huzurlu ev ortamında arkadaşlarını ağırlamak istemektedir.
- d) Yaz dönemlerini Kaz Dağları'ndaki evinde geçirmek istemektedir.

04 Anlatılım

Siz de okuma metnindeki gibi, hayalini kurduğunuz yaşamı örneklerle anlatınız.

Öğrenelim

YAPILARINA GÖRE KELİMELER

Basit Kelime

Türemiş Kelime

Birleşik Kelime

Basit Kelime: Yapım eki almamış kelimelerdir. Çekim eki alabilir.

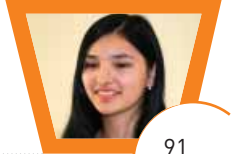
Örnek: *ev, evden, çocuklar, kitapta, geldiler, soruyor, sınıfın...*

Türemiş Kelime: En az bir yapım eki almış kelimelerdir.

Örnek: *kitaplık, evli, sevgi, sarar-, soru, kapat-...*

Birleşik Kelime: Bazen bir nesneyi, kavramı anlatırken bir sözcük yetersiz olabilir. İşte birleşik kelimeler birden fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan kelimelerdir.

Örnek: *buzdolabı, kahverengi, pazartesi, yardım et-, affet-, kaybol-...*

Öğrenelim

İSİM YAPIM EKLERİ

İsimden İsim Yapım Ekleri

-lık,lik,-luk,-lük: çocuk-luk, ağaç-lık,kış -lık...

-cı,-ci,-cu,-cü / -çı,-çi,-çu,-çü : oyun-cu, kitap-çı, kapı-cı

-sız,-siz,-suz,-süz: ev-siz, para-sız,çiçek-siz

-ca,-ce,-ça,çe: bence, güzelce, Türkçe, insanca...

İsimden Fiil Yapım Ekleri

-a,-e: dil-e-, oy(u)n-a-, kan-a-...

-la,-le: göz-le-, baş-la-...

-l: ince-l-,doğru-l-...

-ar,-er: boz-ar-, sar(ı)-ar-

Öğrenelim

FİİL YAPIM EKLERİ

Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-dır,-dir,-dur,-dür/ -tır,-tir,-tur,-tür: aldır-, sildir-, yazdır-...

-t: uyut-,söylet-, beklet-...

-l: açıl-, yazıl-, kırıl-

Fiilden İsim Yapım Ekleri

-mak,-mek: yazmak, okumak...

-ma, -me: silme, çıkarma, yüzme...

-ış, -iş, -uş, -üş: gidiş, dönüş, uçuş...

-k: dilek, kırık, açık...

-gı,-gi,-gu,-gü/ -kı,-ki,-ku,-kü: askı, silgi, saygı, sevgi...

-ıcı,-ici,-ucu,-ücü: bulaşıcı, yakıcı, görücü...

D1 Dinleyelim ve Tamamlayalım

YAŞAM AYRINTILARDA GİZLİ

1.	Ayşe'ye göre insanların sağlıklı bir ömür sürmelerindeki yaş sınırı yetmiş. Hatta o, yetmişine henüz varamamış yaşlıların sürekli sağlık sorunlarıyla
2.	Biyologların araştırmalarına göre kromozomların tepesinde bulunan küçük bir parçacık bizim yaşamımızı yönetiyor. Bilim insanları yaşlandıkça o parçanın
3.	Bir yer "mavi bölge" olarak adlandırılıyorsa, oradaki insanlar
4.	İkaria'daki insanların uzun yaşamalarının sırrı ve da saklı.
5.	İkariyalılar "horta" ismindeki otu salatalarda veya tüketiyorlarmış.
6.	İkariyalılar hareket ihtiyaçlarını, ruhsal olarak kendilerini iyi hissettikleri uğraşlarla birleştirmişler. Bahçedeki bitkileri sulamak, veya ot toplamak gibi uğraşlarla fiziksel ve ruhsal olarak kendilerini iyi hissediyorlarmış.
7.	Ayşe, Ozan'a tavsiye ediyor.

K1 Konuşalım

UZUN YAŞAMIN FORMÜLÜ

Uzmanlara göre, uzun yaşamın sırrı sadece genlerde gizli değil. Hayatımızı şekillendiren kararlarımızın ve tercihlerimizin de bunda büyük etkisi var. Aşağıdaki maddeler, daha uzun ve kaliteli bir yaşam sürebilmemiz için uzmanların dikkat çektiği konuları içeriyor.

- ✓ Güçlü genlere sahip olmak
- ✓ Gönüllü çalışmalarda bulunmak
- ✓ Yüksek öğrenim görmek
- ✓ Evli olmak
- ✓ Mizah anlayışına sahip olmak ve bol bol gülmek
- ✓ İyi dostlara sahip olmak
- ✓ Beyin jimnastiği yapmak
- ✓ Düzenli spor yapmak
- ✓ Dengeli beslenmek
- ✓ Hazır gıdalardan uzak durmak
- ✓ Hobi edinmek
- ✓ Sevdiğin işi yapmak
- ✓ Affedici olmak, kin tutmamak
- ✓ Bağımlılık yapan maddelerden uzak durmak
- ✓ Evcil hayvan edinmek
- ✓ Aşık olmak
- ✓ Kız evlada sahip olmak
- ✓ Hayata olumlu bakmak
- ✓ Yılda bir kez düzenli olarak sağlık kontrolü yaptırmak

• Yukarıdaki maddelerin uzun yaşama olumlu etkilerini örneklerle açıklayın. Sizce bu koşullar uzun bir hayata sahip olmak için geçerli ve yeterli midir, sınıfta tartışınız.

• Bir sonraki derse sağlıklı ve uzun yaşamın sırlarına ilişkin bir sunum hazırlayınız.

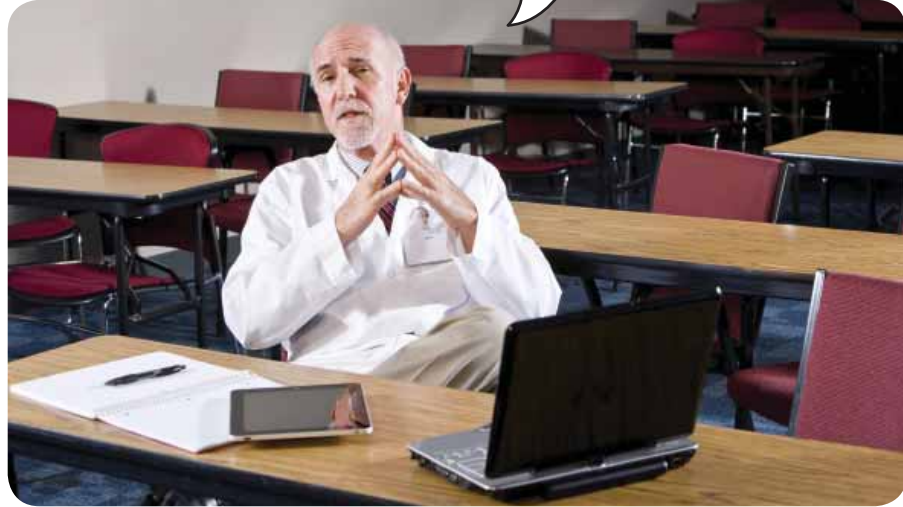

K2 Konuşalım

Birisi hapşırınca niçin çok yaşa deriz?

Çünkü hapşırma esnasında karın bölgesi ve beyin başta olmak üzere vücutta büyük bir basınç meydana gelir. Dolayısıyla kalp damarlarındaki kan basıncı da artar. Kalbin gevşedikten sonraki dinlenme süresi milisaniyeler kadar uzayabilir. Sanki kalp duruyormuş gibi bir durum oluşur. Hapşırana birine "Çok yaşa!" denmesinin karşıdaki kişinin de "Sen de gör!" demesinin altında yatan sebep bu olsa gerek.

Sizin dilinizde hapşırma ile ilgili söylenen ifadeler ve bu ifadelerin altında yatan anlamlar nelerdir? Uzun yaşama dair dilek ve temenni ifade etmede kullandığınız sözler nelerdir? Bu sözleri kendi kültürünüzde nerede ve ne zaman kullanırsınız?

95

YESEVİ
TÜRKÇE**Y1 Yazalım**

21 Şubat 1875 - 4 Ağustos 1997
122 yıl, 164 günlük bir ömür

ASIRLIK ÇINAR

122 yıllık yaşamıyla en uzun yaşamış insan unvanını alan Fransız bir kadın... Adı Jeanne Louise Calment. Ona "Artık yaşlısın, yapamazsın." dedikleri her seferinde Calment kendisine meydan okuyan hayatın üstüne üstüne gitmiş. 85 yaşındayken, doktorlar kemik erimesi teşhisiyle düşme tehlikesi olan her türlü hareketli aktiviteyi ona yasaklamışlar. Calment'in artık çok sakin bir hayat sürmesi zorunluymuş o gidip kendisine pembe bir bisiklet almış. Yakınlarının ısrarlarına rağmen 100 yaşına kadar her gün o bisiklete binmiş. 100 yaşını devirdiğinde ise ailesi onunla yakından ilgilenilmesi, ihtiyaçlarının giderilmesi için bir bakım evi ayarlamayı teklif etmişler. Calment bu teklife şiddetle karşı çıkmış: "Kendi kendime giyinebildiğim sürece evimden asla çıkmam." demiş. 110 yaşına kadar kendi evinde mütevazı bir yaşam sürmüştü. Ta ki 110. yaş günü için sevdiklerine yemek pişirirken evde yangın çıkarana kadar... O talihsiz kazadan sonra mecburen yaşlılar evine taşınmış ama hareketli yaşam tarzından hiçbir zaman vazgeçmemiş. 114 yaşında ormandaki yürüyüşü sırasında düşüp kalça kemiğini kırınca ameliyat olmuş. Doktorların, tüm uyarılarına rağmen Calment, yaşama dair inancını ve heyecanını kaybetmeyerek kalan ömrünü tekerlekli sandalyeyle de olsa hareket hâlinde geçirmiş.

Calment'in hayat hikâyesinden hareketle "yaşam mücadelesinde asla pes etmemek, yaşama dair umudu ve inancı hiçbir zaman kaybetmemekle" ilişkili bir yazı yazınız.

Y2 Aşağıdaki Cümleleri Oluşturan Cümlecikleri Yazalım

1. New York'ta bulunan Albert Einstein Enstitüsünde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre uzun yaşamak genetikle doğrudan ilişkili.

.....
.....

2. Bilim adamları, insanların uzun yıllar yaşamasını sağlayacak genetik özelliklerin tespiti sayesinde 100 yaşına kadar yaşamayı mümkün kılacak bir ilaç geliştirdiklerini söylediler.

.....
.....

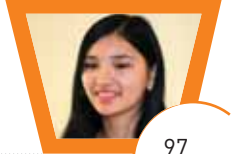
3. Bilim insanları, yaşlılıklarında da egzersiz yapmaya devam eden kişilerin hafızalarının güçlü olduğunu gözlemlədiler.

.....
.....

Y3 Yazalım

“Sağlıklı ve uzun bir yaşama sahip olma konusunda uzmanlarca genetik önemli bir etmen olarak görülmektedir. Ancak genetiğin dışında bireysel ve çevresel etmenlerin de bir o kadar önemli olduğu varsayılmaktadır. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Sizce sağlıklı ve uzun bir yaşama sahip olmak için neler önemlidir?” **Bu konudaki düşüncelerinizi ifade eden üç veya dört paragraflık bir kompozisyon yazınız.**

ALTERNATİF TIP

01 Okuyalım ve Dinleyelim

HALK HEKİMLİĞİ

İnsanoğlu hastalıklarla karşılaştığı ilk günden beri kendi yarasına merhem, derdine derman aramaya çalışmıştır. İnsanlar modern tıbbın henüz var olmadığı dönemlerde, akıl yoluyla tabiatın saklı hazinesini deneyimlemiş, bir şekilde iyileşmeyi başarmıştır. Bugün halk hekimliği adını verdiğimiz tedavi usulleri, kaç neslin umut kapısı, kaç insanın kurtarıcısı olmuştur bilinmez. Ama bilinen bir gerçek var ki Anadolu'da birçok yörede halk hekimliği uygulamalarına bugün de başvurulmaktadır. Aşağıda, halk hekimliğinin oluşumunda etkisi olan bazı kaynaklar ele alınmaktadır.

Halk hekimliği denince akla gelen kaynaklardan ilki "ocak" kültürüdür. Ocak inancı, doktorun olmadığı dönemlerde Anadolu'da gelişme göstermiş; ocak sahibi kimseler, uzun yıllar atadan kalma yöntemlerle hastaların derdine çare olmaya çalışmışlardır. Günümüz Türkçesinde "ocağına düşmek" deyimini, birisinin korumasına sığınmak, yardımına muhtaç olmak anlamlarında yaygın şekilde kullanılmaktadır. Düşününce bu deyim ocak inancıyla ilişkisini kurmak pek zor sayılmaz. Nitekim ocak sahibi kimseler de şifa bulmak için halkın ocağına düştüğü, medet umduğu kişilerdir. "Ocaklı olmak" soydan geçen, Allah vergisi bir iyileştirme yeteneği olarak görülür. Ocak sahibi kişiler bu geleneğin devamı için kendilerinden sonra gelecek kişiye el verirler. "El alma" geleneğiyle ocağı devralanlar, çeşitli ocaklarda (sarılık ocağı, siğil ocağı, bel fıtığı ocağı vb.) halkın sağlık sorunlarıyla ilgilenirler. En yaygın tedavi yöntemlerinden biri, bitkisel kürler uygulamaktır. Bazı ocaklılar ise şifanın kendi ellerinden geldiğini söyler. Bu kişiler, avuçlarına dua okuduktan sonra ağrılı bölge üzerinde ellerini gezdirerek hastalara şifa dağıttıklarını savunurlar.

Ocak kültürünün yanı sıra geleneksel halk hekimliğine kaynak olmuş kişilere de bakmak gerekir. Bu noktada iki önemli isimle karşılaşmaktayız. Bunlardan biri, modern tıbbın kurucusu kabul edilen İbn-i Sina'dır. İbn-i Sina'nın "Küçük Tıp Kanunu" adlı eserinde bin yıl öncesine ait tedavi önerilerinin birçoğunun "alternatif tıp" adı altında bugün bile uygulandığını görmekteyiz. İbn-i Sina, baş ağrısından astıma, böbrek taşından aşk acısına kadar birçok hastalığın reçetesini vermiştir. Örneğin, astım hastalarına kabuksuz badem, bal, ceviz yağı, dereotu ve birkaç bitkinin daha yer aldığı bir karışım önermiş; aşk acısı çekenlerin bedenine hamam suyu ve menekşe yağı, ruhuna ise farklı uğraşların gerektiğini ifade etmiştir.

Geleneksel tedavi denince akla gelen bir diğer önemli isim de Lokman Hekim'dir. Lokman Hekim'e hekimlik bilgisinin Allah tarafından verildiğine inanılmaktadır. Hekimlikteki olağanüstü başarısı, kendisini ölümsüzlük iksiri arayışlarına yöneltmiş, bununla ilgili çeşitli efsaneler dilden dile, kulaktan kulağa aktarılmıştır. Hatta öyle ki bu efsanelerin izlerini halkın tedavi uygulamalarında zaman zaman görmekteyiz. Adana ve çevresinde bilinen bir efsaneye göre, Lokman Hekim, ölümsüzlük iksiri için kullanaca-

ği bitkiyi aramaktan yorulup bir anlığına uyuya kalmış. Bir süre sonra, "Ey Lokman, ben ölümsüz hayatın ilacıyım. Aradığın deva bende." sesiyle yattığı yerden fırlamış. Sesin geldiği yerde ölümsüzlük iksirinin formülü duruyormuş. Ancak Tanrı buna izin vermemiş. Lokman'a engel olması için Cebrail'i görevlendirmiş. Bir gün Lokman Hekim, elinde ölümsüzlük iksirinin tarifinin yazılı olduğu kitapla Ceyhan Nehri'nin üstündeki köprüde yürürken Cebrail'le karşılaşmış. Cebrail, kitaba bakmak istediğini söylemiş ancak alıp onu köprüden aşağıya atmış. Lokman, kitabı çok aramış fakat bulamamış. Ta ki yaz gelip sular çekilinceye kadar... Kitaptan geriye kalansa tek bir yaprakmış. Kimilerince bugünkü tıp biliminin, o kitap yaprağından geliştiğine inanılır. Kimi yöre halkı da kitap yaprağının bulunduğu tarlanın toprağını kutsal sayar. Hatta bazı insanlar, oradan aldığı toprağı ısıtıp bir beze sarar ve karnı ağrıyan çocuklarının karınlarına koyarak ağrıyı dindirmeye çalışırlar.

Geleneksel tedavi yöntemleri, günümüzde bazı kesimler tarafından çokça eleştiriye maruz kalmaktadır. Elbette geleneksel yöntemlere karşı çıkmak bir tercih meselesidir. Ancak tamamen karşı çıkmadan önce bu uygulamaları bilimsel açıdan mercek altına alıp yarar ve zararlarını araştırmak gerekir. Bunların yüzlerce yıllık bir geleneğin ürünü olduğunu göz ardı etmeden modern tıba sağlayabileceği olası katkılar üzerine düşünmek, kuşkusuz tıbbın gelişimi açısından daha yapıcı bir girişim olacaktır.

02 Cevaplayalım

1. Ocak kültürüne dair inanış nedir ve ocak sahibi kişiler hastaları hangi yöntemlerle iyileştirmeye çalışırlar?

.....

.....

2. İbn-i Sina'nın "Küçük Tıp Kanunu" adlı eseri niçin önemlidir?

.....

.....

3. Lokman Hekim'le ilgili efsanenin izleri bugün günlük yaşamda ne şekilde görülmektedir? Örnek veriniz.

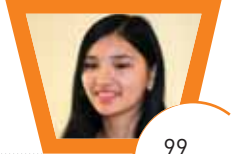
.....

.....

4. Siz geleneksel tedavi yöntemlerinin faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

.....

.....

03 Cevaplayalım

- Aşağıdaki ifadelerden hangisi iyileşmek anlamına gelmeyebilir?**
 - derdine derman olmak
 - yaraya merhem olmak
 - şifa bulmak
 - derdine çare olmak
 - medet ummak
- Anadolu'da halk hekimliği uygulamaları....**
 - günümüzde başvurulan tedavi yöntemlerinden değildir.
 - Allah vergisi bir iyileştirme yeteneğiyle ilişkilendirilir.
 - tamamen bilimsel temele dayanır.
 - arasında bitkilerle tedavi yer almaz.
 - efsanelerle ilişkilendirilemez.
- Ocak kültürüyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**
 - Ocaklı olmak soydan geçen bir özelliktir.
 - Farklı hastalıklar için farklı ocaklar bulunur.
 - "El verme geleneği" ocak kültürüyle ilişkilidir.
 - Ocak sahibi kişiler modern tıbbi kılavuz alırlar.
 - Bitkisel kürler, ocaklardaki tedavinin bir parçasıdır.
- Metindeki anlamına göre ocağına düşmek deyimi, aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlış kullanılmıştır?**
 - Ocağınıza düştüm Ali Bey, oğlumun kayıt işlemini bir tek siz halledebilirsiniz.
 - Ocağına düştüm Sibel, bu evde artık sana huzur yok.
 - Abla, ocağına düştüm. Ne olur yarınki toplantıda siyah ceketini giyeyim!
 - Ocağınıza düştük Hakim Bey, bu gencin hiçbir suçu yok, ne olur hapse atmayın.
 - Hocam ocağınıza düştük, projenin son teslim tarihini iki hafta uzatabilir misiniz?
- "İbn-i Sina..." ifadesi metne göre aşağıdaki ifadelerden hangisiyle tamamlanamaz?**
 - Ocak kültürünün kurucularından biri sayılmaktadır.
 - Modern tıbbın kurucusu kabul edilmektedir.
 - Çeşitli hastalıkların tedavi reçetelerinden oluşan bir kitap yazmıştır.
 - Bir solunum yolu hastalığı için tedavi önerilerinde bulunmuştur.
 - Küçük Tıp Kanunu adlı eseriyle bugünkü alternatif tıba öncülük etmiştir.
- Lokman Hekim ve ölümsüzlük iksiriyle ilgili efsaneye dayanarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
 - Lokman Hekim'in mesleğinde çok başarılı olması kendisini ölümsüzlük iksiri arayışlarına yöneltmiştir.
 - Bu efsaneye ilişkili sağlık uygulamalarına, Anadolu'da bazı yerlerde bugün de rastlanmaktadır.
 - Kimileri modern tıbbın, Lokman Hekim'in kitabından kalan son yapraktan geliştiğine inanır.
 - Tanrı, Lokman Hekim'in ölümsüzlüğü bulmasına izin vermemiştir.
 - Cebrail ölümsüzlük iksirinin en önemli bileşeni olan bitkiyi köprüden aşağı atmıştır.
- Metnin yazarına göre...**
 - geleneksel tıbbın modern tıba sağlayabileceği katkıları araştırmak gerekir.
 - geleneksel tıba karşı çıkılması doğaldır.
 - günümüzde geleneksel tıba eleştiriler oldukça yapıcıdır.
 - geleneksel tıba karşı çıkan insanlar doğru bir yaklaşım içindedirler.
 - geleneksel tıp, modern tıptan tamamen bağımsız olmalıdır.

04 Boşlukları Dolduralım

uğraş / dindir- / maruz kal- / eleştiri / mercek altına al- / göz ardı et- / katkı / girişim

- kabul etmeyen insanların yaptıkları yanlışları fark etmelerini nasıl sağlayabiliriz?
- Uzmanlara göre stresten uzak durmayı sağlayacak etmenlerin başında keyifli bir edinmek geliyor.
- Toplumsal kalkınmada eğitimin rolünü Gelişmiş toplumların iyi eğitilmiş insanlardan oluştuğunu görmekteyiz.
- Son zamanlarda aşırı derecede sigara dumanına Pasif içiciler de ciddi oranda zarar görmekteymiş.
- Spor sonrası kas ağrılarını için ne tavsiye edersiniz? Bazen ağrılar dayanılmaz oluyor.
- Ödevime sağladığınız dolayı size teşekkürü bir borç bilirim.
- Bilim adamları yıllardır hangi gıdaların hangi hastalıklara iyi geldiğini araştırıyorlar. Bugünkü programımızda bu araştırmaların bazı sonuçlarını
- Uzun yıllardır kilolarından yakınıyor ama henüz kilo verme bulunmadı.

Öğrenelim

BİRLEŞİK KELİMELER

Birleşik İsimler

Birleşik Fiiller

Birden fazla kelimeden oluşan isimlerdir.

başhekim

pazartesi

bilinçaltı

sıcakkanlı...

1. Bir İsim ve Bir Yardımcı Fiilden Oluşanlar

2. Kurallı Birleşik Fiiller

3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Öğrenelim

BİRLEŞİK FİLLER

1. Bir İsim ve Bir Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Et-, eyle-, ol-, kıl- fiilleri kullanılarak yapılır.

Örnek: hasta ol-, yardım et-, zorunlu kıl-...

NOT: Bir isim ve bir yardımcı fiilden oluşan birleşik fiillerde eğer herhangi bir ses olayı varsa birleşik fiil bitişik yazılır. Eğer herhangi bir ses olayı yoksa birleşik fiil ayrı yazılır.

Örnek: kaybol-, affet-, sabret-, seyret-, hisset-...

2. Kurallı Birleşik Fiiller

a. Yeterlik Fiili (-a/-e bil-) : Türkçe konuşabilirim. Yağmur yağabilir.

b. Tezlik Fiili (-ı,-i,-u,-ü ver-): Fiilin kolaylıkla, çabucak, birdenbire gerçekleştiği anlamını verir.

Örnek: Ödevlerimi akşam yapıverdim.

Çocuk bir anda gözden kayboluvermiş.

c. Süreklilik Fiili (-a/-e dur-, kal-, gel-): Fiilin devamlı yapıldığı anlamını verir.

Örnek: Siz tahtayı yazadurun, ben hemen geliyorum.

Onlar çaylarını içedursunlar.

Gece yarısı amcam çıkageldi.

Akşam koltukta uyuyakalmışım.

ç. Yaklaşma Fiili (-a/-e yaz-): Fiilin gerçekleşmediğini ama gerçekleşmeye yaklaştığını anlatır.

Örnek: Merdivenden inerken düşeyazdım. (Düşmedim ama nerdeyse düşecektim.)

3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Bu tür bileşik fiillerde birleşik fiili oluşturan kelimeler gerçek anlamını yitirip farklı anlamlar kazanmıştır.

Örnek: kalbi kırıl-, gözden geçir-, ümit kes-, vazgeç-, öngör-, elver-, başvur-...

D1 Dinleyelim ve Cevaplayalım

ŞİFA KAYNAĞI KAPLICALAR

- Metne göre hangisi kaplıca sularının özelliklerinden biri değildir?
 - sıcak olması
 - mineralli olması
 - şifa kaynağı olması
 - içilebilir olması
- Kaplıcaların tarihiyle ilgili verilen bilgide hangi medeniyetlerden bahsedilmektedir?
 - Hitit
 - Eski Yunan
 - Eski Avrupa
 - Roma
 - Uzak Doğu
 - Bizans
 - Osmanlı
- Kaplıcaların tarihi ve medeniyetlerle ilgili verilen bilgi eşlemelerinden hangisi yanlıştır?
 - Romalılar-kaplıcaların çevresinde tapınaklar
 - Bizanslılar-modern tesisler
 - Osmanlılar-tarihi bir hikâye
 - Hititler-hamam
- Metindeki hikâyeye ilgili hangisi yanlıştır?
 - Hikâyeye Yalova'da geçmektedir.
 - Kız sonunda iyileşir.
 - Kız bir geyiğin yaptıklarını gözlemler.
 - Kız orada yaşamaya devam eder.
- Kaplıcaların iyi geldiği hastalıklar arasında hangileri yer almaktadır? Üç tanesini yazınız.

.....

.....

.....

K1 Konuşalım

FİTOTERAPİ NEDİR?

Geleneksel tıpta tedavi amaçlı kullanılan birçok bitkinin, günümüzde bilimsel çalışmalara dayandırılarak modern yöntemlerle kullanılmasına "fitoterapi" denilmektedir.

ÇÖREK OTUNUN FAYDALARI

Çörek otuyla ilgili yapılan bilimsel araştırmalarda, bu bitkinin bağışıklık sistemi üzerinde olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bilimsel çalışmalar gösteriyor ki çörek otu, yaraların hızlı iyileşmesi, hücrelerin yenilenmesi ve hormonların düzgün çalışmasında aktif bir role sahiptir. Bu bitkinin kalp ve damar hastalıkları, mide hastalıkları ve alerjiye iyi geldiği, kan şekerini düzenlediği de uzmanlarca ifade edilmektedir.

- Kışın hastalandığınız zaman bitkilerden ne şekilde faydalanıyorsunuz? Anlatınız.
- Siz de hangi bitkinin ne tür hastalıklara iyi geldiğiyle ve tedavide ne şekilde kullanıldığıyla ilgili internetten kısa bir araştırma yapınız. Topladığınız bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

K2 Konuşalım

Peki siz bu savaşta hangi taraftasınız? Modern tıp mı yoksa alternatif tıp mı? Sınıfça iki gruba ayrılın ve “Modern Tıp - Alternatif Tıp Savaşı” konulu bir münazara gerçekleştirin. Bir grup alternatif tıbbı, diğer grup modern tıbbı savunsun. Aşağıdaki sorular tartışmanız için sizlere fikir verebilir:

1. Modern tıp alternatif tıba niçin karşıdır?
2. Alternatif tıp modern tıp karşısında kendisini nasıl savunmaktadır?
3. Alternatif tıbbın yararları ve zararları nelerdir?
4. Akupunktur, yoga, reiki, bioenerji, fitoterapi, aromaterapi vb. geleneksel ve modern alternatif tıp tekniklerinin tedavi edici etkisi var mıdır? Bu yöntemler kişiye zarar verir mi?

Y1 Yorum Yazalım

PLASEBO ETKİSİ

Plasebo etkisi, hastaların tedavi sürecine fizyolojik değil ama psikolojik bir katkı olarak tanımlanabilir. Tedavi sürecinde “kullandığım ilaç iyi gelecek” düşüncesiyle bazı hastalarda iyileşme belirtileri görülebilmektedir. Tıbbi olarak kurtulma olasılığı düşük olan kanser hastalarında, özellikle alternatif tıp yöntemlerinin plasebo etkisi yarattığı ve bu hastalara moral ve umut aşıladığı söylenebilir. Peki, tıbbın bilimsel olarak tam bir açıklama getiremediği bu iyileştirici gücün, aslında insanın içindeki güç olduğunu söyleyebilir miyiz?

Yukarıdaki metni okuyunuz ve hastalık sürecindeki plasebo etkisi hakkında kısa bir yorumda bulununuz.

Y2 Cümleleri Birleştirelim ve Yeniden Yazalım

DOKTOR BALIKLAR

1. Garra rufa balıkları Türkiye’de ve Avrupa’daki çeşitli merkezlerde cilt temizliği ve masaj için kullanılmaktadır. Bu balıkların bazı cilt hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir. **(-An)**

.....

.....

.....

2. Balıklar, dişleri olmadığı için suya giren insanlara zarar vermezler. Balıklar ağızlarındaki bir enzim sayesinde kimi yaraları iyileştirebilmektedir. **(-An)**

.....

.....

.....

3. Saraybosna’daki bir tedavi merkezinin müdürü: “Doktor balıklarla uygulanan masaj her yaş grubundan kişiye uygundur.” dedi. **(-Dik)**

.....

.....

.....

4. Doktor balıklarla ilgili bir efsaneden şunu öğreniyoruz: Pers topraklarında yaşayan sedef hastası bir prens, balıklı gölde yıkanmış. Bu sayede iyileşmiştir. **(-Dik)**

.....

.....

.....

Y3 Yazalım

Ralph Waldo Emerson

Sağlıktan büyük zenginlik yoktur.

Hastalık hissedilir de sağlık hissedilmez.

Thomas Fuller

İnsanlar önce para kazanmak için sağlıklarını, sonra da sağlıklarını korumak için paralarını harcarlar.

Wolfgang Von Goethe

Bedenimizde görülen bazı hastalıklar, ruhlarımızda saklı hastalıkların küçük parçalarıdır.

Nathaniel Hawthorne

Yukarıdaki sözlerden birini seçiniz ve bu sözle ilgili düşüncelerinizi ifade eden bir yazı yazınız.

BİR HASTALIĞIN SÜREÇLERİ

01 Okuyalım ve Dinleyelim

UNUTKANLIK DEYİP GEÇMEYİN!

Çoğumuz zaman zaman kısa süreli unutkanlıklar yaşarız. Özellikle de acele bir işimiz varsa anahtarımızı, cüzdanımızı, kimliğimizi veya o an için önem arz eden başka bir eşyamızı yana döne ararız. Arasak da iş işten geçince "Hay Allah, evde unutmuşum!" cümlesini sık sık kurarız. Peki, çok iyi tanıdığımız birinin ismini hatırlayamadığımızda "Şey... Neydi onun adı?" diye diye dilimizin ucunda kalanlar? Bunlar ve daha niceleri... Genellikle pek de üzerinde durmadığımız nice unutkanlıklar... Ne var ki unutkanlık deyip geçmemek gerekiyor. Çünkü ilerleyen yaşla birlikte artan unutkanlıklarımız belki de bize ciddi bir hastalığın işaretini veriyor: ALZHEİMER!

Unutkanlık hastalığı ismini Alman psikiyatrist ve nöropatolog Alois Alzheimer'dan alır. Her ne kadar kendisi 1906 yılındaki teşhisine "presenil demantia" demişse de söz konusu hastalık ünlü bilim adamının ismiyle anılmış, halk arasındaysa "bunama" diye tabir edilmiştir.

Peki, kimler bu hastalığın tehdidi altında? Hepimizin az çok ailemizden ve çevremizden de bildiği üzere alzheimer, genellikle yaşlılık döneminde görülüyor. Ancak unutmadan değinelim: Hastalığın nadir de olsa kırklı ve ellili yaşlarda hatta daha erken dönemlerde ortaya çıktığı da oluyor. Araştırmalar hastalığın kadınlarda, erkeklerden daha fazla görüldüğü yönünde. Alzheimerın çeşitli sebepleri olabileceği öne sürülüyor: Kalıtsal özellikler, beyinde aşırı protein birikimi, sinir sistemindeki iletim bozukluğu... Sebep ne olursa olsun en açık ifadeyle bu hastalık, beyin hücrelerinin ölmesi sonucu ortaya çıkıyor diyebiliriz. Ne yazık ki alzheimer geri dönüşü olmayan, önlem alınmazsa sinsi sinsi ilerleyen ve kişiyi bazen kısa, bazen uzun bir sürecin sonunda hayattan koparabilen bir hastalıktır.

Önemsemediğimiz unutkanlıklarımız çoğu zaman stres, yorgunluk, heyecan, B12 vitamininin eksikliği gibi etkenler kaynaklıyken alzheimerli bir kişinin unutkanlıkları yaşamını zora sokabilecek, günlük işlerini aksatmasına neden olabilecek, sosyal ilişkilerini zedeleyebilecek niteliktedir. Öyle ki hasta, zaman ilerledikçe hem kendisine hem de çevresine zarar verebilecek duruma gelir. Temel ihtiyaçlarını karşılayamaz, düşünemez, konuşamaz olur hatta en yakınlarını bile tanıyamaz hâle gelir. Hasta, muhakeme yeteneğini henüz kaybetmediği erken evrelerde, içinde bulunduğu durum dolayısıyla utanıp suskunlaşabilir veya depresyona girebilir. Hâl böyle olunca hem hasta hem hastayla bizzat ilgilenen kişiler hem de hastanın yakın çevresi için zorlu bir süreç başlar.

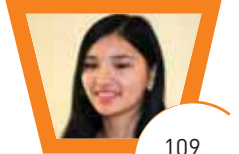
Elbette, her unutkanlığı alzheimerla karıştırmamak gerekirken bazı belirtileri de ciddiye almakta fayda var. Aynı şeyleri tekrar tekrar anlatma; çok iyi bilinen yerleri, olayları, kişileri hatırlayamama; aynı soruyu defalarca sorma; eşyaları farklı yerlere koyma; basit bir konuyla ilgili karar vermekte zorlanma; gerçekte yapılmamış eylemlerin kısa süre önce yapıldığını zannetme, düzenli ve kolayca yapılan aktivitelerin nasıl yapıldığını hatırlayamama gibi belirtiler söz konusuysa hiç vakit kaybetmeden bir uzmana başvurulmalıdır. Beyin filmi, kan tahlilleri ve gerekli görülen diğer tahliller gibi tetkiklerin sonucunda hastalığın teşhis edilebilmesi mümkündür. Sonra tedavi sürecine geçilebilir.

Günümüzde yirmi milyon civarında alzheimer hastası varken ve bu sayının gelecekte giderek artacağı öngörülürken maalesef alzheimeri tamamen ortadan kaldıracak bir tedavi yöntemi henüz yoktur. Ancak hastalığın yavaş seyretmesi ve yaşam kalitesinin korunabilmesi için bazı tedbirler alınabilir. İlaç desteği ve psikolojik desteğin yanı sıra duyuşsal ve alternatif terapiler, hormon tedavileri başvuru belli başlı iyileştirme yöntemleri arasında yer alıyor. Ayrıca hasta, hasta yakınları ve gönüllü kişileri konuyla ilgili bilgilendirmek için çeşitli alzheimer dernekleri de hizmet veriyor. Bu hastalığa duyarlı herkesin ise tek bir dileği var: Unutmamak ve unutulmamak!

02 Eşleştirelim

1.	tabir etmek	a)	bir işe önem vermek, o işle yakından ve sürekli ilgilenmek
2.	tedbir almak	b)	önlem almak
3.	üzerinde durmak	c)	bir işin ilerisini kestirmek ve buna göre davranmak
4.	öngörmek	ç)	adlandırmak, ifade etmek
5.	zedelemek	d)	bir şeye zarar vermek

03 Cevaplayalım

- 1. Metinde geçen "Hay Allah!" sözü neyi ifade etmek için kullanılmış olabilir?**
 - a) karamsarlığı-umutsuzluğu
 - b) hayal kırıklığını-korkuyu
 - c) endişeyi-aceleciliği
 - ç) şaşkınlığı-üzüntüyü
 - d) kötümserliği-mutsuzluğu
- 2. Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?**
 - a) alzheimer isminin nereden geldiğine
 - b) alzheimer için kullanılması gereken ilaçlara
 - c) alzheimerın sebeplerine
 - ç) alzheimer hastalarının sayısına
 - d) alzheimerın belirtilerine
- 3. Alzheimerla ilgili verilen bilgilerden hangisi metne göre doğrudur?**
 - a) Hastalığın ilerlemesi durdurulabilir.
 - b) Hastalıktan en çok hasta yakınları etkilenir.
 - c) Hastalık tamamen tedavi edilememektedir.
 - ç) Hastalığın bazı özellikleri bunamadan farklıdır.
 - d) İlgili dernekler, hastalığa çare aramaktadır.
- 4. Unutkanlıkla ilgili verilen cümlelerden hangisi metne göre yanlıştır?**
 - a) Bazen herkes bir şeyleri unutabilir.
 - b) Her unutkanlık alzheimer demek değildir.
 - c) Unutkanlıklar çoğu zaman önemsenmez.
 - ç) Bazı unutkanlıklar kişinin yaşam kalitesini düşürür.
 - d) Unutkanlıklarımızın giderek artacağı tahmin ediliyor.
- 5. Aşağıdakilerden hangisi alzheimerın tedavi yöntemlerinden biri değildir?**
 - a) ameliyatla tedavi
 - b) ilaç tedavisi
 - c) alternatif terapi
 - ç) hormon tedavisi
 - d) psikolojik destek
- 6. Aşağıdakilerden hangisi alzheimerın belirtilerinden biridir?**
 - a) çok iyi bilinmeyen kişileri tanıyamama
 - b) farklı şeylerden bahsetme
 - c) sürekli soru sorma
 - ç) karar verirken zorluk çekme
 - d) eşyaları aynı yerlere koyma

K1 Konuşalım

“Kalıtsal hastalık” ve “bulaşıcı hastalık” ne demektir? Kalıtsal ve bulaşıcı hastalıklar arasındaki fark nedir? Bu hastalıklarda tanı nasıl konur? Bu hastalıklardan korunma yöntemleri nelerdir? Konuyla ilgili düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

D1 Cevaplayalım

1. Dinlediğiniz hastane anonslarına uygun görselleri işaretleyiniz.

a)

(.....)

b)

(.....)

c)

(.....)

2. Dinlediğiniz ses kaydına göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Ziyaretçilerin hastaneyi terk etmesi istenmektedir.
- b) Ameliyathanede bulunan ekrandan hastanın durumu öğrenilebilir.
- c) İhtiyaç duyulan kan grubu 0 RH (-)'tir.
- ç) Ziyaretçiler hastalarıyla bekleme salonunda görüşmelidir.
- d) Kan vermek isteyenlerin hasta odalarına gitmesi söylenmektedir.

3. Dinlediğiniz ses kaydında aşağıdaki yerlerden hangisinin adı geçmemektedir?

- a) ameliyathane
- b) yoğun bakım ünitesi
- c) bekleme salonu
- ç) danışma
- d) acil servis

D2 Cevaplayalım

1. "Dinlediğiniz ses kaydında obezitenin

Yukarıdaki cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanamaz?

- a) tanımı yapılmıştır.
- b) sebeplerine değinilmiştir.
- c) neden olduğu diğer hastalıklar verilmiştir.
- ç) tedavi yöntemlerinden bahsedilmiştir.
- d) maddi zararları belirtilmiştir.

2. "Obezite bir sağlık sorunudur."

Yukarıdaki cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanabilir?

- a) az gelişmiş ülkelerde sık görülen
- b) ömür boyu kontrol edilmesi gereken
- c) yağ kütlelerinin oranına göre belirlenen
- ç) dünyada erkeklerden çok kadınlarda görülen
- d) yaş ilerledikçe ortaya çıkma riski de artan

3. **Kadın ve erkek için normal sayılan yağ dokusu oranı hangi seçenekte doğru verilmiştir?**

- a) Kadın: %20 ila %25, erkek: %15 ila %18
- b) Kadın: %18 ila %25, erkek: %15 ila %20
- c) Kadın: %15 ila %18, erkek: %20 ila %25
- ç) Kadın: %15 ila %25, erkek: %18 ila %20
- d) Kadın: %15 ila %20, erkek: %18 ila %25

K2 Konuşalım

“Empati” (duygu birliği) ne demektir? Doktor-hasta-hasta yakını ilişkisi çerçevesinde empatinin önemini açıklayınız. Sınıfınızda gruplar oluşturunuz. Doktor-hasta-hasta yakını ilişkisinde kişilerin ruh hâllerini yansıtacak canlandırmalar yapınız. Böylece tarafların birbirleriyle ilgili düşüncelerini ve birbirlerinden beklentilerini sözlü olarak ifade ediniz.

Y1 Tamamlayalım

1. Eczaneye giderseniz
2. Babaannem hastalığı atlatalı
3. Doktorun söylediklerini yap ki
4. Rahatsızlığı ilerledikçe
5. Madem bu kadar çok üzülecektin

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Bulalım

Teknoloji hayatımıza öyle bir demir attı ki, bu limandan asla ayrılmayacağına benziyor.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde demir at- ifadesi yukarıdaki cümledekinden farklı bir anlamda kullanılmıştır?

- a) Gemi limana demir attığı zaman kıyıda büyük bir alkış koptu.
- b) On yıl önce bu şehre demir attık, başka bir yere taşınmayı düşünmedik.
- c) Seninle mutluluğa demir attık bir kere, hüznün ve keder bize yakışmıyor.
- d) Korkuyla bakan gözleri yüreğime demir atmışçasına aylardır bana acı veriyor.
- e) Bitmeyen işler hayatıma demir attı, yoğuluktan artık nefes alamıyorum.

2. Bulalım

Geçenlerde telefonumu okulda bir yerlerde unutunca arkadaşlarım hiç hoş olmayan bir duruma şahit oldular. *Elim ayağıma dolaştı*, sınırdan ne yapacağımı bilemedim.

Yukarıdaki cümleye göre eli ayağına dolaş- deyimini hangisinde yanlış şekilde kullanılmıştır?

- a) Kazada yaralandığını duyunca elim ayağıma dolaştı.
- b) Çocuğunu kalabalık içinde kaybedince eli ayağına dolaştı.
- c) Gönül verdiği kızı karşısında görünce eli ayağına dolaştı.

d) Karanlıkta kocaman köpeği karşımızda görünce elimiz ayağıma dolaştı.

e) Günün yorgunluğu omuzlarıma çökünce elim ayağıma dolaştı.

3. Cevaplayalım

Uzmanlara göre, kolay ve akılcı birkaç yöntemle hayatımızda yapacağımız küçük değişiklikler, daha kaliteli bir yaşam sürdürmemizi sağlayabilir. Doğru beslenmek, yani, vücudun ihtiyaç duyduğu protein, yağ ve karbonhidrat dengesini iyi kurup sebze-meyveyi özellikle su tüketimini ihmal etmemek önemli. Bunun yanında zararlı alışkanlıklardan uzak durmak, mümkün olduğunca hareket hâlinde olmak, uyku düzenine dikkat etmek ve mutluluk hormonu salgılayacağımız eğlenceli etkinliklerde bulunmak, uzmanların önerdiği belli başlı diğer maddeler.

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki paragrafla ilişkili doğru bir yargı değildir?

- a) Uzmanlar kaliteli bir yaşam sürdürmemizin küçük değişikliklerle mümkün olabileceğini söylüyorlar.
- b) Uzmanlar kaliteli bir yaşam sürdürebilmemiz için birtakım tüyolar veriyorlar.
- c) Beslenme, uyku ve hareket gibi hayatımızla ilgili temel ihtiyaçlarımıza özen göstermemiz gerekmektedir.
- d) Kaliteli bir hayat için bazı zevklerimizden feragat etmemiz gerekmektedir.
- e) Zararlı alışkanlıklardan uzak durmak kaliteli bir yaşamın gereklerindedir.

4. Bulalım

Yakınlarının ısrarlarına rağmen Calment 100 yaşına kadar her gün bisiklete binmiş.

Yukarıdaki örneğe göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde rağmen ifadesi yanlış anlamda kullanılmıştır?

- a) Doktorların, hareket etmemesine yönelik tüm uyarılarına rağmen Calment kalan ömrünü hareket hâlinde geçirdi.
- b) 110 yaşında kendi evinde yemek pişirirken yangın çıkarmasına rağmen yaşlılar evine gitmeyi kabul etmedi.
- c) 114 yaşında ormandaki yürüyüşü sırasında kalçasını kırmasına rağmen ameliyat oldu.
- d) Calment, çevresindekilerin "Artık yaşlısın, yapamazsın." demesine rağmen hayatın üstüne üstüne gitti.
- e) Calment kemik erimesine rağmen sakın bir hayat sürmeyi reddetmiş, bisiklete binmeyi tercih etmiştir.

5. Cevaplayalım

Özellikle sosyal medya gündeminden geri kalacağız diye ödümüz kopuyor.

Altı çizili ifade yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamında bir değişme olmaz?

- a) çok mutluyuz.
- b) çok korkuyoruz.
- c) çok şaşkınsınız.
- d) çok heyecanlıyız.
- e) çok düşünceliyiz.

6. Bulalım

"Azıcık aşım, kaygısız başım." sözünü söyleyen birisi için aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- a) Mütevazı bir hayatı savunur.
- b) Paranın huzur getirmeyeceğini düşünür.
- c) Aza kanaat etmesini bilir.
- d) Parada pulda gözü yoktur.
- e) Kaygısız bir hayat için para gerekmektedir.

7. Tamamlayalım

Bilinen bir gerçek var ki Anadolu'da birçok yörede halk hekimliği uygulamalarına bugün de başvurulmaktadır...

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu cümlenin devamında gelirse cümleyi anlamsal olarak tamamlar?

- a) Böylelikle modern tıbbın savunduğu bütün tedavi yollarına bakmak gerekir.
- b) Lokman Hekim'e hekimlik bilgisinin Allah tarafından verildiğine inanılmaktadır.
- c) Çünkü geleneksel tedavi yöntemleri, günümüzde çokça eleştiriye maruz kalmaktadır.
- d) Bu uygulamaların en yaygın olanlarından biri bitkisel kürlerdir.
- e) Bundan dolayı geleneksel yöntemlere karşı çıkmak bir tercih meselesidir.

8. Tamamlayalım

Ruhsuz, hissiz, ifadesiz, robot gibi insanlarla dolu bir dünya... Bence hiçbirimizin istediği şey bu değil. Bunun için teknolojinin hayatımıza getirdikleri kadar hayatımızdan götürdüklerini de hep birlikte değerlendirmeli, ayrıntılarıyla tartışmalıyız.

Bu paragraf aşağıdaki cümlelerden hangisiyle sonlanamaz?

- Gelin hep birlikte teknolojinin olumsuz etkilerine karşı mücadele edelim.
- Gelin hep birlikte hayatımızı teknolojinin yönetmesine bir dur diyelim.
- Gelin hep birlikte teknolojinin hayatımızdaki etkilerini masaya yatıralım.
- Gelin hep birlikte hayatımızı teknolojinin ellerine bırakalım.
- Gelin hep birlikte teknoloji üstünde biz hakimiyet kuralım, onun bunu yapmasına izin vermeyelim.

9. Bulalım

Aşağıdaki eşleşmelerden hangisi yanlıştır?

Basit	Türemiş	Bileşik
a) resim	limonsuz	soğukkanlı
b) çocuk	sözlük	Anıtkabir
c) duvar	simitçi	niçin
d) öğretmen	kelebek	hissetmek
e) renk	çıkış	buzdolabı

10. Bulalım

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde -Abilir yeterlilik kipiyle yapılan bileşik fiil cümleye olasılık anlamı katmıştır?

- Balkanlardan gelen soğuk hava dalgası sebebiyle yarın Marmara Bölgesi'ne kar yağabilir.
- Hocam, dönem projemin konusuna karar vermek için sizden birkaç kaynak alabilir miyim?
- Kardeşim henüz dört yaşında olmasına rağmen çok zor besteleri piyanoda çalabiliyor.
- Lütfen ısrar etmeyin, beni sıkı sıkı tembihledikleri için size hiçbir şey söyleyemem.
- Portakal ve elmanın yanında bir kilo da mandalina alabilir miyim?

11. Cevaplayalım

Aşağıdaki eşleşmelerden hangisi yanlıştır?

- Sınav sorularını görünce büyük bir heyecanla kendi kendime "Bunu başarabilirim." dedim. (yeterlilik)
- Konuşmacı bir anda bayılınca tüm dinleyicilerin nutku tutuldu, ona bakakaldılar. (sürerlilik)
- Ben telefonla konuşurken bir anda odadan kayboluverdi. (tezlik)
- Trafik kazasında büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalan ailesi öleyazdı. (yaklaşma)
- Bu gidişle toplam üç ayda istediğim kiloya ulaşabilirim. (gereklilik)

(12-13) Soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

DEHB, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, genellikle çocuklarda ve gençlerde görülen bir rahatsızlıktır. DEHB olsun olmasın hemen her çocukta bu hastalığın belirtilerinden sayılabilecek davranışları görmek mümkündür. Ancak hastalığın teşhisi için çocuğun davranışlarının yaşının altında olup olmadığına dikkat edilir. Yetişkinlerdeyse belirtiler daha farklıdır: Sabırsızlık ve çabuk sıkılma, odaklanma sorunları göze çarpar. Hastalık, kişinin ilişkilerinde sorunlar yaşamasına neden olur.

12. Cevaplayalım

Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- a) DEHB'nin açılımına
- b) DEHB'nin belirtilerine
- c) DEHB'nin teşhisine
- d) DEHB'nin tedavisine
- e) DEHB'nin yaşa göre görülme sıklığına

13. Cevaplayalım

Aşağıdakilerden hangisi bu metinden çıkarılabilecek bir sonuçtur?

- a) DEHB çeşitli tedavi yöntemleriyle iyileştirilebilecek bir hastalıktır.
- b) DEHB yetişkinlerde, çocuk ve gençlere oranla daha az karşılaşılan bir rahatsızlıktır.
- c) Çocuklardaki sabırsız tutum DEHB ile ilişkilendirilmektedir.

d) Hemen her insanda dikkat eksikliği ve odaklanamama sorunu vardır.

e) Çocuğun davranışları yaşının üstündeyse DEHB'den şüphelenilir.

14. Cevaplayalım

Metinde geçen "göze çarpmak" deyiminin anlamı hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- a) dikkat çekmek
- b) beğenilmek
- c) rahatsızlık vermek
- d) önemsenmemek
- e) değer kaybetmek

15. Cevaplayalım

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili ifade yanlış anlamda kullanılmıştır?

- a) İlaçlarını kullanmaması hastalığının ilerlemesine neden oldu.
- b) Gazetede ki habere göre bir hasta yanlış tedavi yüzünden felç olmuş.
- c) Kazaya sebeplenen sürücü yakalanıp gözaltına alındı.
- d) Hastalığın erken teşhisi sayesinde hastanın hayatı kurtuldu.
- e) Yaralıya müdahale edilmesi kan kaybının az olmasına yol açtı.

YESEVİ TÜRKÇE

C1

4. BÖLÜM

YAZI - YORUM

İNSANIN ANLATMA VE YAZMA İHTİYACI

01 Okuyalım ve Dinleyelim

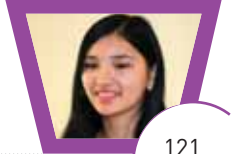
ANLATMA VE YAZMA İHTİYACI

Dünyadaki tüm canlı varlıklar bir şeyleri anlatmak ihtiyacı hisseder. Hatta cansız varlıkların dahi bir dili vardır ve kendilerince bize bir şeyler anlatır. Yağmurdan önce hava kararır, inceden bir rüzgâr esmeye başlar. Gökyüzü, birazdan yağmur yağacağını anlatır. Depremden önce küçük şiddette sarsıntılar olur. Yeryüzü, büyük bir felaketi önceden haber verir böylece. Biz insanların anlatma ihtiyacı ise çoğunlukla daha karmaşıktır. Çünkü bu ihtiyacımızın temelini, düşünebilme kabiliyetimiz oluşturur. Burada Descartes'ın "Düşünüyorum, öyleyse varım." sözünü hatırlayalım. Filozofa göre: "Düşünmek, insanoğlu için varlığın kanıtıdır." O hâlde düşünmenin kanıtı da düşünceleri sözle veya başka bir araçla ifade etmektir, diyebiliriz. Duygu, düşünce, bilgi ve tecrübelerimizi anlatmak için kullandığımız bu araç, bazen resim bazen dans bazen şiir bazen yazı olmuştur. Ancak şüphesiz resim, söz ve yazı bu araçların en yaygınlarındandır.

Sözlü dilin tarihi neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir, denir. Ancak sözün kökeni aslında hâlâ bir muamma. Sesin söze dönüşmesi öyle kolay olmamıştır büyük ihtimalle. Bu, uzun zaman almıştır. Rivayete göre insanoğlunun anlamsız seslerden anlamlı bir birlik ürettiği ilk gösterge, en temel ihtiyacımız: Ekmek. Herhâlde sonrasında doğal felaketlerden korunmak için edilen dualar ve yapılan ayinlerde kullanılan büyülü sözler gelmiştir. Peki, sizce ses söze, söz de yazıya dönüşünceye kadar geçen sürede insanlar anlatma ihtiyacını nasıl gidermiştir? Öyle ya bir bölge tehlikelidir, içlerinden biri de bunu tecrübe etmiştir veya bir bölgede içilebilir su keşfetmiştir. Bunu diğerlerine anlatmak gerekir. Kaynaklara göre böyle durumlarda insanlar belli işaret ve sembollerini taşlara, ağaçlara veya mağara duvarlarına kazıyarak birbirlerine görgü, bilgi ve tecrübe aktarmışlar böylece anlatma ihtiyaçlarını karşılamışlardır.

Kutsal kitaplardan biri; "Sözden önce yazı vardı." der. Bu iddia muhtemelen ünlü "Söz uçar, yazı kalır." sözünde de vurgulanan, yazının söze göre daha kalıcı olmasıyla ilgilidir. İnsanoğlu başlarda kanlı savaşların ardından barışı korumak için yazılı anlaşmalar hazırlamış, amansız hastalıklardan korumak için şifalı iksirlerin tariflerini yazıya dökmüştür mesela. Yani kalıcılığın hayati önem taşıdığı konularda yazmak, bir zorunluluktan kaynaklanmıştır. Ama insan, bu türden bir zorunluluk olmadığı hâlde niye "yazar" ki? Neden sözle değil de yazıyla anlatım yolunu tercih eder? Nedir insanoğlunu yazmaya sevk eden şey? İnsan, varlığını kalıcı bir şekilde hissetmek için yazar bence. Varlığını hissetmek ve varlığını diğerlerine bildirmek için...

Türk roman yazarı Oğuz Atay'ın "...belki de anlatmaya çalıştın birilerine. Kim bilir belki de anlatmadın..." sözünü kanıtlarcasına; derdini kimselere anlatamayanlar, anlattığı hâlde anlaşılamayanlar, çağının çok ötesinde söyleyecek sözü olan büyük yazar, şair, filozof ve devlet adamları için yazmak, kuşkusuz vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Pek çok yazar; susarak yazmayı, yazarak anlatmayı ölümcül bir tutkuyla tercih eder üstelik. Öyle ki "Yazmasam çıldıracaktım." der, bir hikâyesinde ünlü yazar Sait Faik.

Peki, ya bizler? Biz sıradan insanlar için de susarak yazmak, yazarak anlatmak; ekmek gibi su gibi bir ihtiyaç değil midir? Aşklarını yavuklularına söylemekle, gökyüzüne haykırmakla yetinmeyip duvarlara yazan, ağaçlara kazıyan âşıklar için de yazmak vazgeçilmez bir ihtiyaç olmalı. Sanatını, isteğini, duygu ve düşüncesini, resim ve yazıyla duvarlara anlatan sokak sanatçısı için de yazmak bir ihtiyaç. Hatta yemek yapmadaki maharetleriyle kulağın kulağa nam salıp, yemek tariflerini nesilden nesle aktarmak isteyen ev hanımları için bile böyle... Pek çoğumuzun söyleyecek pek çok şeyi var artık. Sözlerimizle tanınmaya, anılmaya, ihtiyacımız var. Şayet "söz uçucu, yazı kalıcıysa" bizim susarak yazmaya, yazarak anlatmaya ihtiyacımız var.

02 Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi "Düşünüyorum, öyleyse varım." sözüyle paralel bir anlama sahip değildir?

- a) Düşünebilmek için varolmak gerekir.
- b) Varolan bütün varlıklar düşünebilme yeteneğine sahiptir.
- c) Düşüncenin olduğu yerde varoluştan şüphe edilemez.
- ç) Düşünme eylemi, varlığın ispatı olarak gösterilebilir.

2. "İnsanın kendini yerinde ve doğru ifade etmesinin hayati önemi vardır. Söz ağızdan bir kere çıktı mı geri dönüşü de yoktur. Bir söz bizi başarılarla ulaştırıp mutlu edebilirken büyük sıkıntılara da neden olabilir."

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki düşüncelerle uyushmaktadır?

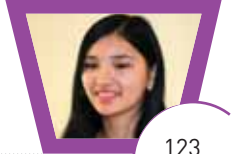
- a) Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı. (Yunus Emre)
- b) Susmak mânâ eksikiğinden değil, belki mânânın derinliğindedir. (Mevlânâ)
- c) Yerinde söz söyleyen özür dilemek zorunda kalmaz. (Fatih Sultan Mehmet)
- ç) Bilirken susmak, bilmezken söylemek kadar çirkindir. (Eflatun)

3. "Yazmasam çıldıracaktım." **diyeni birisi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- Kendini yazarak ifade etmek isteyen birisidir.
 - Yazmak, bu kişinin rahatlmasını sağlamaktadır.
 - İletişim türleri içinde en çok yazılı iletişimi benimsemiştir.
 - Yazmamak bu kişiyi delirme noktasına getirebilmektedir.
4. **Okuduğunuz metne göre aşağıdakilerden hangisi insanoğlunun yazma nedenleri arasında yer alamaz?**
- Kendi varlığını ölümsüzleştirmek için
 - İnsanlara kendinden bir şeyler aktarabilmek için
 - Yazının kalıcı olduğunu düşündüğü için
 - Kutsal kitabın etkisinde kaldığı için
5. "Söz uçar, yazı kalır." **cümlesi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- Sözlü ve yazılı iletişim karşılaştırılmıştır.
 - Sözlü ve yazılı iletişim arasındaki farklılık ifade edilmiştir.
 - Sözün geçiciliği, yazının kalıcılığı vurgulanmıştır.
 - Sözün etkisinin yazıya göre zayıf olduğu belirtilmiştir.

03 Cevaplayalım

1. **Metinde cansız varlıkların bile bize bir şeyler anlatmaya çalışmasıyla ilgili doğa olaylarından örnekler verilmiştir. Konuyla ilgili siz de bir örnek verebilir misiniz?**
-
-
2. **Duygu, düşünce, deneyim ve bilgileriniz aktarmada kendinizi en rahat ve etkili ifade edebildiğiniz araç hangisidir? Neden?**
-
-
3. **Metin yazarının "İnsan, varlığını kalıcı bir şekilde hissetmek için yazar bence." düşüncesine katılıyor musunuz? Sizce insan niçin yazar?**
-
-

123

YESEVİ
TÜRKÇE**K1 Konuşalım****ANLATAMIYORUM**

*Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısrararımda;
Dokunabilir misiniz,*

*Göz yaşlarıma, ellerinizle?
Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.*

*Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.*

Orhan Veli Kanık

Yukarıdaki şiiri okuyunuz. Bu şiirin size neleri çağrıştırdığını sözlü olarak ifade ediniz. Siz de yaşamınızda "kelimelerin kifayetsiz kaldığı" durumlarla karşılaştınız mı? Böyle durumlarda kendinizi nasıl ifade edersiniz?

D1 Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi dinlediğiniz metinden çıkarılabilecek bir sonuç değildir?

- a) İnsanlar eskiden taşların üstüne yazı yazıyordu.
- b) Yazı sadece seslerin şekillerle sembolleştirilmesi işidir.
- c) İnsanoğlunun gelişimini sağlayan bilgiler yazıyla aktarılmıştır.
- ç) Yazı sadece bilgi aktarmaz, duygu dünyamıza da katkıda bulunur.
- d) İnsanoğlu sürekli kendini geliştirmektedir.

2. Bilgi ve tecrübe birikiminin sonraki nesillere aktarılması sonucu aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmez?

- a) Bilim ilerlerler.
- b) Hastalıklar kolayca tedavi edilir.
- c) Doğru bilinen yanlışlar düzeltilir.
- ç) İnsanoğlu devamlı ilerler.
- d) Bilinmeyenler giderek azalır.

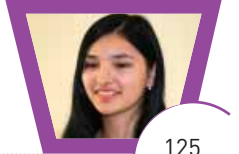
3. Dinlediğiniz metinde geçen öyküde, aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- a) Dilencinin sağlığıyla ilgili bir durumuna
- b) Dilencinin kazancına
- c) Dilencinin nerede dilendiğine
- ç) Dilencinin yaşadığı yere
- d) Dilencinin tabelasında ne yazdığına

4. "Yazının bazen bizi tüm uzaklaştırıp duygu dünyasında bir yolculuğa çıkarır. Bir kapı aralanır ve karşımıza büyümlü bir çıkarır. İşte o zaman, yazıya kelimelerin gücüyle gözlerimiz bizi bizden alan satırlara takılıp kalırken ruhumuzun hafiflediğini ve kelebek oradan oraya gezindiğini hissederiz. Bunu sağlayansa sadece doğru kelimeleri doğru yerlere yazmaktır. "Sadece" diyoruz ama bu, öyle kolay bir iş değildir."

Dinlediğiniz metinden alınan yukarıdaki paragrafta boş bırakılan yerlere hangi ifadeler getirilirse metnin anlamı değişmez?

- a) kuvveti – endişelerden – dünya – aktarılmış – gibi – gerçekte
- b) büyü – korkulardan – yer – geçirilmiş – örneği – hakikatte
- c) etkisi – kötülüklerden – bahçe – bırakılmış – mesela – aslen
- ç) tesiri – şüphelerden – mekan – çevrilmiş – kadar – hiç de
- d) kararlılığı – üzüntülerden – yolculuk – getirilmiş – benzeri – asla

K2 Konuşalım

Mutluluğu ve başarıyı yakalayabilmek için insanlarla doğru ve etkili iletişim kurmaya, insan zihninin nasıl çalıştığını anlamaya ve gerekli durumlarda insanları ikna etmeye ihtiyaç duyarız. Peki, sizin etkili iletişim kurmak ve karşınızdakinin düşüncelerini değiştirmek için kullandığınız yöntemler nelerdir? Aşağıdaki durumlardan birini seçiniz. Canlandırmalar yapınız ve düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

- Tatile gitmek için müdürünüzden izin isteyeceksiniz. Onu nasıl ikna edersiniz?
- Ailenizin onaylamayacağı biriyle evlenmeye karar verdiniz. Ailenizin düşüncelerini nasıl değiştirirsiniz?
- Bir iş görüşmesine gidiyorsunuz. Şartları belirleyen kişi olabilmek için işvereni nasıl etkilersiniz?

Öğrenelim

ANLATIM BOZUKLUĞU-1

Adam, yaşına rağmen **güçlü** ve **kuvvetli** görünüyordu. ✗

güçlü = **kuvvetli**

Adam, yaşına rağmen **güçlü** görünüyordu. ✓

Adam, yaşına rağmen **kuvvetli** görünüyordu. ✓

İnsanoğlu **yaşanmış deneyimlerini** nesilden nesle aktarır. ✗

"**Deneyim**", "**yaşanmışlık**" anlamı içerir.

İnsanoğlu **deneyimlerini** nesilden nesle aktarır. ✓

Y1 Düzeltelim ve Tekrar Yazalım

1. Kör dilenci, geçimini zar zor güçlkle sağlayabiliyordu.

.....

2. Yazar, son eserinde geçmiş anılarından esinlendiğini söylüyor.

.....

3. Belki önümüzdeki hafta sonu yağmur yağabilir.

.....

4. Amcam, en zor zamanlarımda bana yardım ederek elimden tuttu.

.....

5. Hiç olmazsa bari şu çorbayı bitirseydiniz.

.....

YAZI TÜRLERİ

01 Okuyalım ve Dinleyelim

DÜZ YAZI TÜRLERİ

Simgesel düşünebilme kabiliyetimizin zirve noktası olan yazı, insanoğlunun kullandığı iletişim araçlarının en önemlilerindedir. Hiç şüphe yok ki yazının gelişimi, insanın dünya görgüsü ve bilgisinin artmasıyla doğru orantılı olarak ilerler. İnsanlık şiiirden destana, destandan efsane ve masala derken zaman içinde ortaya çıkan farklı ihtiyaçları karşılamak için kendi içinde onlarca türe böler yazıyı. Böylece çeşitli içeriğe, duyguya ve fikre yönelik kullanılan yazı türleri oluşur.

Bugün yazı türlerini, kullanma amacımıza göre resmî yazılar, yarı resmî yazılar ve kurgusal yazılar gibi sınıflara ayırarak ele alıyoruz. Resmîyet içeren ve biçimleri önceden belirlenmiş "dilekçe"yi, "rapor"u, "duyuru"yu ve "özgeçmiş"i resmî yazılara; içeriğinde düşünce ve bilgi aktarma amacı taşıyan "makale"yi, "eleştiri"yi, "deneme"yi ve "söylev"i yarı resmî yazılara; "hikâye"yi, "roman"ı ve "tiyatro"yu ise yaratıcı yani kurgusal yazılara örnek verebiliriz. Bu yazı türlerinin her biri, kendine has kurallara sahiptir. Bu kurallara çeşitli kaynaklardan rahatlıkla ulaşılabilir. Dilerseniz şimdi bazı yazı türlerinin yazılma amacını ve özelliklerini, ilk ağızlardan dinleyerek bilgiyi daha kalıcı kılalım:

Ben Bilge Kağan'ım. Halkımın lideri, ordumun komutanıyım. Tam on yedi yıl devlet yönettim. Onlarca savaşa katıldım. Yüzlerce insana seslendim. Nasihatlerde bulundum onlara. İstedim ki neslimin birliği ve dirliği kalıcı bir şekilde korunsun. Bu sözler yüzyıllarca kaybolmasın. Yeğenim Yolluk Tigin bu sözleri "Bengi Taşlar"a kazıdı. Benden önce olduğu gibi benden sonra da pek çok devlet adamı toplumsal fikirlerini, millî ülküsünü aktardı yazıya. Böylece oluştu "söylev".

Ben ünlü seyyah Evliya Çelebi'yim. Dünyayı dolaşmak, farklı mekânlar görmek ve farklı insanları tanımak istedim. Uzak diyarlara gittim, ilginç yerler keşfettim. Sadece gezip gördüklerimi anlatmak, gezerek öğrenme imkânı olmayanların gözü kulağı olmak istemedim. Aynı zamanda Marco Polo gibi bir "gezi" yazarı olup tanımadığım binlerce insanla da görgümü, bilgimi paylaşmak istedim. Bu sebeple yazdım her seyahatimi. Gördüğüm her mekânın tarihini, iklimini, kültürünü, insanını...

Benim adım Sait Faik. Ben bir hikaye yazarıydım. Kimi zaman göstermek istedim kimi zaman düşündürmek... Okurlarımı sıkmadan onları eğlendirmek istedim kimi zaman. İnsanlar gerçek hayata kısa bir mola versin diye bir çay içimi okunabilecek kısa "hikâye"ler yazdım. Bezen tek bir insanı bazen tek bir olayı okurun gözünde canlandırdım. Yazılı kısa filmler çektim bir nevi. Okurlarımı da metne çektim böylece. Büyük bir zevkle okudu hikâyelerimi sadık okurlarım.

Ben ünlü yazar Cervantes'im. Uzak ülkeleri, kıtaları keşfetti atalarım. Öğrendim ki çok insan, çok yaşam var daha bilmediğim. O insanları tanımak, o yaşamlara tanık olmak istedim. Fakat ömür kısaydı. Vakit çok dardı. Oturdum hayal ettim önce. Farklı insanlara ait ilginç yaşamlar tasarladım zihnimde. Masa başında oturarak ata bindim, dağları aştım, savaştım yel değirmenleriyle. Maceradan maceraya atıldım o masanın başında. Efendi oldum, şövalye oldum, âşık oldum. Pek çok insan tanıdım, pek çok mekân gördüm hayalimde. Uzun uzun yazdım, yazdım. Böylece "roman" türünü ben yarattım.

Ben sürgün asker Napolyon'um. Bazen resmî bir üslupla, devlet adamlarına "mektup"lar yazdım. Ya onlardan bilgi istedim ya da onlara bilgi ulaştırdım böylece. Aileme ve dostlarıma özel mektuplar yazdım samimi bir dille. Hâl hatır sordum, hâlimi bildirdim onlara sevgi ve özlemle. Bazen de açık mektuplar yazarak fikrimi, düşüncemi tüm insanlarla paylaşmak istedim. Tarihe geçti bu mektuplarım. Ama en çok Josephine'e yazdığım aşk, öfke ve sitem dolu mektuplar hatırlandı. Kişisel mektup türüne en çok bu mektuplar örnek verdi.

Ben astronomi ve matematik âlimi Ali Kuşçu'yum. Hayatım boyunca dünyayı ve evreni anlamaya çalıştım. Bu sebeple çeşitli araştırmalar yaptım. Pek çok kaynak taradım. Bana yol gösteren, ışık tutan pek çok değerli bilgiye vâkıf oldum böylece. Bazı sonuçlara ulaştım en sonunda. Kanıtlara dayanan düşüncelerimi ve edindiğim bilgileri nesnel bir üslupla kaleme aldım.. Herkes aynı şeyi anlasın diye sade, sanatsız bir dille yazdım "makale"lerimi. Yanlışlarımı sonraki nesiller düzeltti bazen. Bazen de eksiklerimi tamamladı genç bilim adamları. Böylece bilimin, teknolojinin ve insanlığın gelişimine katkıda bulduk el birliğiyle.

02 Cevaplayalım**1. Okuduğunuz metinde aşağıdakilerden hangisinden söz edilmemektedir?**

- a) Bazı yazı türlerinin, yazarlarının ağzından verilen ayrıntılarından
- b) Yazının, simgesel düşünebilme yeteneğimizin bir sonucu olduğundan
- c) İçeriğine ve kullanım amacına göre yazı türlerinin farklı başlıklar altında ele alındığından
- ç) Yazının ortaya çıkışından bu yana geçen süreçte gösterdiği gelişimden
- d) Yazı dışında insanoğlunun iletişimde kullandığı diğer araçlardan

2. Metinde belirtilen yazı türleri dikkate alınır sa hangi iki yazarın eserleri benzerlik göstermektedir?

- a) Bilge Kağan – Ali Kuşçu
- b) Ali Kuşçu – Cervantes
- c) Evliya Çelebi – Sait Faik
- ç) Cervantes – Napolyon
- d) Sait Faik – Bilge Kağan

3. “Mektup” türüyle ilgili verilen bilgilerden hangisi metne göre yanlıştır?

- a) İhtiyaca göre resmî veya resmî olmayan üslupla yazılabilir.
- b) Yazı türlerinin içinde düşünce ve bilgi aktaran yazılardandır.
- c) Bu türe Napolyon’un mektupları örnek olarak verilebilir.
- ç) Özel mektuplarda samimî bir dil tercih edilebilir.
- d) Şekil özellikleri, mektubun yazılış amacına göre değişir.

4. “Yazılı kısa filmler çektim bir nevi.” cümlesiyle yazar, neyi vurgulanmıştır?

- a) Hikâyelerinin kısa film olarak beyaz perdeye aktarıldığını
- b) Hikâyelerini kısa filmlerden etkilenecek yazdığını
- c) Hikâyelerini kısa bir film gibi okurun gözünde canlandırdığını
- ç) Hikâye yazmanın yanı sıra kısa filmler de çektiğini
- d) Hikâyelerinin sinema filmi senaryoları niteliğinde olduğunu

5. Metne göre Evliya Çelebi’yle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- a) Gezi yazısı türünde yazılar yazmıştır.
- b) Bazı seyahatlerini yazma ihtiyacı duymamıştır.
- c) Gezerek öğrenme imkânı olmayanların gözü kulağı olmak istemiştir.
- ç) Gittiği yerdeki insanlara da bilgi aktarmak istemiştir.
- d) Gezip de öğrendiklerini insanlara anlatmak istemiştir.

03 Bulalım

Aşağıdaki eserlerin hangi türde yazıldığını bulunuz.

“Bakıtsız Jamal”, Mirjakıp Duvlatulı’nın eseridir. Eser, Kazak edebiyatında, **hikâye / roman** türünün ilk örneği kabul edilmektedir. Duvlatulı’nın ayrıntılara ve uzun tasvirlerle pek girmemesi, eserin türüne göre daha az hacimli olmasının nedenidir. Yazar, eserinde kadına yönelik haksızlıkları tartışmaya açmıştır.

1907’de yayımlanmış olan “Murseit Koljazbası”, ünlü Kazak edebiyatçısı Abay Kunanbey’in eserlerini içermektedir. Bu eser, aynı zamanda Kunanbayev’in ölümünden sonra 1907-1995 yılları arasında çeşitli formlarda yayımlanmış **şiir / destan** türündeki eserlerin de ilkidir.

1915 yılında yayımlanmış olan “Nadandık Kurbanı”, Kazak edebiyatında modern **tiyatro / mektup** türünün ilk örneğidir. Yazarı, Kölbay Tögesov’dur. Tögesov, Kazak edebiyatında bu türün atası olarak kabul edilmektedir.

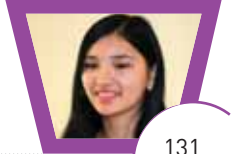

K1 Konuşalım

En çok hangi tür metinleri okursunuz? Neden?

roman / gezi yazısı / makale / eleştiri / deneme
hikaye / biyografi / otobiyografi / söylev / röportaj
mektup / masal / destan / şiir / tiyatro / fıkra /
eleştiri anı / bildiri / günlük ...

D1 Cevaplayalım

1. Birinci ses kaydı hangi yazı türüne örnek olamaz?
a) biyografi
b) otobiyografi
c) roman
2. İkinci ses kaydı hangi yazı türüne örnek olamaz?
a) anı
b) gezi yazısı
c) makale
3. Son ses kaydı hangi yazı türüne örnek olamaz?
a) bildiri
b) mektup
c) makale

D2 Cevaplayalım

1. Dinlediğiniz ses kaydına göre yazar, hangi türde yazılar yazıyor?
a) Makale
b) Şiir
c) Gezi yazısı
ç) Tiyatro
d) Söylev
2. Dinlediğiniz ses kaydında "değmek" ifadesi ne anlatmaktadır?
a) dokunmak, temas etmek
b) bir karşılığı, niteliği, değeri olmak
c) olgunlaşmak, büyümek
ç) bir yere çok yaklaşmak
d) iki şey arasında bağlantı kurmak

3. Dinlediğiniz ses kaydına göre yazar röportajdan sonra ne yapacaktır?
a) İmza gününe gidecek.
b) Türkiye'ye gidecek.
c) Atatürk Kültür Merkezi'ne gidecek.
ç) Türkistan'a gidecek.
d) Dinlenecek.
4. "Yazarımız Türkiye'ye geldiği gibi soluğu burada aldı."

Aşağıdakilerden hangisi anlam bakımından yukarıdaki cümlenin dengidir?

- a) Yazarımız Türkiye'ye geldikten sonra buraya uğradı.
b) Yazarımız Türkiye'ye gelince burada nefes almaya başladı.
c) Yazarımız Türkiye'ye gelir gelmez yaşadığını hissetmeye başladı.
ç) Yazarımız Türkiye'ye geldiği andan itibaren zorluklarla karşılaştı.
d) Yazarımız Türkiye'ye gelir gelmez hemen buraya geldi.

K2 Konuşalım

Sizce ne tür yazılar yazmak zordur? Neden?

Öğrenelim

ANLATIM BOZUKLUĞU-2

Yazarın **nerede**yse tam 30 romanı sinemaya uyarlanmış. ✗

"**Nerede**yse", kesinlik içermez.

Yazarın **nerede**yse 30 romanı sinemaya uyarlanmış. ✓

"**Tam**", kesinlik içerir.

Yazarın **tam** 30 romanı sinemaya uyarlanmış. ✓

Kitabını okuduktan sonra sana veririm. ✗

Kimin kitabı?

Senin kitabını okuduktan sonra sana veririm. ✓

Onun kitabını okuduktan sonra sana veririm. ✓

İhtiyar ağacın altına oturup dinlendi. ✗

Ağaç mı "ihtiyar" yoksa "ihtiyar biri" mi var? İhtiyar (biri), ağacın altına oturup dinlendi. ✓

O, ihtiyar ağacın altına oturup dinlendi. ✓

Y1 Düzeltelim ve Tekrar Yazalım

1. O kitabı inceledikten sonra bana getireceğini söylemişti.

.....

2. Sanırım bu işin sonunda eminim hepimiz zararlı çıkacağız.

.....

3. Kesinlikle bu bilgiyi sizinle paylaşmış olmalılar.

.....

4. Genç polisin arkasından koştuysa da ona yetişemedi.

.....

5. Aşağı yukarı tam iki saattir seni beklemekten ağaç oldum.

.....

Y2 Tekrar Yazalım

Yazar, "O gün **İÇİM İÇİME** sığmıyordu." derken ne söylemek istiyor?

Yani, diyor ki "O gün **çok mutlu**ydum."

1. Sayın Başbakan'ımız konuyla ilgili bizi aydınlattığı için kendilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

.....

2. İki ülke arasındaki dostluğa el uzatmaya kalkışanlar, bunun bedelini ödeyecektir.

.....

3. Bilgilerimi tazelemek için, hiç üşenmem, okuduklarımı tekrar tekrar okurum.

.....

4. Şu pencereleri kapatsak iyi olur, baksana yağmur yağdı yağacak.

.....

5. Zamanında bizim sözümüzü dinlemediği için şimdi başını duvarlara vuruyor.

.....

Y3 Yazalım

Bir gezinizi aşağıdaki bilgileri içerecek şekilde anlatınız.

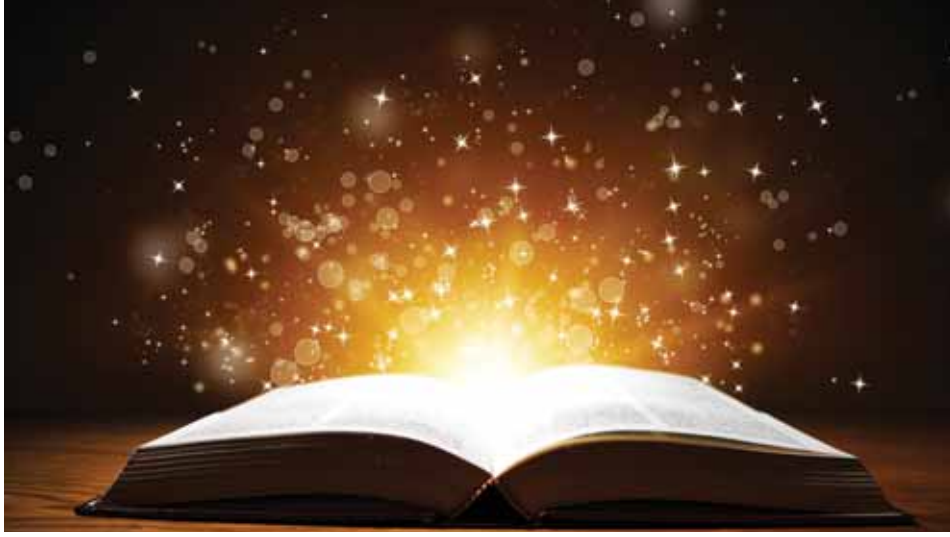
- O yerin coğrafi özellikleri
- O yerin insanları
- O yerin kültürü, gelenekleri
- O yerin yemekleri
- O yerin sıradışı özellikleri
- O yerin görülmesi gereken yerleri

NASIL ANLATALIM?

01 Okuyalım ve Dinleyelim

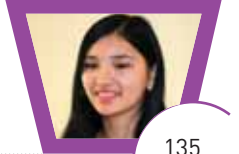
ANLATIM BİÇİMLERİ

Ünlü halk ozanı Yunus Emre'nin "Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı" ilkesinden hareketle, hepimiz kendimizi en doğru şekilde ifade etmenin peşine düşeriz. Bu sebeple ister sözle, ister yazıyla her ne anlatıyorsak onun çok iyi anlaşılmasını ve hafızada kalmasını isteriz. Yani daha etkileyici bir anlatıma sahip olmayı amaçlarız. Bunun için belli üslup özelliklerine göre farklı formlar kazanmış anlatım biçimlerini kullanırız. Hem yazıda hem de günlük konuşmalarımızda -farkında olarak veya olmayarak- bu anlatım biçimlerinden sık sık yararlanırız. Anlatım biçimlerini özellikle sözlü dilde kullanabilmek, belli bir olgunluk da gerektirmez üstelik. Çocukken "Babamın, annemin adı şu. Kardeşlerim şöyle insanlar." gibi cümlelerle hepimiz hayatımızla ilgili açıklamalar yapmışızdır veya hakkımızda verilmiş yanlış bir kararı değiştirmek için insanlarla hararetle hararetle tartışmış, kendimizi savunmuşuzdur mesela.

Çocukluktan itibaren yararlandığımız anlatım biçimlerine, yazıda elbette daha planlı bir şekilde yer verilir. Yazar, olgunlaştıkça da bunları kullanmada ustalaşır. Burada sözü geçen anlatım biçimleri "açıklayıcı, tartışmacı, betimleyici ve öyküleyici" sınıflarla anılır. Bir yazıda tek bir biçim de birden çok biçim de kullanılabilir. Birden çok anlatım biçiminin kullanıldığı yazılarda, hangisinin baskın olduğunu anlamakta zaman zaman zorlanırız. Önemli olan bazı ipuçlarından yola çıkarak yazının ağırlıkla hangi anlatım biçimini taşıdığını seçebilmemizdir. Böylece yazarın o yazıyı hangi amaca yönelik yazdığını anlar, daha doğru değerlendirebiliriz. Şimdi anlatım biçimlerinin özelliklerine kısaca bir göz atalım:

Açıklayıcı anlatımda yazarın amacı okura bilgi vermektir. Yazar, bilgi verdiği konunun tam olarak anlaşılmasını ister. Bu sebeple sanatlı ifadelerden özellikle kaçınır. Ele aldığı konuyla ilgili "Kimdir?", "Nedir?", "Niçin?" veya "Nasıl?" sorularına uygun cevaplar vererek konunun anlaşılmasını kolaylaştırır. Tanımlamalar yapar. Bazen karşılaştırma yoluna gider, bazen de konuyla ilgili örnekler verir. Ansiklopediler, ders kitapları, gazeteler ve sözlükler açıklayıcı anlatım biçimi esasıyla yazılır. Makale, deneme, eleştiri ve röportaj gibi yazı türlerinde de bu anlatım biçimi yoğun olarak kullanılır.

Tartışmacı anlatımda amaç belli bir görüşü savunmak ve okuru da bu görüşün doğruluğuna inandırmaktır. Bu anlatım biçiminin açıklayıcı anlatımla benzer pek çok unsuru vardır. Ancak ondan ayrılan en belirgin yanı, yazarın kanıtlar sunarak var olan inancı değiştirmeye çalışmasıdır. Bunu yaparken yazar tanık gösterme, örnekendirme ve kanıtlama gibi yollara başvurur. Deneme, eleştiri hatta roman ve hikâyelerde bile bu anlatım biçimi kullanılabilir. Yeter ki ortada zıt fikirlerin çatıştığı, üzerinde fikir birliği edilmemiş bir konu bulunsun.

Betimleyici anlatımı kullanan yazarın amacı göstermek; yani bir varlığı şekliyle, dokusuyla, kokusuyla veya sesiyle okurun gözünde canlandırmaktır. Bu açıdan betimleyici anlatımı “sözcüklerle çizilen resimler” olarak da tanımlayabiliriz. Bunun için gözle görebileceğimiz nitelikleri de anlatabilir yazar, iç dünyamızla kavrayabileceğimiz izlenimleri de dile getirebilir. Bazen yazar objektifin arkasındaki bir fotoğrafçı gibidir. Gözü ne görüyorsa onu betimler okur için. Coğrafya gibi ders kitaplarının, gezi yazılarının üslubu bu biçimde oluşturulur. Bazen de yazar elinde fırçasıyla bir varlığın karşısında ve tuvalinin başında bir ressama dönüşür. Bu sefer gördüğünü değil, gördüğü varlığın zihninde bıraktığı etkiyi resmetmektedir. Roman, hikâye gibi edebî türlerde en çok kullanılan anlatım biçimidir. Çünkü bu türler kurgusal ve son derece kişiseldir.

Öyküleyici anlatımda ise amaç bir olayı anlatmak ve bu olayı okurun gözünde canlandırmaktır. Bu olay gerçekte olmuş da olabilir, olması muhtemel bir olay da ele alınabilir. Yazar gerçek bir olayı anlatıyorsa okura bilgi vermeyi kurgusal bir olayı anlatıyorsa okurun duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmeyi amaçlar. Yazarlar anıları, gezi yazılarını, yaşam öykülerini, hikâye ve romanlarını yazarken daha çok bu anlatım tarzından yararlanırlar.

02 Cevaplayalım

1. Metne göre insanlar kendilerini doğru ve etkili anlatabilmek için nelere dikkat ederler?

.....

.....

2. Metinde geçen anlatım biçimlerinin özellikleri nelerdir?

.....

.....

3. Metne göre yazarların tercih ettikleri anlatım biçimlerini desteklemek için kullandıkları düşünceyi geliştirme yolları nelerdir?

.....

.....

4. Metinde geçen “sözcüklerle resim çizmek” ifadesinden ne anlıyorsunuz?

.....

.....

03 Bulalım

Aşağıdaki paragraflarda düşünceyi geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır?

örneklendirme / karşılaştırma / tanımlama / tanık gösterme / açıklama / kanıt gösterme

1. "Hayatımızın pek çok alanında olduğu gibi şiir tarihimiz de önyargılarla malul. İdeolojik tutumlarımızdan veya kasıtlı 'kör bakış'larımızdan kaynaklanan bu önyargılar, Türk şiirinin seyrini bir bütün olarak görmemize bir türlü izin vermiyor..." (.....)

Mustafa Kurt, "Erdem Bayazıt'ın 'Vicdan Burcu', Karabatak, 22 Ocak 2015.

2. "Yaptığımız araştırmalara göre sınıçlar, Kırgız Türklerinde âşıklık geleneğinin günümüzdeki temsilcileri olan akınların, bakışlardan sonraki en eski tipleridir. Yazılı kaynaklara göre Kırgız Türklerinde sınıçlık geleneğinin ilk temsilcileri Tolubay Sınıç ile Sançı Sınıç'dır..." (.....)

Nezir Temür, "Kırgız Türklerinde Sınıçlık Gleneği ve Tolubay Sınıçı", Bilig, Güz 2004, Sayı 31.

3. "Şöyle diyelim: Ben bir kişiyim. Ne yaparsam yapayım, maddi şartlar dahilinde takdir-i ilahiden payıma düşen bu bir kişilik hayatı yaşıyorum, yaşayacağım. Ama insanım ve isterim. Dahasını isterim, ötesini isterim..." (.....)

Naime Erkovan, "Türk Edebiyatının Romanla İlişkisi, Sancılı Bir İlişkidir' M. Fatih Andi", Karabatak, 14 Kasım 2015.

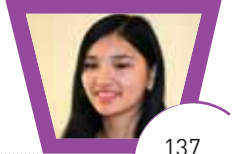

K1 Konuşalım

Aşağıdaki konulardan birini seçiniz. Karşıt iki görüş oluşturacak gruplar kurunuz ve seçtiğiniz konuyla ilgili düşüncelerinizi ifade ediniz.

- Geleceğe değil, geçmişte ne olduğuna bakmalıyız.
- Devlet kurumları özelleştirilmelidir.
- Halkın doğruyu öğrenme hakkı, ulusal güvenlikten daha önemlidir.
- Ötenazi her yerde yasal olmalıdır.

D1 Bulalım**betimleyici / öyküleyici / tartışmacı / açıklayıcı**

1. Birinci ses kaydında anlatım biçimi kullanılmıştır.
2. İkinci ses kaydında anlatım biçimi kullanılmıştır.
3. Üçüncü ses kaydında anlatım biçimi kullanılmıştır.
4. Son ses kaydında anlatım biçimi kullanılmıştır.

D2 Cevaplayalım**1. Dinlediğiniz metinde hangi iki anlatım biçimi kullanılmıştır?**

- a) öyküleyici - betimleyici
- b) açıklayıcı - tartışmacı
- c) betimleyici - açıklayıcı
- ç) öyküleyici - tartışmacı

2. Dinlediğiniz metinde yapılan tasvirlerde hangi duyudan yararlanılmamıştır?

- a) görme
- b) tatma
- c) dokunma
- ç) işitme

3. Dinlediğiniz metindeki anne için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- a) Zor bir hayat sürmektedir.
- b) Henüz okula gitmeyen iki oğlu vardır.
- c) Her şeye rağmen umutları vardır.
- ç) Kocasını kaybetmiştir.

4. Dinlediğiniz metne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Kadının küçük oğluna verecek yemeği yoktur.
- b) Metinde anlatılanlar bahar mevsiminde geçmektedir.
- c) Kadının küçük oğlunun ismi Ömer'dir.
- ç) Anne, çocuklarıyla büyük şehirden ayrılmayı planlıyor.

K2 Konuşalım

Soldaki görseli inceleyiniz. Betimleyici anlatımın esaslarını dikkate alarak bu görseli tasvir ediniz.

Sağdaki görseli inceleyiniz. Öyküleyici anlatımın esaslarını dikkate alarak bu görseli hikayeleştiriniz.

Öğrenelim

ANLATIM BOZUKLUĞU-3

İzinsiz inşaata girmek tehlikeli ve yasaktır. ✗

Anlatılmak istenen "izinsiz inşaat" mı, "inşaata izinsiz girmek" mi?

İnşaata izinsiz girmek yasaktır. ✓

Saçın ne kadar büyümüş! ✗

Saç büyüzmez, uzar.

Saçın ne kadar uzamış! ✓

Y1 Düzeltelim ve Tekrar Yazalım

1. Eski Ankara Valisi Mehmet Kılıçlar ile henüz görüşemedik.

.....

2. Bu yarışmada okulumuzu beş doktoralı öğrenci temsil edecek.

.....

3. Kahvemi alıp yeni işime başlamıştım ki kapı çaldı.

.....

4. Yağışlar başlamazsa nehirlerde kuraklık görülecek.

.....

5. Bu yıl memur fiyatlarına %10 zam yapıldı.

.....

6. Lütfen, her şeyi en ince ayırımına kadar anlat!

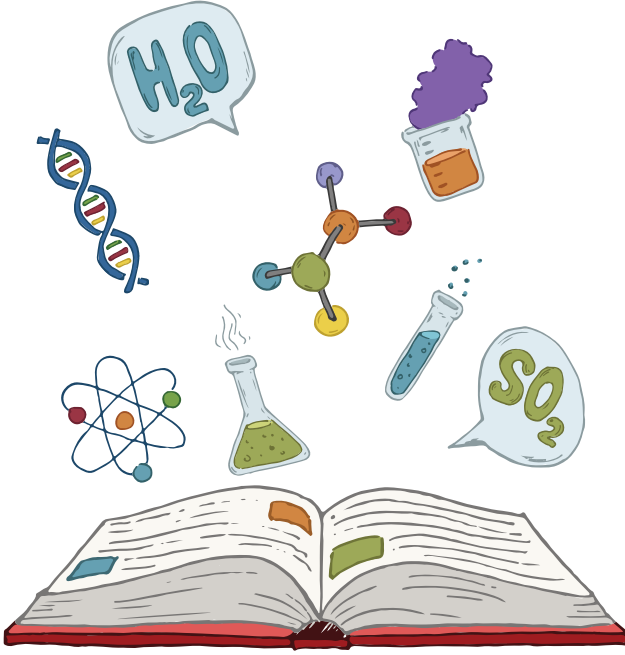
.....

BİLİMSEL YAZILAR

01 Okuyalım ve Dinleyelim

BİLİMSEL YAZI NASIL YAZILIR?

Bilimsel yazılar araştırma sonucunda ulaşılan bilgiyi öğreten veya var olan yanlış düzelteren yazılardır. Bu yazılar; bilim adamları, araştırmacılar ve bilimsel meraka sahip olan kişilerce yazılır. Bilimsel makaleler, tezler, teoriler, toplantı özetleri, konferans raporları ve tutanaklar bu tür yazılar arasında yer alır.

Bilimsel bir yazının nasıl yazılacağına dair bir dizi teknik kural vardır. Söz konusu kurallara geçmeden önce bu yazıların neden yazıldığına bakalım: Genel bir ifadeyle bilimsel yazıların bir buluşu, bir araştırmayı veya tecrübe sonucunda ulaşılan bulguyu paylaşmak amacıyla yazıldığı söylenebilir. Özelde ise insanoğlunun öğrenme ve anlamlandırma merakı, bu tür yazıların varoluş nedeni olarak gösterilebilir.

Bilim, insanoğlunun merakı sayesinde ilerlemiştir. Ancak burada bahsedilen “merak”, giderildiği takdirde kimseye yarar sağlamayacak “anlık merak” değildir. Bahsi geçen “merak”; ilkel ihtiyaçların ötesini düşünme kabiliyetine sahip olan, okuyan ve araştıran kişilerde bulunan bir mizaç özelliğidir. Bu türden bir merakla sahip olan kişi, araştırmaya başlar. Araştıran insan, çeşitli kaynaklara yönelir. Zihni, bilgi parçacıklarıyla dolar. Yetkin bir bilinç bu aşamada bilgileri sentezlemeye başlar. Sentezlenen bilgiler bütünü, bilimsel bir hükme dönüşebilmek için kanıt arar. Doğru kanıtlara ulaşıncaya kadar yüksek geçerliğe sahip yargılar belirir insan zihninde. Herhangi bir konuda ulaşılan bu yargılar artık paylaşılmaya muhtaçtır. Çünkü insan bilip öğrendiğini paylaşmak ister. Bilimsel bir paylaşımın ise uluslararası geçerliğe sahip usulleri vardır. Peki, bu usuller ışığında bilimsel bir yazı nasıl oluşturulmalıdır?

Her şeyden önce araştırmacı, konuyu ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre seçmelidir. Sonra yazıyı sağlıklı bir şekilde oluşturabilmek için zaman ve araştırma imkânını göz önünde bulundurarak konuyu sınırlamalıdır. Önce uzun bir kaynak araştırması yapılmalıdır. Böylece konuyla ilgili pek çok kaynağa ulaşılabilir. İstatistikler, gazeteler, dergiler, sözlükler ve ansiklopediler bu kaynaklardan bazılarıdır. Burada araştırmacının kaynaklardan bir seçki yapması ve kaynakları içeriklerine göre sıralaması gerekir. Araştırmacı seçtiği kaynakları okurken usulüne uygun notlar almayı da ihmal etmemelidir. Notlar ne kadar iyi alınırsa araştırmacının yazılması o derece kolaylaşacaktır. Kaynakların taranması bittikten sonra araştırmacının elde ettiği verileri, aldığı notları sıraya koyması gerekir. Notların doğru sıralanması yazma işini hafifletecek ve yazının anlaşılmasını sağlayacaktır.

Okur, yazının içinde ne bulacağını başlıktan anlamak ister. Bu sebeple araştırmacı yazının konusuna uygun bir başlık seçmelidir. Başlık seçiminde mecazdan uzak durulmalıdır. Bilimsel yazıların en çok okunan kısımları girişleridir. Bu sebeple giriş, dikkatli bir şekilde oluşturulmalıdır. Girişte araştırmacı konunun doğru ve kolay anlaşılması için temel bilgiler vermelidir. O alanda yapılan incelemelerin, araştırmaların son durumunu belirtmelidir. Araştırmacının amacını, içeriğini anlatmalıdır. Yazıyı oluştururken hangi yöntemi seçtiğini, sebepleriyle izah etmelidir. Araştırmacı metninde açıklama, kısaltma ve özel işaretler kullandıysa bunları da giriş bölümünün sonuna, alfabetik sırayla eklemelidir.

oluşturur. Bu bağlamda aşağıdaki referanslardan söz edilebilir:

1. "Allah kaldıramayacağımız hiçbir yükü yüklemez. Yaşadığımız her şeyle baş edebilecek güce sahibiz" şeklinde kaynağını Kur'an-ı Kerim'den alan yaklaşım, 2. Hz. Muhammed'in "Allah dermanını yaratmadan bir derdi yaratmamıştır.", "Her derdin dermanı vardır" anlamındaki sözlerinden oluşan Tıbb-ı Nebevi yaklaşımı, 3. Anadolu kültüründeki "Hak şerhleri hayr eyler, zan- netme ki gayr eyler, Arif onu şeyr eyler, Mevla görelim neyler, neylerse güzel eyler" gibi özlü sözler.⁴

➤ **Manevi bağlılığın niteliği:** İnsan doğumundan itibaren çevresindeki kişilerle kurduğu ilişkiler neticesinde zihninde bağlanma ile ilgili semalar oluşturmakta ve bu semalar onun Tanrı ile kurduğu bağın niteliğini belirlemektedir. Bu niteliğe etki eden diğer önemli unsur ise, inanılan dinin Tanrı anlayışıdır. Bu noktada farklı dinler tarafından sunulan Tanrı anlayışları, mensuplarında farklı Tanrı tasavvurları ve doğal olarak farklı bağlanma biçimleri ortaya çıkarır.⁵ Yapılan araştırmalar, "Tanrı'ya güvenli bağlanma, olumlu Tanrı algısı ve kendilik algısının psikolojik iyi olma halini desteklediğini; ölüm kaygısı, Tanrı'ya kaygılı bağlanma, Tanrı ile ilişkiler ve boyun eğiciliğin ise psikolojik iyi olma halini düşürdüğünü göstermektedir."⁶ Bu çerçevede, korkuya dayalı bir Tanrı algısında her şeyi dar kalıplarla görme ve reddetme eğilimi artmakta; bu durum kendine ait zayıf özgüven duygusu ve kaygıyı beslemektedir. Bu şekilde ortaya çıkan dindarlıkta genelde mazojist eğilimler de artmaktadır.⁷

Görüldüğü gibi, Tanrı ile kurulan ilişkinin cezalandırıcı, korku duyulan bir anlayışa dayanması, bireyin psiko-sosyal sağlığını ve psikolojik iyi olma halini negatif yönde etkilemektedir. Dahası, bu ilişkinin, "almak için vermek"⁸ şeklinde bir pazarlık ilişkisine

⁴ Bu içeriği hastalarla yaptığı ikili danışmanlık hizmetinde kullanan Öznur Özdoğan'ın tecrübeleri için bkz. "Hastalıklara Manevi-Psikolojik Yaklaşım", http://www.manevi-bakim.com/bilim_alanlari/manevi_bakim/makale_05.asp, Erişim tarihi: 07.11.2016.

⁵ Bkz. Nuran Erdoğan Korkmaz, Bağlanma, İnsan Tanrı ilişkisi ve Psikolojik İyi Olma, Ankara: Otorite Yayınları, 2014, ss. 48-56.

⁶ Erdoğan Korkmaz, Bağlanma, İnsan Tanrı ilişkisi ve Psikolojik İyi Olma, s. 147.

⁷ Erdoğan Korkmaz, Bağlanma, İnsan Tanrı ilişkisi ve Psikolojik İyi Olma, s. 144.

⁸ Faruk Karaca, Dini Gelişim Teorileri, İstanbul: DEM Yayınları, 2007, s. 205.

Araştırmacı ele aldığı konuyu, yazının ana metin kısmında anlaşılır bir şekilde anlatmalıdır. Verilerini sıralamalı ve veriler ışığında fikrini/tezini ispat etmeye çalışmalıdır. Gerektiğinde alıntı yapıp kaynak gösterebilir. Bazen de okuru aydınlatmak için açıklamalar yapabilir. Bilimsel yazılarda kaynaklar ve yapılan açıklamalar sayfa sonunda yer alır. Bunlara dipnot denir. Dipnotlar yazıda geçen bir söz veya sözcükle ilgili, yazıya eklenen kısa cümlelerdir.

kapsamındaki düzenlemelerin uzman kişiler tarafından yapılarak belirli bir standarda kavuşturulmasının önemi ve aciliyeti ortadadır.

Kaynaklar

Ayten, Ali, *Tanrı'ya Sığınmak: Dini Başa Çıkma Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, İstanbul: İz Yayınları, 2012.

Karagül, Arslan, "Manevi Bakım, Anlamı, Önemi, Yöntemi ve Eğitimi, Hollanda Örneği", *Dini Araştırmalar Dergisi*, Ocak- Haziran 2012, C. 14, S. 40, ss. 5-27.

Kavas, Erkan ve Nurgül Kavas, "Manevi Destek Algısı (Mda) Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği", *Turkish Studies: International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/2, Winter 2014, ss. 905-915.

Karaca, Faruk, *Dini Gelişim Teorileri*, İstanbul: DEM Yayınları, 2007.

Erdoğan Korkmaz, Nuran, *Başlanma, İnsan Tanrı ilişkisi ve Psikolojik İyi Olma*, Ankara: Otorite Yayınları, 2014.

Özdoğan, Öznur, "Hastalıklara Manevi-Psikolojik Yaklaşım", http://www.manevibakim.com/bilim_alanlari/manevi_bakim/makale_05.asp, Erişim tarihi: 07.11.2016.

Nazım, Yusuf, "Palyatif Bakımda Diyanet İşleri Başkanlığının Rolü", <http://www.tkhk.gov.tr/Dosyalar/ff311747ef734a7bb60c391b890f4a3.pdf>, Erişim tarihi: 12.12.2016.

Sonuç bölümünde ise araştırmacı, bulgularını ortaya koymalı ve bunların yorumunu yapmalıdır. Çalışmanın bilimsel ilerlemeye nasıl katkı sağlayacağını anlatır. Bu bölümde, başvurulan kaynaklar mutlaka belirtilmelidir. Araştırmacı bu kaynaklara ait künye bilgilerini yazının kaynaklar kısmında, alfabetik sırayla göstermelidir.

Bilimsel yazılarda üslup diğer yazılara göre daha ciddi ve yoruma kapalı olmalıdır. Bu yazılar konunun uzmanı tarafından nesnel bir anlatımla yazılmalı, sağlam kanıtlara dayanmalıdır. Kesin hükümler içermeli ve anlaşılır bir dile sahip olmalıdır. Bilimsel üslup özelliklerine, dil ve teknik kurallarına uyularak oluşturulan bir yazı önemine önem, değerine değer katar.

02 Cevaplayalım

1. "Bilimsel yazı"

Yukarıdaki cümle, metne göre hangisiyle sürdürülemez?

- a) araştırmalar sonucunda yazılan yazıdır.
- b) yazmanın belli başlı birtakım teknik kuralları vardır.
- c) neyle ilgiliyse o konuya uygun bir başlık seçilmelidir.
- ç) yazmak için bilim adamı olmak gerekir.
- d) insanoğlunun öğrenme ihtiyacı sonucu ortaya çıkmıştır.

2. Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek bir sonuç **değildir**?

- a) Bilimsel yazılar zaman zaman doğru bilinen yanlışları düzeltmek için yazılır.
- b) Araştırma sırasında kaynaklar taranırken notlar da alınmalıdır.
- c) Doğru alınan notlar, bilimsel bir çalışmanın yazım aşamasını kolaylaştırır.
- ç) İçinde merak duygusu olan herkes bilimsel bir yazı yazabilir demektir.
- d) Bir yazının bilimsel olabilmesi için kanıtlarla desteklenmesi gerekmektedir.

3. "Her bilimsel yazıda vardır."

Yukarıdaki cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanamaz?

- a) giriş bölümü
- b) sonuç bölümü
- c) kaynakça
- ç) dipnotlar
- d) kısaltmalar

4. "Bilimsel bir yazıda başlık seçerken"

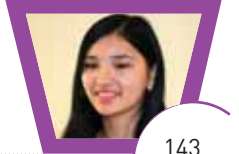
Yukarıdaki cümle metne göre aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanabilir?

- a) başlığın mecaz anlam içermemesine özen gösterilmelidir.
- b) mümkün olduğunca kısa başlıklar tercih edilmelidir.
- c) başlık kapalı bir anlam içerecek ifadelerden seçilmelidir.
- ç) okurun dikkatini çekebilecek türde bir başlık yeğlenmelidir.
- d) ele alınan konunun sonucunu içeren bir başlık kullanılmalıdır.

5. "Bilimsel bir paylaşımın ise uluslararası geçerliğe sahip **usulleri** vardır."

Bu cümlede altı çizili söz yerine aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- a) şekilleri
- b) yöntemleri
- c) metotları
- ç) yolları
- d) ilkeleri

03 Farklı Anlamı Bulalım

- a) Muavin, otobüsün iki saate önce İstanbul'a ulaştığını söylüyor.

b) Ofise ulaştığımda dosyaların bir kopyasını sana gönderirim.

c) Uzun zaman çalıştıktan sonra ulaştığımız sonuç her şeye değdi.
- a) Son zamanlarda alanınızda yapılmış çalışmalarını nasıl buluyorsunuz?

b) Bu kitabı bulduğumda çöpe atılacak eşyaların arasındaydı.

c) Bu kütüphanede aradığınız pek çok kaynağı bulabilirsiniz.
- a) Caddede öyle bir trafik vardı ki biz de ara sokaklara yöneldik.

b) Okuldan çıkan çocuklar ailelerine yönelip koşmaya başladı.

c) Burada çalışma hevesimi yitirince ben de farklı bir alana yöneldim.

K1 Konuşalım

Bilimsel ve bilimsel olmayan birer metin seçiniz. Bu metinleri karşılaştırınız. Aralarındaki anlatım ve şekil farklılıklarını sözlü olarak ifade ediniz. Anlatımınızı güçlendirmek için metinlerden örnek ifadeleri kanıt olarak gösterebilirsiniz.

D1 Cevaplayalım

1. Dinlediğiniz ses kaydında öğretmenin konuşmasını bilimsel üslup çerçevesinde değerlendiriniz.

(Konuşmaları öznel mi nesnel mi? Söylediklerini kanıtlarla destekliyor mu? Cümlelerini örneklerle ve açıklamalarla detaylandırıyor mu? Alanla ilgili terimler kullanıyor mu?)

.....

.....

.....

.....

.....

2 Dinlediğiniz ses kaydında öğretmen, öğrencilerden hangi konularda hazırlık yapmalarını istiyor?

.....

.....

.....

Öğrenelim

ANLATIM BOZUKLUĞU-4

Herkes sizi beklemiyordu. ✗

"Herkes", olumlu yüklemlerle kullanılmalıdır.

Herkes sizi bekliyordu. ✓

Olumsuz yüklemlerle "hiç kimse" kullanılır.

Hiç kimse sizi beklemiyordu. ✓

Dün birkaç arkadaşlarımla karşılaştım. ✗

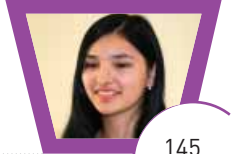
"Birkaç" ifadesiyle çoğul isimler kullanılamaz.

Dün birkaç arkadaşımınla karşılaştım. ✓

Köpek bizden korkunca saldırdı. ✗

"Bizden korkunca" doğru, "bizden saldırdı" yanlıştır.

Köpek bizden korkunca bize saldırdı. ✓

Y1 Düzeltelim ve Tekrar Yazalım

1. Son yazımda çoğu tanıdıklarım yardımını benden esirgemedi.

.....

2. Herkes size bakıyor, çıt çıkarmıyordu.

.....

3. Şu hayatta en çok ailemi sever ve güvenirim.

.....

4. Mehmet hiçbir zaman maça gitmekten hoşlanırdı.

.....

5. Kuşlar, her sabah pencerimin önündeki ekmek kırıntılarını yerler.

.....

6. İsterseniz köyümüzün birçok yerlerine görütebilirim sizi.

.....

7. Her işini ertelemezdi, sıcağı sıcağına hallederdi.

.....

8. Bence sen babandan korktuğun için çok kızılıyorsun.

.....

9. Kitabınızda pek az konulara ayrıntılarıyla değinmişsiniz.

.....

10. Hepimiz bu işin sonunu merak etmiyorduk.

.....

Y2 Yazalım

Alanınızla ilgili bir konu belirleyiniz. Bu konuyla ilgili gerekli araştırmayı ve ön hazırlığı tamamladıktan sonra araştırma yazınızı hazırlayınız.

K2 Konuşalım

Y2 etkinliği için hazırladığınız araştırma yazınızı nasıl yazdınız? Araştırmalarınızı, hazırlıklarınızı, yazma evrelerinizi; kısacası geçirdiğiniz süreci anlatınız.

- Araştırma konunuzu nasıl belirlediniz?
- Araştırmanızda kullandığınız kaynakları nasıl seçtiniz?
- Kaynaklardaki bilgileri nasıl derlediniz?
- Yazma sürecinde ne gibi zorluklar yaşadınız?

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1-3. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

(I) Hasan vapurda oyalandı; gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. (II) Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla da güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti. (III) Fakat vapur şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı. (IV) Kalanlar bilmediği bir dil-den konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi "Hasan" değil "Hassen" diyorlardı. (V) Artık anadili büsbütün işitilmez olmuştu.

Refik Halit Karay

1. Metnin anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Öyküleyici-betimleyici anlatımla yazılmıştır.
- b) Tartışmacı anlatımla yazılmıştır.
- c) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- d) Tanımlamalara yer verilmiştir.
- e) Karşılaştırmalara yer verilmemiştir.

2. Metinde numaralanmış cümlelerle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- a) I. cümlede benzetme yapılmıştır.
- b) II. cümlede görsel ve işitsel ögeler vardır.
- c) III. cümlede bir sebep açıklanmıştır.
- d) IV. cümlede karşılaştırma yapılmıştır.
- e) V. cümle olumsuzdur.

3. Aşağıdakilerden hangisi bu metinden çıkarılabilecek bir yargı değildir?

- a) Vapurdaki bazı şeyler, Hasan'ın ilgisini çekmiştir.
- b) Hasan'ın vapur yolculuğu keyifli başlamıştır.
- c) Hasan, vapura tek başına binmiştir.
- d) Vapur yol aldıkça ve başka ülkelere yaklaştıkça Hasan'ın neşesi de yok olmuştur.
- e) Hasan, vapura yeni binen yolcuların dilini anlamamıştır.

4-6. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Resmî yazılar, bir iş için yazılan yazılardır. Bu tür yazıların şekil özellikleri bellidir. Ayrıca resmî yazılarda estetik kaygı, edebî değer, kurgusallık, duygu ve düşünce aktarımı aranmaz. Resmî yazılar, belgesel niteliği olduğu için önem taşır. Dilekçe, özgeçmiş, iş mektubu, rapor bu tür yazılardandır.

4. Bu metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- a) Resmî yazı türlerine
- b) Resmî yazının tanımına
- c) Resmî yazının önemine
- d) Resmî yazıda önemsiz unsurlara
- e) Resmî yazının nereye gönderildiğine

5. Bu metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- a) Resmî yazı nedir?
- b) Resmî yazı türleri nelerdir?
- c) Resmî yazı ne için yazılır?
- d) Resmî yazı niçin belge niteliğindedir?
- e) Resmî yazıda hangi özellikler aranmaz?

6. Metindeki "şekil özellikleri" ifadesi ile ne anlatılmaktadır?

- a) anlatımdaki estetik özellikler
- b) biçimsel özellikler
- c) eserin edebi özellikleri
- d) eserdeki kurgusal özellikler
- e) belgesel özellikler

7-11. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

(I) Epifit, bazı bitkileri sadece konak olarak kullanıp onların üstünde büyüme ve gelişme imkânı bulan bitki türlerinin genel adıdır. (II) Fiji Adaları'ndaki karıncalar, kendilerine yuva alanları sağlayabilmek için epifitleri beslemektedir. (III) Profesör Susanne Renner, iki tür arasındaki etkileşimin en az 3 milyon yıl önce başladığını öne sürmektedir. (IV) Karıncalarla epifitler arasındaki etkileşim, iki türün de hayatta kalabilmesi açısından oldukça önemlidir. (V) Karıncalar adeta bir çiftçi gibi epifitleri ekip biçmektedir. (VI) Onlara gübre vermektedir. (VII) İyi gelişen ve dallanıp budaklanan epifitler de karıncalara yeni koloniler kurması ve larvalarını bırakması için yer verir.

7. Aşağıdakilerden hangisi metinde altı çizili kelimelerin anlamca dengidir?

- a) cins – hayli – sanki
- b) çeşit – biraz – hemen hemen
- c) tip – pek – kadar
- d) grup – çok – güya
- e) takım – epey – sözüm ona

8. Metindeki hangi iki cümle "amaç" anlamı içermektedir?

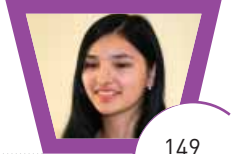
- a) III - VII
- b) V - VII
- c) V - VI
- d) II - VII
- e) I - IV

9. Metinde hangi cümlede bir tanım yapılmıştır?

- a) I b) II c) III d) IV e) V

10. Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Metin, bilimsel bir metindir.
- b) Metinde tanık göstermeye başvurulmuştur.
- c) Metinde terim anlamı kelimeler kullanılmıştır.
- d) Metnin nesnel bir anlatımı vardır.
- e) Metinde karşılaştırmalardan yararlanılmıştır.

11. Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek bir yargıdır?

- a) Epifitlerle karıncalar arasındaki etkileşimin 3 milyon yıl önce başladığı kanıtlanmıştır.
- b) Epifitler, konak oldukları diğer bitkilere zarar vermektedir.
- c) Karıncalarla epifitler arasındaki etkileşim iki türün yaşamını devam ettirmesine katkı sağlamaktadır.
- ç) Epifitlerle karıncaların etkileşimi diğer türlerin hayatlarını tehdit etmektedir.
- d) Karıncalar, epifitlerden çok daha uzun zaman önce var olmuştur.

12. Ailem özellikle yemek saatlerinde

I II
arkadaşlarımla karşılıklı mesajlaşmamdan hiç
III IV V
hoşlanmıyor.

Bu cümlede altı çizili ifadelerden hangisi gereksiz kullanılmıştır?

- a) I b) II c) III ç) IV d) V

13. Hiç şüphesiz toplantıya katılan pek çok kişi
I II III
sizin gibi düşünüyor olmalı.
IV V

Bu cümlede altı çizili hangi iki ifade arasında çelişki vardır?

- a) II – III b) I – IV
c) II – IV d) I – V
e) III – IV

14. Kardeşimin her şımarıklığında annem ona
arka çıkardı.

Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümledeki altı çizili ifadenin dengi değildir?

- a) korumak b) müdafaa etmek
c) savunmak d) desteklemek
e) hoş görmek

15. Neden bilmem, o çocuğa kanım kaynayıverdi.

Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümledeki altı çizili ifadenin dengidir?

- a) çok üzülme
b) aniden sevmek
c) sebepsiz sinirlenmek
d) yardım etmek
e) samimi olmak